

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग एक-ल

वर्ष ८, अंक ११(३)]

सोमवार, जुलै १८, २०२२/आषाढ २७, शके १९४४

[पृष्ठे १८०, किंमत : रुपये १६.००

असाधारण क्रमांक १९

प्राधिकृत प्रकाशन

(केंद्रीय) औद्योगिक विवाद अधिनियम व मुंबई औद्योगिक संबंध अधिनियम यांखालील
(भाग एक, चार-अ, चार-ब आणि चार-क यांमध्ये प्रसिद्ध केलेल्या अधिसूचना, आदेश व निवाडे यांव्यतिरिक्त)
अधिसूचना, आदेश व निवाडे.

उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग

मंत्रालय, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक १८ जुलै २०२२.

अधिसूचना

व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२०.

क्रमांक.व्यासुआ-२०२१/प्र.क्र.२९(भाग-२)/कामगार ९.—व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२० (२०२० चा ३७) याच्या कलम १३३ व कलम १३५ तसेच सर्वसाधारण वाक्खंड अधिनियम, १८९७ (१८९७ चा १०) याच्या कलम २४ याद्वारे प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून आणि त्याबाबतीत त्यास प्राधिकृत करणाऱ्या इतर सर्व अधिकारांचा वापर करून, आणि श्रमिक पत्रकार (सेवाशर्ती) अधिनियम, १९५५ (१९५५ चा ४५) या अन्वये केलेल्या श्रमिक पत्रकार (सेवाशर्ती) नियम, १९५७; मोटार वाहतूक कामगार अधिनियम, १९६१ (१९६१ चा २७) या अन्वये केलेल्या मोटार वाहतूक कामगार नियम, १९६२; बिडी व सिगार कामगार (रोजगाराचे विनियमन) अधिनियम, १९६६ (१९६६ चा ६३) या अन्वये केलेल्या बिडी व सिगार कामगार (रोजगाराचे विनियमन) नियम, १९६८; कंत्राटी कामगार (विनियमन व निर्मूलन) अधिनियम, १९७० (१९७० चा ३७) या अन्वये केलेल्या कंत्राटी कामगार (विनियमन व निर्मूलन) नियम, १९७१; विक्री संवर्धन कर्मचारी (सेवाशर्ती) अधिनियम, १९७६ (१९७६ चा ११) या अन्वये केलेल्या विक्री संवर्धन कर्मचारी (सेवाशर्ती) नियम, १९७६; आंतरराज्य स्थलांतरित कामगार (रोजगाराचे विनियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९७९ (१९७९ चा ३०) या अन्वये केलेल्या आंतरराज्य स्थलांतरित कामगार (रोजगाराचे विनियमन व सेवाशर्ती) नियम, १९७९; चित्रपट कामगार व चित्रपट रंगभूमी कामगार (रोजगाराचे विनियमन) अधिनियम, १९८१ (१९८१ चा ५०) या अन्वये केलेल्या चित्रपट कामगार व चित्रपट रंगभूमी कामगार (रोजगाराचे विनियमन) नियम, १९८४ आणि इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगाराचे विनियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९९६ (१९९६ चा २७) या अन्वये केलेल्या इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगाराचे विनियमन व सेवाशर्ती) नियम, १९९८ यांचे अधिक्रमण करून, महाराष्ट्र शासनाने, करण्याचे प्रस्तावित केलेले पुढील प्रारूप नियम, त्याद्वारे बाधित होण्याचा संभव असलेल्या सर्व व्यक्तींच्या माहितीसाठी, उक्त संहितेच्या कलम १३३ च्या पोट-कलम (१) व कलम १३५ च्या पोट-कलम (१) यांद्वारे आवश्यक असल्याप्रमाणे, याद्वारे प्रसिद्ध करण्यात येत आहेत; आणि याद्वारे अशी नोटीस देण्यात येत आहे की,

(१)

महाराष्ट्र शासन राजपत्रामध्ये ही अधिसूचना प्रसिद्ध केल्याच्या तारखेपासून पंचेचाळीस दिवस समाप्त झाल्यानंतर, उक्त प्रारूप, महाराष्ट्र शासनाकडून विचारात घेण्यात येईल.

२. उपरोक्त कालावधी संपण्यापूर्वी, उक्त प्रारूपाच्या बाबतीत कोणत्याही व्यक्तीकडून कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, कामगार भवन, इ ब्लॉक, बांद्रा-कुर्ला संकुल, वांद्रे (पूर्व) मुंबई- ४०००५१ यांना किंवा *mahalabourcommr@gmail.com* प्राप्त होतील असे कोणतेही आक्षेप किंवा सूचना, शासनाकडून विचारात घेण्यात येतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

डॉ. श्री. ल. पुलकुंडवार,
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रारूप नियम
प्रकरण -एक
प्रारंभिक

१ संक्षिप्त नाव, प्रारंभ व व्याप्ती.-

(१) या नियमांस, महाराष्ट्र व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती (कामगार) नियम, २०२२ असे संबोधण्यात येईल.

(२) ते, संपूर्ण महाराष्ट्र राज्यास लागू असतील.

(३) ते, शासकीय राजपत्रात प्रसिद्ध केल्याच्या तारखेपासून अंमलात येतील.

२. व्याख्या.- (१) या नियमांमध्ये, संदर्भानुसार अन्यथा आवश्यक नसेल तर,-

(क) "अपिलीय अधिकारी" याचा अर्थ, संहितेच्या कलम ४, अन्वये महाराष्ट्र शासनाने अधिसूचित केलेला अधिकारी, असा आहे;

(ख) "मंडळ" याचा अर्थ, संहितेच्या कलम १७ अन्वये गठीत केलेले महाराष्ट्र व्यावसायिक सुरक्षा व आरोग्य सल्लागार मंडळ, असा आहे;

(ग) "केंद्रीय कामगार संहिता" याचा अर्थ, व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२०; सामाजिक सुरक्षा संहिता, २०२०; औद्योगिक संबंध संहिता, २०२० व वेतन संहिता, २०१९, असा आहे;

(घ) "संहिता" याचा अर्थ, व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२० (२०२० चा केंद्रीय अधिनियम क्रमांक ३७), असा आहे;

(ङ) "नमुने" याचा अर्थ, या नियमांत विहित केलेले नमुने, असा आहे;

(च) "राज्य शासन किंवा शासन" याचा अर्थ, महाराष्ट्र शासन, असा आहे;

(छ) "व्यवस्थापक" याचा अर्थ, या संहितेच्या प्रयोजनार्थ, आस्थापनेच्या कामाकरिता नियुक्त्यास किंवा भोगवटादारास जबाबदार असलेली व्यक्ती, असा आहे;

(ज) "पोर्टल" याचा अर्थ, राज्य शासनाचे पोर्टल, असा आहे;

(झ) "तिमाही" याचा अर्थ, १ जानेवारी, १ एप्रिल, १ जुलै किंवा १ ऑक्टोबर रोजी सुरु होणारा लागोपाठच्या तीन महिन्यांचा कालावधी, असा आहे;

(ञ) "नोंदणी अधिकारी" याचा अर्थ, या नियमांच्या प्रयोजनार्थ, राज्य शासनाने नियुक्त केलेला कामगार विभागाचा नोंदणी अधिकारी, असा आहे;

(ट) "कलम" याचा अर्थ, संहितेचे कलम, असा आहे;

(ठ) "वर्ष" याचा अर्थ, १ जानेवारीपासून सुरु होणारा बारा महिन्यांचा कालावधी, असा आहे.

(२) या नियमांमध्ये वापरलेले परंतु व्याख्या न केलेले, परंतु संहितेमध्ये व्याख्या केलेले शब्द व संज्ञा यांना, संहितेमध्ये अनुक्रमे जे अर्थ नेमून दिलेले असतील तेच अर्थ असतील.

प्रकरण-दोन
नोंदणी

३. कलम ३ अन्वये नोंदणीसाठी अर्ज.-

(१) (एक) इमारत व इतर बांधकाम कामगार, चित्रपट कामगार (दृक्श्राव्य कार्य), मोटार वाहतूक कामगार व कंत्राटी कामगार आस्थापनांची आणि आधीपासून नोंदणी न केलेल्या अन्य व्यावसायिक आस्थापनांची नोंदणी करण्याची मागणी करणारा नियोक्ता, ज्या क्षेत्रामध्ये नोंदणी करण्याची मागणी केलेली आस्थापना स्थित आहे त्या क्षेत्राच्या नोंदणी अधिकाऱ्याकडे **नमुना-एक** मध्ये इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात अर्ज करील. या नमुन्यावर पोर्टलवर डिजिटल पद्धतीने स्वाक्षरी करण्यात येईल. अर्जात सादर केलेल्या सर्व माहितीच्या सत्यतेकरिता अर्जदार जबाबदार असेल.

(दोन) प्रत्येक अर्जासोबत, आस्थापनेच्या मुख्य कार्यामध्ये कंत्राटी कामगारांचा सहभाग नसल्याबद्दलच्या बाबीशी संबंधित असणारे नियोक्त्याने किंवा भोगवटादाराने किंवा मालकाने यथोचितरीत्या स्वाक्षरी केलेले कंपनीच्या नाम मुद्रित पत्रावरील **जोडपत्र-अ** मधील हमीपत्र जोडण्यात येईल.

(तीन) नोंदणीच्या प्रत्येक ऑनलाइन अर्जासोबत,-

(क) जोडपत्र-ब मधील स्वयं-घोषणापत्र;

(ख) जोडपत्र-क मधील स्वयं-साक्षात्काराचे स्वयं-घोषणापत्र,

जोडण्यात येईल.

(चार) आयकर अधिनियम, १९६१ (१९६१ चा ४३) अन्वये नियतवाटप केलेला अर्जदाराचा स्थायी खाते क्रमांक (PAN) किंवा आस्थापनेचा कर वजावट खाते क्रमांक (TAN) अथवा त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या अन्य कोणत्याही कायद्यान्वये आस्थापनेला नियतवाटप केलेला अन्य कोणताही विशिष्ट क्रमांक किंवा नमुन्यामध्ये सादर केलेला इतर कोणताही तपशील, ऑनलाइन पद्धतीने तपासता येईल.

(२) नोंदणी शुल्क:- (एक) कोणत्याही दिवशी आस्थापनांमध्ये नोकरी करण्याचे प्रस्तावित केलेल्या कर्मचाऱ्यांची संख्या निश्चित केलेली असेल तर, या नियमान्वये नोंदणी प्रमाणपत्र देण्यासाठी ई-पेमेंटद्वारे प्रदान करावयाचे शुल्क, पुढील तक्त्यामध्ये दिल्याप्रमाणे असेल, म्हणजेच:-

तक्ता

अ. क्र.	कर्मचाऱ्यांची संख्या	शुल्क
१	४९ पर्यंत	रु.५००/-
२	५० ते ९९	रु.१०००/-
३	१०० ते २९९	रु.५०००/-
४	३०० व त्यावरील	रु.१०,०००/-

(दोन) विलंब शुल्क:- जेव्हा एखाद्या नियोक्त्याने, कलम ३ च्या पोट-कलम (१) अन्वये आवश्यक असल्याप्रमाणे, ६० दिवसांमध्ये नोंदणीसाठी त्याचा अर्ज सादर केला नसेल त्याबाबतीत, तो, पुढील तक्त्यामध्ये दिल्याप्रमाणे विलंब शुल्कासह नोंदणीसाठी अर्ज सादर करेल:-

तक्ता

अ. क्र.	विलंबाचा कालावधी	शुल्काची टक्केवारी
१	३० दिवसांपर्यंत	२५ %
२	६० दिवसांपर्यंत	५० %
३	९० दिवसांपर्यंत	७५ %
४	९१ दिवस व त्याहून अधिक	१०० %

(३) (एक) जर अर्ज सर्व बाबतीत परिपूर्ण असेल तर, असा परिपूर्ण अर्ज सादर केल्याच्या तारखेपासून सात दिवसांपेक्षा विलंबाने केलेला नसेल अशा कालावधीत नमुना-दोन मध्ये इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात तात्काळ नोंदणी प्रमाणपत्र देण्यात येईल, त्यात कसूर केल्यास, अशा आस्थापनेची नोंदणी करण्यात आली असल्याचे मानण्यात येईल आणि नोंदणी प्रमाणपत्र स्वयंचलितपणे निर्गमित करण्यात येईल.

(दोन) नोंदणी प्रमाणपत्र हस्तांतरणयोग्य असणार नाही आणि नोंदणी प्रमाणपत्राची प्रत, हार्ड कॉपी किंवा इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात आस्थापनेच्या आवारामध्ये एखाद्या दर्शनी जागेवर लावण्यात येईल.

(४) संहितेखालील नोंदणी अधिकारी, जो नियोक्ता पोट- नियम (१) च्या शर्तीचे पालन करण्यात कसूर करील अशा नियोक्त्यास, त्यात नमूद केलेल्या वेळेत पुर्तता करण्याचा निर्देश देऊ शकेल आणि त्यानंतर असा नियोक्ता, याबाबतीत नोंदणी अधिकार्याने दिलेल्या निर्देशाचे पालन करील.

(५) सद्यस्थितीत अंमलात असलेल्या इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगाराचे विनियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९९६, आंतरराज्य स्थलांतरित कामगार (रोजगाराचे विनियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९७९, बिडी व सिगारेट कामगार (रोजगाराचे विनियमन) अधिनियम, १९६६, मोटार वाहतूक कामगार अधिनियम, १९६१ व कंत्राटी कामगार (विनियमन व निर्मूलन) अधिनियम, १९७० या अन्वये आधीच नोंदणी केलेल्या आस्थापनेच्या बाबतीत, नियोक्ता, ज्या तारखेस संहिता अंमलात आली असेल त्या तारखेपासून सहा महिन्यांच्या आत, इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात नोंदणीकरिता पोर्टलवर अर्ज सादर करेल.

(६) नियोक्ता, संहितेच्या किंवा नियमांच्या किंवा विनियमांच्या, किंवा यथास्थिती, योजनेच्या संबंधात त्याने तयार केलेल्या किंवा पूर्ण केलेल्या सर्व दस्तऐवजांवर आणि संबंधित कार्यालयाशी केलेल्या सर्व पत्रव्यवहारांमध्ये नोंदणी क्रमांक नमूद करेल.

(७) मालकी हक्कातील, व्यवस्थापनातील किंवा विनिर्दिष्ट केलेल्या पोर्टलवर सादर केलेल्या नोंदणी नमुन्यामध्ये भरलेल्या कोणत्याही तपशिलातील कोणताही बदल, असा बदल केल्याच्या तारखेपासून तीस दिवसांच्या आत, नियोक्त्याद्वारे पोर्टलवर अद्ययावत करण्यात येईल.

(८) ज्याला या संहितेच्या तरतुदी लागू होतात आणि ज्याची व्यवसायिक कार्ये बंद होण्याच्या प्रक्रियेत आहेत अशा आस्थापनेचा नियोक्ता, केंद्रीय कामगार संहिता आणि त्याखाली केलेले नियम या अन्वये प्रदेय असलेल्या सर्व देय रकमा अदा केल्याबाबतचा परिपूर्ण तपशील दिल्यानंतर, नोंदणी रद्द करण्यासाठी ऑनलाईन अर्ज करू शकेल:

परंतु, नियोक्त्याने, केंद्रीय कामगार संहितेन्वये किंवा त्या त्या वेळी लागू असलेल्या या कायद्यानुसार अंमलात असलेल्या राज्य कामगार कायद्यान्वये सर्व वैधानिक विवरणे सादर केल्याशिवाय, सर्व वैधानिक देय रकमा प्रदान केल्याशिवाय आणि तशा अर्थाचे स्वयं-प्रमाणपत्र अर्जासोबत सादर केल्याशिवाय, नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द करण्याचा असा कोणताही अर्ज, दाखल करून घेण्यात येणार नाही.

(९) नोंदणी अधिकारी, ज्या आस्थापनेच्या संबंधात त्याच्याकडून नोंदणी प्रमाणपत्रे निर्गमित करण्यात आलेली असेल त्या आस्थापनेचा तपशील दर्शविणारी, आस्थापनेची नोंदवाही नमुना- तीन मध्ये इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात जतन करेल.

४. कलम ५ अन्वये आस्थापना सुरू करण्याची व बंद करण्याची सूचना.- प्रत्येक आस्थापनेचा नियोक्ता, आस्थापना सुरू करण्याच्या, किंवा यथास्थिती, बंद करण्यापासून तीस दिवस आधी, निरीक्षक तथा सुविधाकारास व प्राधिकृत केलेल्या नोंदणी अधिकाऱ्याला नमुना-चार मध्ये इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात, माहिती सादर करेल आणि आस्थापना बंद करण्याच्या सूचनेसोबत, आस्थापनामध्ये नोकरीस असलेल्या कर्मचाऱ्यांना सर्व देय रकमा प्रदान करण्यात आलेल्या आहेत असे प्रमाणपत्र जोडेल. कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी संघटनेच्या (इपीएफओ) व कर्मचारी राज्य विमा महामंडळाच्या (इएसआयसी) प्रादेशिक कार्यालयांना नमुना-चार मध्ये स्वयंचलितपणे पाठवण्यात येईल.

प्रकरण-तीन
नियोक्ता व कर्मचारी यांची कर्तव्ये

५ . कलम ६ च्या पोट-कलम (१) च्या खंड (च) अन्वये कर्मचार्याचे नियुक्तीचे पत्र.- नियोक्त्याने कर्मचार्याला, नमुना-पाच मधील नियुक्तीचे पत्र दिल्याशिवाय, त्याला आस्थापनेत नोकरीवर नियुक्त करता येणार नाही:

परंतु, ज्या कर्मचार्याला आवश्यक तपशील अंतर्भूत असणारे नियुक्ती पत्र देण्यात आलेले नाही त्या कर्मचार्याला, हे नियम अंमलात आल्यापासून तीन महिन्यांच्या आत नियुक्ती पत्र देण्यात येईल.

६ . कलम १० च्या पोट-कलम (१) व कलम ११ यान्वये अपघातांची व प्राणघातक घटनांची सूचना.-

(१) इमारत व इतर बांधकामाच्या ठिकाणी अपघात किंवा तत्सम प्राणघातक घटना घडली असेल ज्याचे पर्यावसन व्यक्तीच्या मृत्यू मध्ये झाले असेल त्या आस्थापनेचा नियोक्ता किंवा भोगवटादार किंवा व्यवस्थापक, चौवीस तासांच्या आत, त्याची सूचना, नमुना-सहा मध्ये इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात तात्काळ पाठवील आणि त्याची माहिती, दूरध्वनीद्वारे किंवा विशेष संदेशवाहकाद्वारे, इलेक्ट्रॉनिक मेलने (ई-मेलने) किंवा लघुसंदेश सेवेद्वारे (एसएमएस) मुख्य निरीक्षक-तथा-सुविधाकारास व निरीक्षक-तथा-सुविधाकारास आणि जिल्हा दंडाधिकाऱ्यास किंवा उपविभागीय अधिकाऱ्यास व नजीकच्या पोलीस ठाण्याच्या अंमलदार अधिकाऱ्यास आणि जखमी झालेल्या किंवा मयत झालेल्या व्यक्तीच्या कुटुंबातील सदस्यांना किंवा नातेवाईकांना पाठवील:

परंतु, जर प्राणघातक अपघाताच्या किंवा प्राणघातक घटनेच्या बाबतीत, नोटीस व अहवाल पाठवण्यात आल्यानंतर, अशा अपघातामुळे किंवा प्राणघातक घटनेमुळे कोणत्याही व्यक्तीचा मृत्यू घडून आला असेल तर, व्यवस्थापक नियोक्ता किंवा भोगवटादार किंवा व्यवस्थापक यांच्याकडून प्राधिकाऱ्यांना तात्काळ नोटीस द्वारे कळवेल आणि अशा व्यक्तीचा मृत्यू झाल्यापासून बारा तासांच्या आत, ही माहिती लेखी स्वरूपात पाठवेल.

(२) इमारत व इतर बांधकामाच्या ठिकाणी अपघात किंवा तत्सम प्राणघातक घटना घडली असेल ज्याचे पर्यावसन व्यक्तीस शारीरिक इजा (प्राणघातक नसलेली) होण्यात किंवा अट्टेचाळीस तास किंवा त्यापेक्षा जास्त कालावधीकरीता अपघातग्रस्त व्यक्ती काम करण्यास अक्षम होण्यात झाले असेल अशा घटने बाबत त्या आस्थापनेचा नियोक्ता किंवा भोगवटादार किंवा व्यवस्थापक, अट्टेचाळीस तास पूर्ण झाल्यानंतर चौवीस तासांच्या आत, त्याची सूचना, नमुना-सहा मध्ये निरीक्षक-तथा-सुविधाकारास इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात तात्काळ पाठवील:

परंतु, जर वर निर्दिष्ट केलेल्या ४८ तासांसाठी किंवा त्याहून अधिक तासांसाठी काम करण्यापासून अक्षम ठरल्याचा कालावधी, अपघात, किंवा प्राणघातक घटना घडल्याच्या लगतनंतर घडला नसेल, परंतु त्यानंतर एकापेक्षा अधिक वेळा अक्षमता घडली असेल तर, जेव्हा अपघातामुळे किंवा प्राणघातक घटनेमुळे काम करण्यापासून अक्षम ठरल्याचा प्रत्यक्ष एकूण कालावधी अट्टेचाळीस तास इतका असेल तेव्हा, त्या वेळेपासून चौवीस तासांच्या आत, निर्दिष्ट केलेला अहवाल, नमुना-सहा मध्ये निरीक्षक-नि-सुविधाकाराला पाठविण्यात येईल.

(३) कलम १४ च्या पोट-कलम (३) खालील कर्मचाऱ्यांचे हक्क.- कर्मचाऱ्यांच्या सुरक्षेस व आरोग्यास नजीकच्या काळात धोका जाणवत असल्यासंबंधी कर्मचाऱ्याकडून माहिती मिळाल्यावर, आस्थापनेचा नियोक्ता किंवा भोगवटादार किंवा व्यवस्थापक, या संबंधात तात्काळ उपयोजनात्मक कारवाई करील. आस्थापनेचा नियोक्ता किंवा भोगवटादार किंवा व्यवस्थापक, मग त्याची खात्री पटलेली असो किंवा नसो,- अशा केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल, इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात किंवा नोंदणीकृत डाकेने किंवा स्पीड पोस्टने तात्काळ निरीक्षक-तथा-सुविधाकाराला पाठवील.

प्रकरण-चार
व्यावसायिक सुरक्षा व आरोग्य सल्लागार मंडळ

७. कलम १७ अन्वये राज्य व्यावसायिक सुरक्षा व आरोग्य सल्लागार मंडळ.- (१) महाराष्ट्र व्यावसायिक सुरक्षा व आरोग्य सल्लागार मंडळामध्ये पुढील सदस्यांचा समावेश असेल, जसे की:-

(क)	महाराष्ट्र शासनाच्या कामगार विभागाचे अतिरिक्त मुख्य सचिव किंवा प्रधान सचिव किंवा सचिव-	पदसिद्ध - अध्यक्ष;
(ख)	महाराष्ट्र शासनाचे कामगार आयुक्त-	पदसिद्ध - सदस्य;
(ग)	महाराष्ट्र शासनाचे मुख्य निरीक्षक-तथा-सुविधाकार-	पदसिद्ध - सदस्य;
(घ)	सचिव- तथा- मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याण मंडळ-	पदसिद्ध - सदस्य;
(ङ)	महासंचालक, कर्मचारी राज्य विमा महामंडळ याचा प्रतिनिधी-	पदसिद्ध - सदस्य;
(च)	संचालक, आरोग्य सेवा, महाराष्ट्र शासन	पदसिद्ध - सदस्य;
(छ)	नियोक्त्यांचे पाच प्रतिनिधी (बांधकाम, व्यावसायिक किंवा विकासक यांचा एक प्रतिनिधी)-	सदस्य;
(ज)	कर्मचाऱ्यांचे पाच प्रतिनिधी (बांधकाम कामगारांचा एक प्रतिनिधी) -	सदस्य;
(झ)	ज्या बाबींकरिता मानके, नियम, धोरणे तयार करण्यात येत आहेत त्या बाबींशी सहयोगी असलेल्या व्यावसायिक संस्थेचा प्रतिनिधी-	सदस्य;
(ञ)	व्यावसायिक सुरक्षा व आरोग्य या क्षेत्राशी संबंधित असलेली विख्यात व्यक्ती, किंवा विख्यात संशोधन संस्थेतील किंवा इतर तत्सम ज्ञान शाखेतील प्रतिनिधी-	सदस्य;
(ट)	महाराष्ट्र शासनाच्या कामगार विभागाचे सहसचिव किंवा उपसचिव-	पदसिद्ध-सदस्य सचिव.

(२) पोट-नियम (१) च्या खंड (छ), (ज), (झ) व (ञ) यांमध्ये विनिर्दिष्ट केलेले राज्य मंडळाचे सदस्य, राज्य शासनाकडून नामनिर्देशित व मान्यता देण्यात येतील. नामनिर्देशित सदस्यांचा पदावधी, तीन वर्षे इतका असेल.

(३) राजीनामा.- पदसिद्ध सदस्य नसणाऱ्या मंडळाच्या सदस्यास, मंडळाच्या अध्यक्षाला उद्देशून लेखी पत्राद्वारे त्याच्या पदाचा राजीनामा देता येईल.

(४) सदस्यत्वाची समाप्ती.- जर पदसिद्ध सदस्य नसलेला मंडळाचा कोणताही सदस्य, अशा अनुपस्थितीसाठी मंडळाच्या अध्यक्षांनी मंजूर केलेली रजा घेतल्याशिवाय, मंडळाच्या सलग तीन बैठकांना गैरहजर राहिला तर त्याचे, मंडळाचे सदस्यत्व समाप्त होईल:

परंतु, जर लागोपाठच्या तीन बैठकांना गैरहजर राहण्यासाठी अशा सदस्याकडे पुरेसे कारण आहे अशी राज्य शासनाची खात्री पटल्यास शासन आदेशांद्वारे सदस्यत्व समाप्ती होणार नाही व त्याचे सदस्यत्व कायम राहिल.

(५) सदस्यत्वाची अपात्रता.- एखादी व्यक्ती,-

(क) जर ती मनोरुग्ण असेल आणि ती तशी असल्याचे सक्षम प्राधिकरणाने घोषित केले असेल तर;

(ख) जर ती अविमुक्त नादार असेल तर; किंवा

(ग) जर तिला, तीन महिने किंवा त्याहून अधिक कारावासाची शिक्षा असणाऱ्या अपराधाबद्दल दोषसिद्ध ठरविण्यात आले असेल तर,

ती मंडळाची सदस्य असण्यासाठी अपात्र ठरेल.

(६) सदस्यत्व काढून घेणे- एखाद्या सदस्याने अशा मंडळावर प्रतिनिधित्व करण्याचे उद्देशित असलेल्या हिताचे प्रतिनिधित्व करण्याचे बंद केले असेल तर, मंडळाच्या अशा सदस्याला राज्य शासन काढून टाकेल. परंतु, अशा कोणत्याही सदस्याला, बाजू मांडण्याची वाजवी संधी दिल्याशिवाय, त्याला काढून टाकण्यात येणार नाही.

(७) जेव्हा मंडळाच्या सदस्यत्वामध्ये जागा रिक्त होईल तेव्हा, मंडळाचा सदस्य सचिव, राज्य शासनाला अहवाल सादर करील, आणि असा अहवाल प्राप्त झाल्यावर, राज्य शासनास, रिक्त जागा भरण्यासाठी एखाद्या व्यक्तीला, अधिसूचनेद्वारे नामनिर्देशित करता येईल आणि अशा प्रकारे नामनिर्देशित केलेली व्यक्ती, ज्या सदस्याच्या जागी तिला नामनिर्देशित केले असेल त्या सदस्याच्या उर्वरित पदावधीसाठी पद धारण करील.

(८) सदस्यांसाठी प्रवास भत्ता- (एक) शासकीय सदस्याच्या प्रवास भत्त्याचे, शासकीय कर्तव्यांवर असताना त्याने केलेल्या प्रवासासाठी त्याला लागू असलेल्या नियमांनुसार विनियमन करण्यात येईल आणि त्याचे वेतन प्रदान करणाऱ्या प्राधिकरणाद्वारे तो प्रदान करण्यात येईल;

(दोन) मंडळाच्या अशासकीय सदस्यांना, मंडळाच्या बैठकीस उपस्थित राहिल्याबद्दल राज्य शासनाकडून वेळोवेळी निश्चित करण्यात येतील अशा दरांनी प्रवास भत्ता प्रदान करण्यात येईल.

८. कलम २२ अन्वये सुरक्षा समिती.- (१) ज्या आस्थापनेच्या कोणत्याही बांधकाम स्थळावर (साइटवर) मागील बारा महिन्यांमध्ये कोणत्याही एका दिवशी दोनशे पन्नास इतके कामगार सर्वसाधारणपणे काम करीत असतील अशा प्रत्येक इमारत व इतर बांधकाम आस्थापनेमध्ये सुरक्षा समिती गठीत करण्यात येईल.

(२) सुरक्षा समितीचा कार्यकाळ, तीन वर्षांचा किंवा काम पूर्ण होईपर्यंत असेल. सुरक्षा समितीची, प्रत्येक तीन महिन्यांमध्ये किमान एकदा बैठक होईल. बैठकीची इतिवृत्ते, नोंदवण्यात येतील आणि मागणी केल्यावर निरीक्षक-तथा-सुविधाकारास सादर करण्यात येतील.

(३) सुरक्षा समितीला सोयीप्रमाणे व परिपूर्णपणे जाणून घेण्याचे पुढील हक्क असतील-

(अ) कामाच्या ठिकाणी कर्मचारी जे निदर्शनास आणतील असे सुरक्षा व आरोग्य विषयक संभाव्य धोके;

(ब) अपघातांबाबतची आकडेवारी (डेटा) तसेच कामाच्या वातावरणाच्या व कामाच्या स्थळावर (साइटवर) काम करीत असलेल्या कर्मचाऱ्यांच्या आरोग्याच्या स्वयंनिरीक्षणातून उघड झालेली आकडेवारी (डेटा).

(४) मालक, नियोक्ता, भोगवटादार, अभिकर्ता किंवा व्यवस्थापक, सुरक्षा समितीच्या शिफारशी मिळाल्याच्या तारखेपासून पंधरा दिवसांच्या कालावधीत, संबंधित शिफारशी अंमलात आणण्याची कार्यवाही करेल.

(५) सुरक्षा समितीची रचना - सुरक्षा समितीमध्ये व्यवस्थापनाच्या प्रतिनिधींमध्ये पुढील सदस्यांचा अंतर्भाव असेल:-

(एक) जो संघटनेतील त्याच्या पदाद्वारे सुरक्षा समितीच्या कामकाजात प्रभावीपणे योगदान देऊ शकेल असा एक वरिष्ठ अधिकारी असे पद धारण करत असेल ज्यायोगे तो प्रभावी योगदान समितीला देऊ शकेल असा सदस्य, अध्यक्ष असेल;

(दोन) आस्थापनेचा सुरक्षा अधिकारी आणि वैद्यकीय अधिकारी उपलब्धते नुसार समितीचा सचिव असेल; आणि

(तीन) प्रत्येक कामकाज विभागातील प्रत्येकी एक प्रतिनिधी,-

(क) पोट-नियम (१) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या सुरक्षा समितीवरील कामगारांचे प्रतिनिधी कामगारांकडून निवडण्यात येतील.

(ख) पोट-नियम (१) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या सुरक्षा समितीच्या बैठकीची इतिवृत्ते, समितीच्या सचिवाकडून नोंदवण्यात येतील.

(ग) पोट-नियम (१) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या सुरक्षा समितीची कार्ये व कर्तव्ये पुढीलप्रमाणे असतील:-

- (एक) 'सुरक्षा व आरोग्य धोरण' यामध्ये अधोरेखित केलेली ध्येये व उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी व्यवस्थापनाला मदत करणे व सहकार्य करणे;
- (दोन) आरोग्य, सुरक्षा व पर्यावरण यांच्याशी संबंधित असणाऱ्या सर्व बाबी हाताळणे आणि उद्भवलेल्या समस्यांवर व्यवहार्य उपाय योजने;
- (तीन) सर्व कामगारांमध्ये सुरक्षा विषयक जागरूकता निर्माण करणे;
- (चार) सुरक्षा व आरोग्याशी संबंधित असणारे शिक्षण, प्रशिक्षण व प्रोत्साहनात्मक / प्रसारणात्मक उपक्रम हाती घेणे;
- (पाच) सुरक्षा, पर्यावरणीय व व्यावसायिक आरोग्य सर्वेक्षण, सुरक्षा विषयक परिनिरीक्षण, जोखीम मूल्यनिर्धारण, आपत्कालीन व आपत्ती व्यवस्थापन आराखडे आणि अहवालांमध्ये केलेल्या शिफारसींच्या अंमलबजावणीचे संनियंत्रण यावरील अहवालांवर चर्चा करणे;
- (सहा) ज्यामुळे कामगारांची सुरक्षा व आरोग्य धोक्यात येण्याचा संभव अशा बाबी विचारात घेणे आणि त्यावर सुधारात्मक उपाययोजना सुचवणे; आणि
- (सात) समितीने पूर्वी केलेल्या शिफारशींच्या अंमलबजावणीचा आढावा घेणे.

(६) कामगारांचे प्रतिनिधी, नोंदणीकृत कामगार संघटनेकडून निवडण्यात येतील. जेव्हा नोंदणीकृत कामगार संघटना नसेल, कामाच्या स्थळावरील (साईटवरील) कर्मचाऱ्यांकडून सदस्य निवडण्यात येतील: परंतु, समितीमध्ये महिला कामगारांचे पर्याप्त प्रतिनिधित्व असेल.

९. इमारत किंवा इतर बांधकाम कामांसाठी सुरक्षा अधिकारी.- (१) जर एखादी व्यक्ती,-

- (एक) मान्यताप्राप्त विद्यापीठातून स्थापत्य अभियांत्रिकी किंवा बांधकाम तंत्रज्ञान यामधील पदवी आणि दोन वर्षांपेक्षा कमी नसेल इतक्या कालावधीसाठी पर्यवेक्षकीय क्षमतेतील प्रत्यक्ष अनुभव; किंवा
- (दोन) मान्यताप्राप्त विद्यापीठातून किंवा संस्थेतून स्थापत्य अभियांत्रिकी किंवा बांधकाम तंत्रज्ञान यामधील पदविका आणि पाच वर्षांपेक्षा कमी नसेल इतक्या कालावधीसाठी पर्यवेक्षकीय क्षमतेतील प्रत्यक्ष अनुभव, हि पात्रता धारण करित नसेल, तर सदर व्यक्ती, इमारत किंवा इतर बांधकाम कामांसाठी सुरक्षा अधिकारी म्हणून नियुक्तीसाठी पात्र असणार नाही.

(२) पोट-नियम (१) मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, जी व्यक्ती,-

- (एक) मान्यताप्राप्त विद्यापीठातून किंवा संस्थेतून स्थापत्य अभियांत्रिकी किंवा बांधकाम तंत्रज्ञान यामधील पदवी किंवा पदविका आणि इमारत किंवा इतर बांधकाम कामांचे प्रशासन करण्याशी संबंधित असलेल्या केंद्र किंवा राज्य सरकारच्या विभागातील पाच वर्षांपेक्षा कमी नसेल इतका अनुभव धारण करते; किंवा

(दोन) मान्यताप्राप्त विद्यापीठातून किंवा संस्थेतून स्थापत्य अभियांत्रिकी किंवा बांधकाम तंत्रज्ञान यामधी पदवी किंवा पदविका आणि बांधकाम कामातील अपघात प्रतिबंध करण्याच्या क्षेत्रांमधील प्रशिक्षण, शिक्षण, सल्ला किंवा संशोधन यांमधील पाच वर्षांपेक्षा कमी नसेल इतका पूर्ण वेळ अनुभव धारण करते,

अशी कोणतीही व्यक्ती देखील सुरक्षा अधिकारी म्हणून नियुक्तीसाठी पात्र असेल:

१०. इमारत किंवा इतर बांधकाम कामांच्या बाबतीत सुरक्षा अधिकाऱ्याची कर्तव्ये.- सुरक्षा समितीला, व्यक्तिगत दुखापतीस प्रतिबंध करण्याच्या आणि कामाचे वातावरण सुरक्षित राखण्याच्या संबंधातील तिची वैधानिक किंवा अन्य प्रकारची दायित्वे पूर्ण करण्यासाठी सल्ला देणे व सहाय्य करणे हे, सुरक्षा अधिकाऱ्याचे कर्तव्ये असेल, आणि या कर्तव्यांमध्ये पुढील कर्तव्यांचा समावेश असेल, जसे की:-

(एक) व्यक्तिगत दुखापतींना प्रतिबंध करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या उपाययोजनांचे नियोजन व अंमलबजावणी करण्यामध्ये संबंधित विभागांना सल्ला देणे;

(दोन) सर्व नोकरीविषयक अभ्यासांमधील सुरक्षा विषयक पैलूंबाबत सल्ला देणे, आणि निवडक नोकऱ्यांच्या नोकरी विषयक सुरक्षेचा अभ्यास करणे;

(तीन) व्यक्तिगत दुखापतीस प्रतिबंध करण्याकरिता हाती घेतलेल्या किंवा हाती घेण्याचे प्रस्तावित केलेल्या कारवाईच्या परिणामकारकतेची तपासणी करणे व मूल्यमापन करणे;

(चार) बांधकाम कामाच्या ठिकाणी (साइट) सुरक्षा निरीक्षण करण्याकरिता आवश्यक संबंधित असलेल्या बाबींवर सल्ला देणे;

(पाच) कामाच्या वास्तविक परिस्थितीचे आणि कामगारांनी अनुसरण केलेल्या कामाच्या पद्धती व कार्यपद्धती यांचे निरीक्षण करण्याच्या दृष्टीने स्थळ (साइट) सुरक्षा निरीक्षण करणे आणि असुरक्षित भौतिक परिस्थिती दूर करण्याकरिता आणि कामगारांकडून केल्या जाणाऱ्या असुरक्षित कृत्यांना प्रतिबंध करण्याकरिता अंगीकार करावयाच्या उपाययोजनांबाबत सल्ला देणे;

(सहा) अपघातांचा व रोगांचा अहवाल देण्याशी व अन्वेषण करण्याशी संबंधित असलेल्या बाबींवर सल्ला देणे;

(सात) निवडक अपघातांची तपासणी करणे;

(आठ) संहितेच्या तिसऱ्या अनुसूचीमध्ये सूचीबद्ध केलेल्या अधिसूचित रोगांच्या प्रकरणांचा शोध घेणे;

(नऊ) आस्थापनेत संबंधित विभागाच्या सहभागाने अशा प्रसारक, स्पर्धात्मक, लढती किंवा तत्सम कार्यक्रमाचे आयोजन करेल ज्यायोगे कामगारांमध्ये / उत्साह निर्माण होईल (कामाचे ठिकाणी सुरक्षितता आणि कार्यपद्धती निर्माण करण्यास) तसेच व्यक्तिगत इजा होण्यास प्रतिबंध होईल याकरीत वैयक्तिक रित्या किंवा प्रशिक्षण विभागाच्या सहभागाने सुयोग्य प्रशिक्षण तसेच शैक्षणिक कार्यक्रम तयार अथवा आयोजित करेल;

प्रकरण-पाचवे
कामाचे तास व वार्षिक रजा वेतन

११. कलम २५ च्या पोट-कलम (१) च्या खंड (ख) अंतर्गत दैनिक व साप्ताहिक कामाचे तास.-

(१) कोणत्याही कामगारास, एका दिवसात आठ तासांपेक्षा किंवा एका आठवड्यात अठेचाळीस तासांपेक्षा अधिक काळ आस्थापनेमध्ये काम करण्यास भाग पाडले जाणार नाही किंवा काम करण्याची मुभा दिली जाणार नाही.

(२) कामगाराच्या कामाच्या कालावधीची अशा प्रकारे व्यवस्था केली जाईल की, त्याच्या विश्रांतीच्या मध्यांतरांसह, एका दिवसात बारा तासांपेक्षा अधिक कार्यकाल असणार नाही:

(३) कामगारांच्या कामाचा कालावधी, सलग पाच तासांपेक्षा अधिक असणार नाही आणि कोणताही कामगार, त्याने किमान अर्ध्या तासाची विश्रांती घेतलेली असल्याच्या मध्यंतरापूर्वी पाच तासांपेक्षा अधिक काळ काम करणार नाही.

(४) एका दिवसातील कामाच्या तासांमध्ये नियम १, २ आणि ३ ला आधीन राहून, आठवड्यातील एकूण कामाच्या तासांची संख्या विचारात घेऊन त्यानुसार सुधारणा करता येईल.

१२. कलम २६ च्या पोट-कलम (२) अन्वये साप्ताहिक विश्रांतीचा दिवस.- कलम २६ च्या प्रयोजनार्थ, प्रत्येक आस्थापनेच्या कार्यालयाच्या एखाद्या दर्शनी जागी, साप्ताहिक विश्रांतीचा दिवस दर्शविणारी नोटीस लावण्यात येईल. जेव्हा आस्थापनेमध्ये नोकरी करीत असलेल्या सर्व व्यक्तींसाठी साप्ताहिक विश्रांतीचा दिवस एकच नसेल तेव्हा, व्यक्तींच्या प्रत्येक पाळीसाठी (रिलेसाठी) किंवा समूहासाठी किंवा एखाद्या वैयक्तिक व्यक्तीसाठी मुभा दिलेला विश्रांतीचा दिवस, नोटीसीवर दर्शविण्यात येईल.

१३. कलम २६ अंतर्गत बदली सुट्ट्या.-

(१) जे काम तांत्रिक कारणांसाठी संपूर्ण दिवसभर सतत केले पाहिजे अशा कोणत्याही कामामध्ये काम करीत असलेल्या कामगारांच्या बाबतीत, कलम २६ अंतर्गत बदली सुट्ट्यांचे अशा प्रकारे नियोजन करावे कि, एका आठवड्यामध्ये दोनपेक्षा अधिक सुट्ट्या दिल्या जाणार नाहीत.

(२) आस्थापनेचा मॅनेजर, कामगारांनी ज्या महिन्यामध्ये सुट्ट्या गमावलेल्या आहेत त्या महिन्याच्या अखेरीस किंवा त्यापूर्वी, पुढील महिन्यांमध्ये बदली सुट्ट्या घेण्याची परवानगी दिलेल्या कामगारांच्या व त्याच्या तारखांच्या बाबतीतील नोटीस, ज्या ठिकाणी कलम २६ अन्वये विहित केलेल्या कामाच्या कालावधीची नोटीस प्रदर्शित केली जाते त्या ठिकाणी प्रदर्शित करण्यात येईल. कोणत्याही बदली सुट्टीच्या बाबतीतील नोटीसीमधील नंतरचा कोणताही बदल, त्या सुट्टीच्या तारखेच्या किमान तीन दिवस आधी करण्यात येईल.

(३) कामगाराच्या हक्काची आहे अशी कोणतीही बदली सुट्टी किंवा सुट्ट्या, त्याला कार्यमुक्त केले जाण्यापूर्वी किंवा बडतर्फ केले जाण्यापूर्वी देण्यात येतील. कार्यमुक्त किंवा बडतर्फ करण्यापूर्वी देण्याची आवश्यकता असलेल्या नोटीसीच्या कोणत्याही कालावधीचा भाग म्हणून त्यांची गणना करण्यात येणार नाही.

१४. कलम २७ अन्वये अतिकालिक कामासाठी अतिरिक्त वेतन.- संहितेच्या कलम २७ च्या अनुसार, जेव्हा एखादा कामगार, एखाद्या आस्थापनेत एका दिवसात आठ तासांपेक्षा अधिक काळ, किंवा यथास्थिती, एका आठवड्यात अठेचाळीस तासांपेक्षा अधिक काळ काम करतो तेव्हा, तो अशा अतिकालिक कामाच्या बाबतीत, त्याच्या वेतनाच्या सर्वसाधारण दराच्या दुप्पट दराने वेतन मिळण्यास हक्कदार असेल. सदरचे वेतन हे वेतन कालावधीमध्ये प्रदान करण्यात येईल.

प्रकरण-सहा

नोंदवह्या, अभिलेख व विवरणे ठेवणे

१५. कलम ३१ च्या पोट-कलम (२) अन्वये कामाच्या कालावधीची नोटीस.- कलम ३१ च्या पोट-कलम (२) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेली नोटीस, आस्थापनेतील दर्शनी जागी सूचना फलकावर किंवा इलेक्ट्रॉनिक बोर्डवर प्रदर्शित करेल आणि नमुना-सात मध्ये करेल. तसेच नोटीसीची प्रत, निरीक्षक तथा सुविधाकाराला इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात किंवा नोंदणीकृत टपालाने पाठवण्यात येईल.

१६. कलम ३३ अन्वये अहवाल, नोंदवह्या व इतर अभिलेख ठेवणे व सादर करणे.- प्रत्येक नियोक्ता, (क) कामगार पत्रक, वेतन, अतिकालिक काम, दंड, नुकसानीसाठी किंवा तोट्याकरिता वजावटी यांची नोंदवही नमुना-आठ मध्ये इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात जतन करेल आणि ती, कार्यालयात किंवा आस्थापनेच्या परिसरात सर्वात जवळच्या सोयीस्कर इमारतीत उपलब्ध ठेवेल आणि मुख्य निरीक्षक तथा सुविधाकाराने किंवा निरीक्षक तथा सुविधाकाराने किंवा त्याबाबतीत राज्य शासनाच्या कोणत्याही प्राधिकृत केलेले व्यक्तीने, त्याची मागणी केल्यावर प्रत्यक्षपणे किंवा इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात किंवा नोंदणीकृत टपालाने सादर करेल.

(ख) हस्तलिखित नोंदवह्या व अन्य अभिलेखांच्या नोंदी इंग्रजी व मराठीमध्ये किंवा नोकरीवर असलेल्या बहुसंख्य कर्मचा-यांना समजेल अशा भाषेमध्ये सुवाच्यपणे नोंदविण्यात येईल आणि त्यांची मागणी केल्यावर, त्या, निरीक्षक तथा सुविधाकारासमोर किंवा त्याबाबतीत कोणत्याही प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीसमोर, सादर करेल.

(ग) अखेरचा अहवाल किंवा अखेरच्या नोंदीच्या तारखेनंतर पुढील तीन कॅलेंडर वर्षांच्या कालावधीकरिता सर्व अभिलेख व नोंदवह्या मूळ स्वरूपात जतन करिल.

१७. सूचना फलक प्रदर्शित करणे.- प्रत्येक नियोक्ता, आस्थापनाचे नाव व पत्ता, कामाचे तास, वेतन कालावधी, असे वेतन प्रदान करण्याची तारीख, मागील पाच वर्षांत आस्थापनेमध्ये घडलेल्या अपघाताचा व धोकादायक घटनेचा तपशील, आस्थापनेच्या अधिकारक्षेत्र निरीक्षक तथा सुविधाकाराचे नाव व पत्ता आणि कामगारांचे थकीत वेतन प्रदान करण्याची तारीख दर्शविणारी नोटीस, त्याच्या नियंत्रणाखालील आस्थापनेच्या कामाच्या ठिकाणाच्या दर्शनी भागावर इंग्रजी, मराठी व बहुसंख्य कामगारांना समजणाऱ्या स्थानिक भाषेत प्रदर्शित करेल.

१८. विवरण.- प्रत्येक नियोक्ता, त्याच्या आस्थापनेचे एकत्रित वार्षिक विवरणपत्र संगणक प्रणालीवर विहित नमुना-९ मध्ये वार्षिक विवरणपत्र प्रत्येक कॅलेंडर वर्षाच्या १ फेब्रुवारी रोजी किंवा त्यापूर्वी, अधिकारिता असणाऱ्या निरीक्षक तथा सुविधाकारास, नोंदणी अधिकाऱ्यास आणि पोर्टलवर ऑनलाइन सादर करेल तसेच त्याची प्रत, महासंचालक, कामगार ब्युरो यांना इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने सादर करेल.

१९. अपघाताची व धोकादायक घटनांची नोंदवही.- संहितेच्या कलम ३३ च्या खंड (क) च्या उप-खंड (पाच) द्वारे आवश्यक असल्याप्रमाणे, अपघाताची व धोकादायक घटनांची नोंदवही, नमुना-दहामध्ये ठेवण्यात येईल.

२०. कलम ३३ च्या खंड (क) अन्वये भरपगारी रजेची नोंदवही.- (१) प्रत्येक आस्थापनेचा नियोक्ता, त्याच्या प्रत्येक कर्मचाऱ्यांच्या बाबतीत, भरपगारी रजेचा अभिलेख, नमुना-अकरा मध्ये इलेक्ट्रॉनिक किंवा हस्तलिखित स्वरूपात जतन करेल.

(२) पोट-नियम (१) मध्ये नमूद केलेली नोंदवही, तिच्यातील शेवटची नोंद करण्यात आल्यानंतर तीन वर्षांच्या कालावधीसाठी जतन करून ठेवेल आणि ती नवीन नोंदवहीमध्ये योग्यरित्या नोंदवह्या मध्ये योग्यरित्या नोंदविल्याशिवाय तो कालावधी संपल्यानंतर देखील ती नष्ट करता येणार नाही.

प्रकरण-सात
निरीक्षक तथा सुविधाकार

२१. कलम ३५ च्या पोट-कलम (१) च्या खंड (चौदा) नुसार प्रदान करण्यात आलेले निरीक्षक तथा सुविधाकारांचे अधिकार व कर्तव्य (१) निरीक्षक तथा सुविधाकार, इमारत व इतर बांधकाम स्थळाच्या (साईटच्या) आणि बिडी व सिगारेट बनवणाऱ्या आस्थापनेच्या प्रत्येक निरीक्षण भेटीनंतर, आवश्यकतेनुसार नियोक्त्यास किंवा बांधकाम व्यावसायिकाला किंवा विकासकास किंवा भोगवटादारास किंवा मालकास, संहितेखालील सुरक्षा, आरोग्य व कामाच्या स्थितीच्या तरतुदींचे आणि त्याखाली तयार केलेल्या नियमांचे व विनियमांचे पालन न केल्याबद्दल किंवा सुधारणा नोटीस जारी करेल.

(२) निरीक्षक तथा सुविधाकार, प्रत्येक तपासणीच्या वेळी, मागील निरीक्षण शेऱ्यामध्ये नमूद केलेल्या कोणत्याही त्रुटींची पूर्तता केलेली आहे किंवा कसे आणि यापूर्वी काढलेल्या नोटिसांचे पालन करण्यात आलेले आहे किंवा कसे याची खात्री करेल. त्याचे निष्कर्ष व निरीक्षणा दरम्यान निदर्शनास येतील अशा कोणत्याही त्रुटी त्याच बरोबर संहितेन्वये किंवा त्याखालील केलेल्या विनियमांन्वये त्याने दिलेला कोणताही आदेश नोंदविण्यात येईल व जतन करेल.

२२. कलम ४३ अन्वये आस्थापनेतील किंवा कामाच्या स्थळावरील (साईटवरील) महिलांचा रोजगार.- प्रत्येक नियोक्ता,

(क) कोणत्याही दिवशी सकाळी ६.०० वाजण्यापूर्वीच्या आणि संध्याकाळी ७.०० वाजेनंतरच्या कालावधीत, महिलांच्या रोजगाराच्या अनुषंगाने पुढील शर्तीची खात्री करेल. महिला कामगारांना किंवा कर्मचाऱ्यांना, त्यांच्या निवासस्थानातून नेण्यासाठी आणि पुन्हा त्यांच्या निवासस्थानी सोडण्यासाठी पुरेशी वाहतूक सुविधा पुरविण्यात येईल;

(ख) प्रसाधनगृहे, स्वच्छतागृहे, पिण्याचे पाणी, महिला कामगारांची किंवा कर्मचार्यांची प्रवेश करण्याची व बाहेर पडण्याची जागा यासंबंधीच्या सोयी व सुविधांकडे जाणाऱ्या मार्गिकांसह कामाच्या ठिकाणी पुरेशी प्रकाश योजना करेल,

(ग) अशा महिला कामगार किंवा कर्मचारी काम करीत असलेल्या कामाच्या ठिकाणाजवळ प्रसाधनगृहे, स्वच्छतागृहे व पिण्याच्या पाण्याच्या सुविधा पुरवेल; आणि

(घ) कामाचे ठिकाणी सुरक्षित, संरक्षित व आरोग्यदायी कामाची स्थिती असेल;

(ङ) आस्थापनांना लागू असल्याप्रमाणे, कामाच्या ठिकाणी महिलांची लैंगिक छळवणूक करण्यास (प्रतिबंध, मनाई व निवारण) अधिनियमाच्या, २०१३ (२०१३ चा १४) तरतुदींचे अनुपालन करण्यात येईल.

प्रकरण-आठ
कंत्राटी कामगार

२३. कलम 47 च्या पोट-कलम (३) अन्वये अनुज्ञाप्तीच्या शर्ती - कंत्राटदार पुढील बाबींची खातरजमा करेल

-
- (क) कामाचे तास, संहितेच्या कलम 25 अन्वये तयार केलेल्या नियमानुसार असेल;
- (ख) वेतन संहिता, 2019 (2020चा 29) आणि त्या अंतर्गत तयार केलेले नियमानुसार वेतन प्रदान करेल;
- (ग) जर कंत्राटी कामगार, मुख्य नियोक्त्याच्या आस्थापनेत काम करीत असतील तर, शौचालय, स्वच्छतागृह, पिण्याचे पाणी, आवश्यक असल्यास, अंधोळीची सुविधा, विश्रांती कक्ष, कपडे बदलण्याची खोली, प्रथमोपचार पेटी, कॅन्टीन व पाळणाघर यांसारख्या सुविधा व साधने पुरविणे ही मुख्य नियोक्त्याची जबाबदारी असेल;
- (घ) इतर सर्व सुविधा व आवश्यक साधने, कंत्राटदाराकडून पुरविण्यात येतील;
- (ड) जर वेतन प्रदान किमान वेतन प्रदान व कोणत्याही वैधानिक कायदेशीर देय रकमा प्रदान करण्यास कंत्राटदार असमर्थ ठरला तर, सहाय्यक कामगार आयुक्त, बँक हमी रकमेवर दावा करेल. नियम 30 अन्वये ठेवलेल्या कंत्राटदाराच्या सुरक्षा ठेवीमधून कंत्राटी कामगारांना देय रक्कम प्रदान करण्याची व्यवस्था करील: परंतु, जर सुरक्षा ठेवीची व बँक हमीची रक्कम पुरेशी देय रक्कम नसेल तर, सहाय्यक कामगार आयुक्त, त्या आस्थापनेच्या मुख्य नियोक्त्याद्वारे कंत्राटी कामगारांना असे प्रदान करण्याची व्यवस्था करील, योग्य सुनावणी घेतल्यानंतर, यथोचित आदेश काढून रक्कमेतील फरक प्रदान करण्याकरिता मुख्य नियोक्ता जबाबदार असेल. जर आदेशाचे पालन न केल्यास, रक्कमेतील फरक, जमीन महसुलाची थकबाकी असल्याप्रमाणे वसूल करता येईल;
- (च) कंत्राटदार, कंत्राटी कामाचा आदेश मिळाल्यापासून पंधरा दिवसांच्या आत, कंत्राटी कामाच्या आदेशाच्या तपशिलाबद्दल आणि नियम ३२ नुसार असलेल्या रीतीने प्राधिकृत अधिकाऱ्यास कळवेल.

२४. कलम ४८ च्या पोट-कलम (१) अन्वये कंत्राटदार अनुज्ञाप्तीकरिता अर्ज करण्याचा नमुना व पध्दत- (१) अनुज्ञाप्ती देण्यासाठी कंत्राटदाराने केलेला प्रत्येक अर्ज, नमुना- बारामध्ये राज्य पोर्टलद्वारे इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने अनुज्ञाप्ती प्राधिकाऱ्याकडे ऑनलाइन स्वरूपात करेल.

(२) प्रत्येक अर्जासोबत, नियम ३५ मध्ये नमूद केलेल्या बाबी आणि आस्थापनेच्या मुख्य उत्पादन प्रक्रियेत कंत्राटी कामगारांचा सहभाग नसल्याबाबत नमुना-तेरा मधील हमीपत्र कंत्राटदार जोडेल.

(३) अनुज्ञाप्ती देण्याच्या प्रत्येक अर्जासोबत, नमुना-चौदा मधील मुख्य नियोक्त्याचे प्रमाणपत्र जोडण्यात येईल.

(४) प्रत्येक अर्जासोबत, नियम २७ च्या पोट-नियम (१) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या दराने सुरक्षा रक्कम जमा करण्यात येईल आणि नियम २७ च्या पोट-नियम (२) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या दराने शुल्क प्रदान करण्यात येईल.

(५) अनुज्ञाप्ती प्रत्येक अर्जासोबत पुढील सहपत्रे जोडावीत,

(क) परिशिष्ट-अ मधील स्वयं-घोषणापत्र;

(ख) परिशिष्ट-ब मधील स्वयं-साक्षात्काराचे स्वयं-घोषणापत्र,

२५. अनुज्ञाप्तीचे नमुने, अटी व शर्ती. -

(१) मान्यता दिलेली प्रत्येक अनुज्ञाप्ती, नमुना-पंधरा मध्ये असेल.

(२) मान्यता दिलेली किंवा नूतनीकरण केलेली प्रत्येक अनुज्ञाप्ती, पुढील शर्तीच्या अधीन असेल, म्हणजे:-

(एक) अनुज्ञाप्ती अहस्तांतरणीय असेल;

(दोन) कंत्राटदाराने कंत्राटी कामगार म्हणून कामावर ठेवलेल्या कामगारांची संख्या, कोणत्याही दिवशी, अनुज्ञाप्तीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या कमाल संख्येपेक्षा अधिक असणार नाही;

(तीन) अनुज्ञाप्ती देण्यासाठी किंवा अनुज्ञाप्तीच्या नूतनीकरणासाठी प्रदान केलेले शुल्क, परत केले जाणार नाही.

(चार) कंत्राटदाराने कामगारांना प्रदेय असलेले वेतनाचे दर, वेतन संहिता, २०१९ अन्वये विहित केलेल्या दरांपेक्षा कमी असणार नाहीत आणि जेव्हा करार, समझोता किंवा निवाडा याद्वारे दर निश्चित केलेले असतील तेव्हा, ते, वेतन संहितेअन्वये विहित केलेल्या दरांपेक्षा कमी असणार नाहीत.

२६. कलम ४८ च्या पोट-कलम (२) अन्वये अनुज्ञाप्ती देण्याची कार्यपद्धती.- (१) या नियमांच्या कोणत्याही नियमाअन्वये अनुज्ञाप्ती देण्यापूर्वी, ज्या कामगारांच्या बाबतीत अनुज्ञाप्तीसाठी अर्ज करण्यात आला आहे त्या कंत्राटी कामगार म्हणून काम करणाऱ्या प्रत्येक कामगारापोटी रु. १०००/- या दराने गणना केलेल्या एकूण रकमेची बँक हमी, अनुज्ञाप्तीच्या शर्तीचे योग्य अनुपालन करण्यासाठी आणि संहितेच्या तरतुदींचे किंवा त्याखाली केलेल्या नियमांचे पालन करण्यासाठी कंत्राटदाराकडून सुरक्षा ठेव म्हणून जमा करण्यात येईल.

(२) अनुज्ञाप्ती देण्यासाठी प्रदान करावयाचे शुल्क, खालील तक्त्यामध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे असेल, जसे की :-

तक्ता

अ. क्र	कंत्राटी कामगारांची संख्या	शुल्क (रुपयात)
(क)	४९ कंत्राटी कामगारांपर्यंत अनुज्ञाप्ती आवश्यक नाही.	निरंक
(ख)	५० परंतु १०० पेक्षा अधिक नसलेले कंत्राटी कामगार.	रु. १०००

(ग)	१०१ परंतु ३०० पेक्षा अधिक नसलेले कंत्राटी कामगार.	र.२०००
(घ)	३०१ परंतु ५०० पेक्षा अधिक नसलेले कंत्राटी कामगार.	र.३०००
(ङ)	५०१ परंतु १,००० पेक्षा अधिक नसलेले कंत्राटी कामगार.	र.५०००
(च)	१,००१ परंतु ५,००० पेक्षा अधिक नसलेले कंत्राटी कामगार.	र.१०,०००
(छ)	५००१ परंतु १०,००० पेक्षा अधिक नसलेले कंत्राटी कामगार.	र.२०,०००
(ज)	१०,००१ परंतु २०,००० पेक्षा अधिक नसलेले कंत्राटी कामगार.	र.३०,०००
(झ)	२०,००० व त्यापेक्षा अधिक कंत्राटी कामगार.	र.४०,०००

२७. कलम ४८ च्या पोट-कलम (२) खालील अनुज्ञाप्तीचे नूतनीकरण व सुधारणा करणे.- (१) प्रत्येक कंत्राटदार, अनुज्ञाप्तीचे नूतनीकरण किंवा सुधारणा करण्यासाठी अनुज्ञाप्ती अधिकाऱ्याकडे राज्य पोर्टलवर इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने अर्ज करेल.

(२) असा प्रत्येक नूतनीकरणाचा अर्ज, अनुज्ञाप्तीचा कालावधी संपण्याच्या किमान तीस दिवस आधी सादर करण्यात येईल. तसेच, अनुज्ञाप्तीत सुधारणा करण्याकरिताचा अर्ज अशी सुधारणा करण्याचे सात दिवस अगोदर सादर करण्यात येईल.

(३) सुरक्षा ठेव व अनुज्ञाप्तीच्या नूतनीकरणासाठी आकारण्यायोग्य असलेले शुल्क, नियम २८ अन्वये अनुज्ञाप्ती देण्यासाठी प्रदान करावयाच्या शुल्का इतकेच असेल:

परंतु, जर नूतनीकरणाचा अर्ज, पोट-नियम (२) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या वेळेत प्राप्त न झाल्यास, एक महिन्याच्या विलंबासाठी शुल्काच्या पंचवीस टक्के अतिरिक्त शुल्क आणि त्यानंतर प्रत्येक महिन्यासाठी दहा टक्के अतिरिक्त शुल्क, अशा नूतनीकरणासाठी प्रदेय असेल.

२८. कलम ४८ (२) अन्वये सुरक्षा ठेवीचा परतावा.- (१) अनुज्ञाप्तीचा कालावधी संपल्यावर, कंत्राटदार, जर त्याचा यापुढे अनुज्ञाप्तीचे नूतनीकरण करण्याचा इरादा नसेल तर, त्याने (बँक हमी स्वरूपात) जमा केलेल्या सुरक्षा ठेवीचा परतावा मिळण्यासाठी, अनुज्ञाप्तीची प्रत व काम पूर्ण झाल्याची सूचना आणि ज्यात रक्कम परत करणे आवश्यक आहे तो बँक तपशील तसेच त्या कंत्राटदाराने कामावर ठेवलेल्या कंत्राटी कामगारांची कोणतीही देय रक्कम प्रलंबित नसल्याबद्दल मुख्य नियोक्त्याकडील प्रमाणपत्र यासह अनुज्ञाप्ती अधिकाऱ्याकडे अर्ज करेल.

(२) जर अनुज्ञाप्ती अधिकाऱ्याची अनुज्ञाप्तीच्या शर्तीचे कोणतेही उल्लंघन झाले नाही किंवा सुरक्षा ठेव किंवा त्याचा कोणताही भाग जप्त करण्याचा कोणताही आदेश झालेला नाही अशी खात्री पटली असेल तर, तो अर्जदाराला सुरक्षा ठेव परत करण्याचे निर्देश देईल.

(३) जर कंत्राटदाराच्या सुरक्षा ठेवीतून कोणताही रकमेचा भाग जप्त करण्याचा निर्देश देणारा कोणताही आदेश असेल तर, जप्त केलेली रक्कम सुरक्षा ठेवीतून वजा करेल आणि शिल्लक रक्कम असल्यास ती कंत्राटदाराला परत करण्यात येईल.

(४) नोंदणी अधिकाऱ्याची खात्री पटल्यानंतर, शक्यतो, अर्ज मिळाल्यापासून ३० दिवसांच्या आत, परताव्याचे अर्ज निकाली काढेल.

२९. कलम ४८ च्या पोट-कलम (४) अन्वये कंत्राटदाराची जबाबदारी.- (१) कंत्राटदाराने, कामगारांना प्रदेय असलेल्या वेतनाचा दर, वेतन संहिता, २०१९ (२०१९ चा २९) अन्वये विहित केलेल्या दरांपेक्षा कमी असणार नाही आणि जेव्हा करार, समझोता किंवा निवाडा याद्वारे दर निश्चित करण्यात आलेले असतील तेव्हा, ते, वेतन संहितेअन्वये विहित केलेल्या दरांपेक्षा कमी असणार नाहीत.

(२) जर कंत्राटदाराने नियुक्त केलेले कामगार हे आस्थापनेच्या मुख्य नियोक्त्याने थेट कामावर नियुक्त केलेल्या कामगारांप्रमाणेच किंवा समान प्रकारचे काम करीत असतील तर, वेतन दर, सुट्ट्या, कामाचे तास व कंत्राटदाराच्या कामगारांच्या सेवेच्या इतर शर्ती, आस्थापनेच्या मुख्य नियोक्त्याने थेट कामावर ठेवलेल्या कामगारांना लागू असल्याप्रमाणेच असतील. काम समान प्रकारचे आहे किंवा कसे याबाबत कोणताही वाद उद्भवल्यास असे प्रकरण, विभागीय अपर कामगार आयुक्तांकडे किंवा विभागीय कामगार उपायुक्तांकडे सादर करण्यात येईल, त्यावरील त्याचा निर्णय अंतिम असेल.

(३) इतर बाबतीत, वेतन दर, सुट्ट्या, कामाचे तास व कंत्राटदाराच्या कामगारांच्या सेवेच्या इतर शर्ती, ही संहिता व त्याखाली केलेले नियम यानुसार विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे असतील.

(४) सर्व कंत्राटी कामगारांना, सामाजिक सुरक्षा संहिता, २०२० (२०२० चा ३६) याच्या संबंधित तरतुदीअन्वये लागू असलेल्या तरतुदींना अधीन राहून, कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी संघटनेचे (EPFO) आणि कर्मचारी राज्य विमा महामंडळाचे (ESIC) सदस्य करण्यात येईल.

(५) कंत्राटदार, कामगारांच्या संख्येतील किंवा कामाच्या शर्तीमधील कोणताही बदलाकरीता, त्याच्या बदलाच्या सात दिवसांच्या आत, इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने राज्य शासनाच्या पोर्टलवर अनुज्ञाप्ती अधिकाऱ्यास कळवेल,

३०. कलम ५० अन्वये कार्य आदेशाची सूचना व ती कळवण्याची कालमर्यादा.- (१) प्रत्येक कंत्राटदार, कंत्राटी कामाचा आदेश मिळाल्यापासून पंधरा दिवसांच्या आत, मुख्य नियोक्त्याचे नाव, जेथे काम हाती घेण्यात येत आहे त्या जागेचा पत्ता, कंत्राटी काम सुरू केल्याची तारीख, त्या कार्य आदेशांतर्गत कामावर ठेवलेल्या कंत्राटी

कामगारांची संख्या, कामाच्या आदेशाचा कालावधी आणि कामाच्या आदेशाची प्रत यासारखा तपशील अंतर्भूत असलेल्या कामाच्या आदेशाबद्दल कळवेल.

(२) कंत्राटदाराद्वारे पोटनियम-१ नुसार अनुज्ञाप्ती अधिकाऱ्याला, राज्य पोर्टलवर किंवा ई-मेलवर इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने सूचना पाठविण्यात येईल.

३१. कलम ५२ च्या पोट-कलम (१) अंतर्गत अपील.- संहितेच्या कलम ५२ च्या पोट-कलम (१) अंतर्गत अपीलीय अधिकारी हा, अधिकार क्षेत्र असलेला विभागीय अपर कामगार आयुक्त किंवा अधिकार क्षेत्र असलेला विभागीय कामगार उपायुक्त असेल.

३२. कलम ५५ अन्वये वेतन प्रदानाची जबाबदारी.- (१) कंत्राटदार, ज्या कालावधीच्या बाबतीत वेतन देय असेल तो वेतन कालावधी निश्चित करील आणि सदर वेतन कालावधी एक महिन्यापेक्षा अधिक असणार नाही.

(२) एखाद्या आस्थापनेमध्ये किंवा कंत्राटदाराने कंत्राटी कामगार म्हणून कामावर ठेवलेल्या प्रत्येक व्यक्तीचे वेतन, ज्या कालावधीच्या बाबतीत वेतन देय असेल त्या वेतन कालावधीच्या शेवटच्या दिवसानंतर सातव्या दिवसाच्या समाप्तीपूर्वी प्रदान करावे,

३३. कलम ५५ च्या पोट-कलम (४) अन्वये कंत्राटदाराच्या सुरक्षा ठेवीच्या रकमेतून वेतन प्रदान करणे.- जर कंत्राटदार किंवा मुख्य नियोक्ता, कामावर ठेवलेल्या कंत्राटी कामगारांना वेतन, किमान वेतन किंवा कोणत्याही वैधानिक कायदेशीर देणी प्रदान करित नसेल तर, सहाय्यक कामगार आयुक्त, चौकशी करेल किंवा चौकशी करण्याची व्यवस्था करेल. कंत्राटदारास आणि मुख्य नियोक्त्यास बाजू मांडण्याची संधी दिल्यानंतर, कंत्राटदाराने सुरक्षा ठेव म्हणून जमा केलेल्या रकमेतून देय असलेल्या देय असलेल्या वेतनाची रक्कम प्रदान करण्याचे आदेश पारित करेल. कंत्राटदार, पंधरा दिवसांच्या आत सुरक्षा ठेव पुन्हा जमा करील अन्यथा त्याचे अनुज्ञाप्ती निलंबित करण्यात येईल आणि देय रक्कम, सहाय्यक कामगार आयुक्त यांचेमार्फत जमीन महसुलाची थकबाकी असल्याप्रमाणे वसूल करण्यात येईल.

३४. कलम ५६ अन्वये अनुभवाचे प्रमाणपत्र.- प्रत्येक संबंधित कंत्राटदार, मागणी केल्यावर, नमुना- सोळा मधील अनुभवाचे प्रमाणपत्र कंत्राटी कामगारांना देईल.

३५. कलम ५७ च्या पोट-कलम (२) च्या खंड (ख) अन्वये कंत्राटी कामगारांच्या रोजगारावर मनाई.- जर एखाद्या आस्थापनेचे कोणतेही कार्य हे मुख्य कार्य आहे किंवा कसे यासंबंधी प्रश्न उद्भवला तर, व्यथित पक्षकार, आधारभूत दस्तऐवजांसह कारणे देवून महाराष्ट्र शासनाकडे अर्ज करेल.

प्रकरण-नऊ
आंतरराज्य स्थलांतरित कामगार

३६. कलम ६१ अन्वये आंतरराज्य स्थलांतरित कामगारांना प्रवास भत्ता.-

नियोक्ता, आंतरराज्य स्थलांतरित कामगारांना, त्यांच्या मूळ राज्यातील निवास स्थानांच्या ठिकाणापासून ते कामाच्या ठिकाणापर्यंत येण्या व जाण्याच्या प्रवासाच्या भाड्यापोटी एकतर, रेल्वेने (द्वितीय शयन कक्षापेक्षा कमी नसेल इतके) किंवा बसने किंवा प्रवासी वाहतुकीच्या इतर कोणत्याही साधनाद्वारे, जे सर्वात कमी खर्चीक असेल ती रक्कम खालील परिस्थीत अदा करेल.

(क) जर त्याने मागील बारा महिन्यांत संबंधित आस्थापनेमध्ये १८० दिवसांपेक्षा कमी कालावधीसाठी काम केले नसेल तर:

तथापि, आंतरराज्य स्थलांतरित कामगारास बारा महिन्यांतून एकदा प्रवास भत्ता दिला जाईल.

(ख) जर आंतरराज्य स्थलांतरित कामगाराने नोकरीच्या कालावधीच्या दरम्यानच्या काळात नियोक्ता बदलल्यास आणि त्याने त्याच्या पूर्वीच्या नियोक्त्याकडून प्रवास भत्ता घेतलेला नसेल तर, आंतरराज्य स्थलांतरित कामगाराने दिलेल्या प्रमाणपत्राच्या आधारावर, जेथे आंतरराज्य स्थलांतरित कामगार सध्या काम करीत आहे आणि अशा कामगाराने मागील नियोक्त्याकडे व्यतीत केलेल्या कालावधीसह मागील बारा महिन्यांत एकशे ऐंशी दिवस पूर्ण केले असतील तर, सध्याचा नियोक्ता, वर नमूद केल्याप्रमाणे प्रवास भत्ता देण्यास जबाबदार असेल.

३७. कलम ६३ अन्वये आंतरराज्य स्थलांतरित कामगारांसाठी टोल फ्री हेल्पलाइन क्रमांक स्थापित करणे.-

(१) आंतरराज्य स्थलांतरित कामगारांच्या शंका व तक्रारींचे निराकरण करण्यासाठी कामगार विभागाद्वारे टोल-फ्री हेल्पलाइन क्रमांक पुरविण्यात येईल.

(२) पोट-नियम (१) अन्वये पुरविलेला असा टोल-फ्री हेल्पलाइन क्रमांक, प्रत्येक नियोक्त्याद्वारे किंवा भोगवटाद्वारे आस्थापनेच्या प्रदर्शनी फलकावर मराठी, हिंदी व आस्थापनेतील बहुसंख्य कामगारांना समजत असलेल्या भाषेत प्रदर्शित करण्यात येईल.

३८. कलम ६४ अन्वये आंतरराज्य स्थलांतरित कामगारांचा अभ्यास.-

राज्य शासन, आंतरराज्य स्थलांतरित कामगारांची सुरक्षा, आरोग्य व कल्याण यांस चालना देण्यासाठी केले जाणारे अभ्यासाचे संशोधन करू शकेल. जेथे आवश्यक असेल तेथे, राज्य शासनास, आंतरराज्य स्थलांतरित कामगारांची सुरक्षा, आरोग्य व कल्याण यामध्ये संबंधित असलेल्या तज्ज्ञ संस्थांचा सल्ला देखील घेता येईल.

प्रकरण-दहा

दृक - श्राव्य कामगार (ऑडिओ-व्हिड्युअल वर्कर)

३९. कलम ६६ च्या पोट -कलम (२) च्या खंड (क) अन्वये दृकश्राव्य कामगारांसाठी करारनामा.- निर्मात्यासोबत दृकश्राव्य कामगारांसाठी करारनाम्याचा नमुना, नमुना-सतरा मध्ये असेल.

४०. कलम ६६ च्या पोट -कलम (१) अन्वये समेट अधिकाऱ्याकडे किंवा न्यायाधिकरणाकडे विवाद निर्दिष्ट करण्याची कार्यपद्धती.- समेट अधिकाऱ्याकडे किंवा न्यायाधिकरणाकडे विवाद निर्दिष्ट करण्याची कार्यपद्धती, औद्योगिक संबंध संहिता, २०२० (२०२० चा ३५) आणि त्याखाली केलेले नियम यांच्याशी सुसंगत असेल.

प्रकरण-अकरा

बीडी व सिगार निर्मितीसाठी औद्योगिक वास्तुंची अनुज्ञाप्ती

४१. कलम ७४ अन्वये अनुज्ञाप्ती देण्याच्या अर्जाचा नमुना व अनुज्ञाप्ती शुल्क.- (१) बिडी व सिगार उद्योगाचे कोणतेही ठिकाण किंवा औद्योगिक वास्तु म्हणून वापरण्यासाठी किंवा वापरण्याची परवानगी देण्यासाठी संहितेच्या कलम ११९ च्या पोट-कलम (१) खालील प्रत्येक सामायिक अर्जात नमुना 12 मध्ये राज्य पोर्टलवर इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने करण्यात येईल आणि त्यासोबत खालील तक्त्यामध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे यथोचित शुल्काचे ऑनलाइन प्रदान करण्यात येईल:

तक्ता

कर्मचाऱ्यांची संख्या	२० पर्यंत	२१ ते ५० पर्यंत	५१ ते १०० पर्यंत	१०१ ते २५० पर्यंत	२५१ ते ५०० पर्यंत	५०१ ते ७५० पर्यंत	७५१ व त्या वरील
देय असलेले शुल्क (रक्कम रु.)	१००	२००	७५०	१५००	२५००	५०००	७५००

परंतु, बिडी व सिगार बनविण्या-या औद्योगिक वास्तुच्या नियोकृत्याने इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने अर्ज प्रारंभाच्या तारेखला किंवा 30 दिवसांचे आत राज्य सरकारच्या पोर्टलवर करावा.

(२) अर्जासोबत पुढील दस्तावेज जोडण्यात येतील,

(क) पुढील गोष्टी दर्शविणारे नकाशे: -

(एक) अशा ठिकाणाची किंवा वास्तुची जागा, उत्पादन प्रक्रियेसाठी वापरण्यात येणारे त्यातील क्षेत्र आणि लगतच्या इमारतींच्या संरचना, रस्ते, नाले व तत्सम गोष्टी यांसह अशा ठिकाणाचा किंवा परिसराचा लगतचा परिसर; आणि

(दोन) ज्या कोणत्याही उत्पादन प्रक्रियेसाठी वापरण्याचे उद्देशित आहेत अशा विविध इमारतींची उंची व आवश्यक काट-छेद (क्रॉस-सेक्शन), अंतर्गत नैसर्गिक प्रकाश योजना, वायुविजन (वेंटिलेशन), आग लागल्यास सुटकेचे मार्ग, वापरलेल्या संयंत्राचे (प्लांट) व यंत्रसामग्रीचे स्थान, आणि त्यामधील आपत्कालीन मार्ग;

(ख) परिशिष्ट-ब मधील स्वयं-घोषणापत्र;

(ग) परिशिष्ट-क मधील स्वयं-साक्षात्कारासाठी स्वयं-घोषणापत्र.

४२.संहितेच्या कलम ११९ अन्वये अनुज्ञाप्तीचे नूतनीकरण करण्याचा प्रत्येक अर्ज, नमुना-बारा मध्ये राज्य पोर्टलवर इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने करण्यात येईल. अर्जासोबत पुढील दस्तावेज जोडण्यात येतील, म्हणजेच:

- (क) नूतनीकरण करण्याची मागणी केलेली अनुज्ञाप्ती;
 (ख) नियम ४१ अन्वये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे अनुज्ञाप्तीच्या नूतनीकरण करिता प्रदान केलेल्या यथोचित शुल्काची ऑनलाईन पावती.

४३. अनुज्ञाप्ती देण्याच्या किंवा त्याचे नूतनीकरण करण्याच्या बाबतीतील विवक्षित तरतुदी.- (१) अनुज्ञाप्ती देण्याचा किंवा त्याचे नूतनीकरण करण्याचा अर्ज, जर नमुना-बारा मध्ये असेल आणि नियम ४२ किंवा नियम जो लागू असेल त्यानुसार ४२ यांच्या शर्तीचे सर्व बाबतीत पालन करित असेल तर, तो यथोचितपणे करण्यात आला असल्याचे मानण्यात येईल.

(२) अनुज्ञाप्ती प्राधिकारी, अनुज्ञाप्ती देण्याचा किंवा त्याचे नूतनीकरण करण्याचा किंवा अनुज्ञाप्तीच्या तपशिलांमध्ये बदल करण्याचा अर्ज, तो मिळाल्यापासून सात दिवसांच्या आत, निकालात काढील.

४४. अनुज्ञाप्तीचा नमुना आणि त्याच्या अटी व शर्ती.- (१) संहितेच्या कलम ११९ खालील अनुज्ञाप्ती, नमुना-वीस मध्ये विहित केल्याप्रमाणे असेल.

(२) संहितेच्या कलम ११९ अन्वये दिलेले किंवा नूतनीकरण केलेले प्रत्येक अनुज्ञाप्ती, पुढील शर्तीच्या अधीन असेल, म्हणजेच:-

- (एक) अनुज्ञाप्तीमध्ये ज्या प्रयोजनार्थ औद्योगिक वास्तु विनिर्दिष्ट केलेला आहे त्या औद्योगिक वास्तुच्या त्या भागातच केवळ उत्पादन प्रक्रिया केली जाईल;
 (दोन) औद्योगिक परिसरात काम करित असलेल्या कर्मचाऱ्यांची कमाल संख्या, कोणत्याही दिवशी अनुज्ञाप्तीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या संख्येपेक्षा अधिक असणार नाही;
 (तीन) अनुज्ञाप्ती प्राधिकाऱ्याची लेखी पूर्व परवानगी असल्याखेरीज, औद्योगिक वास्तु वाढविला जाणार नाही आणि तत्सम परवानगी असल्याखेरीज, अशा वास्तुवरील कोणत्याही इमारतीमध्ये संरचनात्मक बदल केले जाणार नाहीत;
 (चार) अनुज्ञाप्ती हस्तांतरणीय असणार नाही;
 (पाच) अनुज्ञाप्ती देण्यासाठी किंवा अनुज्ञाप्तीच्या नूतनीकरणासाठी एकदा इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने प्रदान केलेले शुल्क, परत करण्यायोग्य असणार नाही.

(३) कलम ११९ अन्वये दिलेले अनुज्ञाप्ती, केवळ ५ वर्षांसाठी वैध असेल आणि त्यानंतर त्याचे नूतनीकरण करता येईल.

४५. अनुज्ञाप्तीची दुरुस्ती.- (१) संहितेच्या कलम ११९ अन्वये दिलेल्या अनुज्ञाप्तीत, संबंधित जिल्ह्यासाठी अधिसूचित केलेल्या अनुज्ञाप्तीत अधिकारीच सुधारणा करतील.

(२) अनुज्ञाप्ती धारकाने त्याच्या अनुज्ञाप्ती मध्ये पुढील बाबतीत सुधारणा करणे आवश्यक असेल, -

- (क) औद्योगिक वास्तुच्या नावात बदल झाला असेल तर; किंवा
- (ख) औद्योगिक वास्तु ज्या जागेवर आहे त्या जागेत बदल झाला असेल तर; किंवा
- (ग) ज्या औद्योगिक वास्तु अनुज्ञाप्ती दिलेले आहे तो औद्योगिक परिसर त्यामध्ये काम करीत असलेल्या व्यक्तींच्या संख्येच्या संबंधात अनुज्ञाप्ती मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या मर्यादितपेक्षा अधिक असेल तर.

(३) ज्या अनुज्ञाप्ती धारकाच्या अनुज्ञाप्तीमध्ये सुधारणा करणे आवश्यक आहे तो अनुज्ञाप्ती धारक, सुधारणेचे स्वरूप व त्याची कारणे नमूद करून संबंधित जिल्ह्यासाठी अधिसूचित केलेल्या अनुज्ञाप्ती प्राधिकाऱ्याकडे इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने अर्ज सादर करील.

(४) अशा अर्जावर, इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने अर्ज मिळाल्यापासून सात दिवसांच्या आत, निर्णय घेण्यात येईल.

४६. कलम ७५ अन्वये अपील.- संहितेच्या कलम ७५ खालील अपील, -

(क) अनुज्ञाप्ती अधिकाऱ्याचा आदेश मिळाल्याच्या तारखेपासून तीस दिवसांच्या आत, विभागीय अपर कामगार आयुक्ताकडे किंवा विभागीय कामगार उपायुक्ताकडे राज्य पोर्टलवर इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने अपील करण्यात येईल;

(ख) संहितेच्या कलम ७५ अन्वये अपील करण्यासाठी, रुपये पाचशे इतके शुल्क, इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने प्रदान करण्यात आले आहे हे दर्शविणारी पावती सोबत जोडण्यात येईल, हे शुल्क विना परतावा आहे.

४७. कर्मचाऱ्यांना औद्योगिक वास्तुबाहेर काम करण्याची परवानगी.- (१) औद्योगिक वास्तुच्या बाहेर कर्मचाऱ्यांना विडी किंवा तंबाखूची पाने वळण्याची किंवा कापण्याची परवानगी देण्यासाठी परवाना मिळण्याकरिता कलम ७६ च्या पोट-कलम (१) खालील प्रत्येक अर्ज, या नियमांच्या प्रारंभापासून पंधरा दिवसांच्या आत, विहित केलेल्या नमुना-एकवीस मध्ये इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने करण्यात येईल.

(२) अर्जासोबत, परवानगी मागणाऱ्या कर्मचाऱ्यांची यादी, जोडपत्र-ड मध्ये जोडण्यात येईल.

(३) विभागीय अपर कामगार आयुक्त किंवा विभागीय कामगार उपायुक्त, पोट-नियम (१) खालील अर्ज प्राप्त झाल्यावर पंधरा दिवसांच्या आत, अर्ज निकाली काढील.

(४) कलम ७६ अन्वये दिलेला परवाना, केवळ एका वर्षासाठी वैध असेल आणि त्यानंतर पोट-नियम (१) मध्ये निर्धारित केलेल्या कार्यपद्धतीने त्याचे नूतनीकरण करता येईल आणि त्यात सुधारणा केली जाऊ शकेल.

४८. परवानगी मागण्या च्या अटी व शर्ती.-

(क) नियोक्ता, परवानगी दिलेले कामगार मागणी करतील त्याप्रमाणे व तेव्हा, पुरेसा व नियमित कच्चा माल पुरविल.

(ख) कच्चा माल पुरवताना, पुरुष किंवा महिला किंवा तृतीयपंथी कर्मचाऱ्यांमध्ये भेदभाव करता येणार नाही.

(ग) कोणत्याही परिस्थितीत हे काम, १४ वर्षांपेक्षा कमी वयाच्या मुलाला देता येणार नाही,

(घ) परवानगी असलेल्या कामगाराला तंबाखूचे अचूक वजन व बिडीच्या पानांचे अचूक प्रमाण लेखी स्वरूपात दिले जाईल.

(ङ) अशा परवानगी दिलेल्या कामगारांना, किमान वेतनाच्या विहित दरापेक्षा कमी वेतन प्रदान करता येणार नाही,

(च) कच्च्या माल पुरविण्यासाठी परवानगी दिलेल्या कामगारांकडून कोणतीही ठेव घेता येणार नाही,

(छ) विमा, भविष्य निर्वाह निधी, ग्रॅज्युइटी, बोनस, वेतनासह रजा, वेतनी सुट्ट्या, इत्यादी सर्व वैधानिक सामाजिक सुरक्षा लाभ, सर्व परवानगी दिलेल्या कामगारांना देण्यात येईल,

(ज) बिडी बनवणाऱ्या औद्योगिक वास्तुचा तसेच परवानगी दिलेल्या कामगारांच्या निवासस्थानाचा अपघाती विमा काढल्याची नियोक्ता खात्री करील.

४९. बाहेरील कामाचा अभिलेख.- संहितेच्या कलम ७६ च्या पोट-कलम (२) अन्वये परवानगी दिलेल्या औद्योगिक वास्तुच्या बाहेर केलेल्या कामाचा अभिलेख, नियोक्ता, नमुना-बावीस मध्ये ठेवील.

प्रकरण-बारा
अपराध व शास्ती

५०. कलम ११४ च्या पोट-कलम (१) अन्वये विनिर्दिष्ट केलेल्या प्राधिकृत अधिकाऱ्याद्वारे अपराधाचे प्रशमन करण्याची पध्दत.-

(१) कलम ११४ च्या पोट-कलम (१) अन्वये अपराधाचे प्रशमन करण्याच्या प्रयोजनार्थ राज्य शासनाने अधिसूचित केलेला अधिकारी, कलम ११४ च्या पोट-कलम (१) अन्वये जे अपराध प्रशमन करण्यायोग्य आहेत अशा अपराधाचे प्रशमन करणारी नोटीस इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने निर्गमित करील.

(२) अशा प्रकारे नोटीस दिलेली व्यक्ती, नोटीस मिळाल्यापासून पंधरा दिवसांच्या आत, प्रशमन अधिकाऱ्याकडे इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने अर्ज करू शकेल आणि प्रशमनाची संपूर्ण रक्कम, इलेक्ट्रॉनिक हस्तांतरणाद्वारे किंवा कसेही जमा करू शकेल.

(३) प्रशमन करणारा अधिकारी, ज्या व्यक्तीकडून प्रशमन नोटीसीच्या प्रतिसादार्थ अशी रक्कम प्राप्त झाली आहे अशा व्यक्तीस, प्रशमनाची रक्कम मिळाल्यापासून दहा दिवसांच्या आत, प्रशमन प्रमाणपत्र देईल.

(४) जर अशी नोटीस दिलेल्या व्यक्तीने, खटला दाखल करण्यापूर्वी एक महिन्याच्या आत प्रशमनाची रक्कम जमा करण्यास कसूर केली तर, सक्षम न्यायालयासमोर खटला चालविण्यात येईल.

(५) कलम ११० च्या पोट-कलम (१) च्या परंतुकाच्या आधीन असलेल्या तरतुदींचे पालन करण्यासाठी आणि कलम ११४ नुसार प्रशमन करण्यासाठी नियोक्त्याला संधी दिल्याशिवाय कोणताही खटला दाखल करण्यात येणार नाही.

प्रकरण-तेरा
सामायिक अनुज्ञाप्ती
(पहा कलम 119)

51. कलम 119 अंतर्गत कंत्राटदार आणि औद्योगिक वास्तु इ.साठी सामायिक अनुज्ञाप्ती-

1. या नियमामध्ये अंतर्भूत असले तरी, कोणतीही व्यक्ती जी सामायिक अनुज्ञाप्ती त्याच्या औद्योगिक वास्तुत, बिडी व सिगार कामाकरिता वापरणार असेल आणि कंत्राटी कामगार नियुक्त करण्याकरिता इच्छुक असेल तर संहितेनुसार शासनाने राजपत्राद्वारे प्राधिकृत केलेल्या अधिकाऱ्याकडे ऑनलाईन प्रणालीद्वारे अर्ज करेल.
- (2) उपनियम 1 अन्वये आस्थापनेस सामायिक अनुज्ञाप्तीकरिता ऑनलाईन प्रणालीने नमुना 12 मध्ये अर्ज करेल आणि त्यासोबत कंत्राटदारासाठी नियम 26(2) मध्ये विहित केलेल्या, बिडी व सिगारच्या औद्योगिक वास्तुकरिता नियम 41(1) मध्ये विहित केलेल्या, शुल्काचा भरणा ऑनलाईन पध्दतीने करेल.
- (३) उपनियम (1) अन्वये प्राप्त अर्जाची छाननी उपनियम (1) मधील नमुद अधिकारी करतील.
- (४) उपनियम (1) मध्ये नमुद अधिकारी हा बिडी व सिगारच्या औद्योगिक वास्तुच्या अनुज्ञाप्तीशी संबंधीत आणि कंत्राटी कामगारांच्या अनुज्ञाप्तीसाठी केलेल्या, सामायिक अर्जाची खातरजमा झाल्यावर, 45 दिवसांच्या आत, **नमुना-15 अ** मध्ये सामायिक अनुज्ञाप्ती जारी करेल, जी एक वर्षाच्या कालावधीकरिता वैध राहिल.

नमुना- एक

(नियम ३ चा पोट-नियम (१) (i) पहा)

विद्यमान आस्थापनांच्या नोंदणीसाठी /नवीन आस्थापनांच्या नोंदणीसाठी/नोंदणी प्रमाणपत्रात सुधारणा करण्यासाठी अर्ज

अ. आस्थापनेचा तपशील:-

१. कामगार ओळख क्रमांकामार्फत (एल.आय.एन.) आस्थापनेचे तपशील पुनर्प्राप्त करा:
२. आस्थापनेचे नाव:
३. आस्थापनेचे स्थान व टपालाचा पत्ता:
४. आस्थापनेत केल्या जाणाऱ्या कामाचे स्वरूप:
५. आस्थापनेचा इतर तपशील:

अ. आस्थापनेत कार्यरत कायमस्वरूपी कामगार व थेटपणे कार्यरत असलेल्या कर्मचाऱ्यांची एकूण संख्या:

ब. काम करीत असलेल्या कंत्राटी कर्मचाऱ्यांची एकूण संख्या:

क. काम करीत असलेल्या आंतर-राज्यीय स्थलांतरित कामगारांची एकूण संख्या:

५.(क) इमारत व इतर बांधकाम कामासाठी:-

बांधकामाचा प्रकार	काम सुरू होण्याचा संभाव्य कालावधी	काम पूर्ण होण्याचा अपेक्षित कालावधी	स्थानिक प्राधिकरणाच्या मान्यतेचा तपशील
१	२	३	४

५.(ख) मोटार वाहतूक उपक्रमासाठी:-

वाहतूक कार्यालयाचा टपालाचा पत्ता	भोगवटदाराचे व व्यवस्थापकाचे नाव व पत्ता	वाहनांची संख्या व वाहनांचे प्रकार	वाहनांचा नोंदणी क्रमांक	कर्मचाऱ्यांची व कायमस्वरूपी कामगारांची संख्या	वाहन चालकांची व त्यांच्या सहायकांची आणि इतरांची संख्या
१	२	३	४	५	६

५(क) आंतर-राज्य स्थलांतरित कामगारांसाठी:-

कंत्राटदाराचे नाव व पत्ता	कंत्राटदाराचा ई-मेल पत्ता व भ्रमणध्वनी क्रमांक	स्थलांतरित कामगार काम करीत असलेल्या कामाचे स्वरूप	काम करीत असलेल्या स्थलांतरित कामगारांची संख्या पुरुष/ स्त्री			काम सुरु करण्याची तारीख	काम पूर्ण होण्याची संभाव्य तारीख
१	२	३	४			५	६
			पुरुष	स्त्री	एकूण		

ब. नियोक्त्याचा तपशील:-

१.नियोक्त्याचे/भोगवटादाराचे/मालकाचे/संचालकाचे/एजंट/मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याचे/ भागीदारांचे नाव व पत्ता:

२. पदनाम:

(भोगवटादार/मालक/संचालक/ एजंट /मुख्य कार्यकारी अधिकारी/ भागीदार)

३. नियोक्त्याच्या वडिलांचे/ पतीचे नाव:

४. ई-मेल पत्ता, दूरध्वनी व भ्रमणध्वनी क्रमांक:

क. व्यवस्थापकाचा/ एजंटचा तपशील:-

१.व्यवस्थापकाचे/ एजंटचे किंवा आस्थापनेचे पर्यवेक्षण व नियंत्रण करण्यासाठी जबाबदार असलेल्या व्यक्तीचे संपूर्ण नाव व पत्ता:

२. व्यवस्थापकाचे/ एजंटचा पत्ता:

३. ई-मेल पत्ता, दूरध्वनी व भ्रमणध्वनी क्रमांक:

ड. कंत्राटदाराचा तपशील:-

कंत्राटदाराचे नाव व पत्ता	कंत्राटदाराचा ई-मेल पत्ता व भ्रमणध्वनी क्रमांक	कंत्राटी कामगार काम करीत असलेल्या कामाचे स्वरूप	प्रत्येक कंत्राटदारामार्फत कोणत्याही दिवशी नियुक्त करणे अपेक्षित असलेल्या कंत्राटी कामगारांची कमाल संख्या	काम सुरु होण्याची तारीख	काम पूर्ण होण्याची तारीख
१	२	३	४	५	६

इ. इतर तपशील :-

मी याद्वारे असे घोषित करतो की, वर दिलेला तपशील माझ्या माहितीप्रमाणे व विश्वासाप्रमाणे खरा आहे.

दिनांक :

ठिकाण:

नियोक्त्याची स्वाक्षरी / ई-स्वाक्षरी / डिजिटल स्वाक्षरी

नमुना - दोन

(नियम ३ (३) (i) पहा)

आस्थापनेचे नोंदणी प्रमाणपत्र

नोंदणी क्रमांक:

दिनांक:

व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२० च्या कलम ३ चे पोटकलम १ अन्वये पुढील तपशील अंतर्भूत असणारे नोंदणी प्रमाणपत्र, याद्वारे -----(आस्थापनेचे नाव) यास देण्यात येत आहे.

१. आस्थापनेमध्ये केल्या जाणाऱ्या कामाचे स्वरूप (कृपया ✓ चिन्हांकित करा)

(क) मोटार वाहतूक उपक्रम:

(ख) कंत्राटी काम:

(ग) इमारत व इतर बांधकाम काम:

(घ) अन्य कोणतेही काम (वर समाविष्ट नसलेले):

२. आस्थापनेचा तपशील:

एक. आस्थापनेत थेट नियुक्त केलेल्या कर्मचाऱ्यांची एकूण संख्या:

दोन. कंत्राटदारामार्फत काम करित असलेल्या कर्मचाऱ्यांची एकूण संख्या:

तीन. कंत्राटदारांची एकूण संख्या व त्यांचा तपशील:

चार. काम करित असलेल्या आंतर-राज्यीय स्थलांतरित कामगारांची संख्या:

३.(क) इमारत व इतर बांधकाम कामासाठी:-

बांधकाम कामाचा प्रकार	काम सुरु करण्याचा संभाव्य कालावधी	काम पूर्ण होण्याचा अपेक्षित कालावधी	स्थानिक प्राधिकरणाच्या मान्यतेचा तपशील
१	२	३	४

(ख) मोटार वाहतूक उपक्रमासाठी:-

वाहतूक उपक्रमाचा टपालाचा पत्ता	भोगवटदाराचे व व्यवस्थापकाचे नाव व पत्ता	वाहनांची संख्या व वाहनांचे प्रकार	वाहनांचा नोंदणी क्रमांक	कर्मचाऱ्यांची व कायमस्वरूपी कामगारांची संख्या	वाहन चालकांची व स्वच्छकांची आणि इतर कर्मचाऱ्यांची संख्या
१	२	३	४	५	६

(क) आंतर-राज्यीय स्थलांतरित कामगारांसाठी:-

आस्थापनेत केल्या जाणाऱ्या कामाचे स्वरूप	कंत्राटदारांची नावे व पत्ते	स्थलांतरित कामगार नियुक्त करण्यात आले असतील तर किंवा नियुक्त करण्यात येणार असतील तर, कामाचे स्वरूप	प्रत्येक कंत्राटदारामार्फत कोणत्याही दिवशी नियुक्त करणे अपेक्षित असलेल्या स्थलांतरित कामगारांची कमाल संख्या	स्थलांतरित कामगारांची काम पूर्ण होण्याची वास्तविक अथवा संभाव्य तारीख
१	२	३	४	५

४. प्रदान केलेल्या नोंदणी शुल्काची रक्कम:-----

५. नोंदणी अधिकाऱ्यांचे शेरे:

दिनांक :

ठिकाण: नोंदणी अधिकाऱ्यांची पदनामासह स्वाक्षरी / ई-स्वाक्षरी / डिजिटल स्वाक्षरी

नोंदणीच्या अटी

(१) नियम ३ अन्वये अदा केलेले प्रत्येक नोंदणी प्रमाणपत्र पुढील अटींच्या अधीन असेल:-

(क) नोंदणी प्रमाणपत्र, अहस्तांतरणीय असेल;

(ख) कोणत्याही दिवशी एखाद्या आस्थापनेमध्ये थेट काम करित असलेल्या कामगारांची व कंत्राटी कर्मचाऱ्यांची संख्या, नोंदणी प्रमाणपत्रामध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या कमाल संख्येपेक्षा अधिक असणार नाही; आणि

(ग) या नियमांमध्ये तरतूद केली असेल ते खेरीज करून, नोंदणी प्रमाणपत्र देण्यासाठी प्रदान केलेले शुल्क ना-परतावा असेल.

(२) नियोक्ता, कामगारांच्या संख्येतील किंवा कामाच्या शर्तीमधील कोणतेही बदल 30 दिवसांच्या आत नोंदणी अधिकाऱ्याला कळवेल.

(३) काम सुरु केल्याचे किंवा पूर्ण केल्याचे तारखेपासून तीस दिवसांचे आत नियोक्ता त्यांचे नियोजित आस्थापनेतील काम करावयाचे आहे त्या क्षेत्राकरीता नेमलेल्या निरीक्षक तथा सुविधाकारास काम सुरु केल्याची किंवा काम पूर्ण केल्याची तारीख नमुना-चार मध्ये इलेक्ट्रॉनिक स्वरूपात कळवेल.

(४) नोंदणी प्रमाणपत्राची एक प्रत, जेथे काम केले जात आहे तेथील दर्शनिय ठिकाणी लावण्यात येईल.

नमुना - तीन

(नियम ३ (१०) पहा)

आस्थापनेची नोंदवही

(मोटार वाहतूक उपक्रम/इमारत व इतर बांधकाम काम/ कंत्राटी काम/ आंतर-राज्य स्थलांतरित कामगारांचे काम/ अन्य कोणतेही काम (वर समाविष्ट नसलेले))

अ. क्र.	नोंदणी केलेल्या आस्थापनेचे नाव, पत्ता व स्थान	नियोक्त्याचे नाव, पत्ता व संपर्काचा तपशील	नोंदणी क्रमांक व नोंदणीचा दिनांक	कामाचे स्वरूप	कायमस्वरूपी कामगारांची एकूण संख्या			कंत्राटी कामगारांची एकूण संख्या			शेरे
					पुरुष	स्त्री	एकूण	पुरुष	स्त्री	एकूण	
१	२	३	४	५	६			७			८
					पुरुष	स्त्री	एकूण	पुरुष	स्त्री	एकूण	

नमुना-चार

(नियम ४ पहा)

आस्थापनेचे काम सुरू करण्याची व काम बंद केल्याची सूचना

१. नोंदणी क्रमांक:
२. आस्थापनेचे नाव व पत्ता:
३. नियोक्त्याचे नाव व पदनाम (ज्यांचे आस्थापनेच्या कार्यावर अंतिम नियंत्रण आहे):
४. आस्थापनेचा ई-मेल:
५. आस्थापनेच्या कामाचे स्वरूप :
६. कार्य आदेशानुसार काम सुरू करण्याची तारीख व काम पूर्ण करण्याचा कालावधी:
७. काम बंद करण्याच्या बाबतीत, काम बंद करण्याची प्रत्यक्ष तारीख:

आमच्या आस्थापनेचे कामकाज

मी/आम्ही, याद्वारे असे सूचित करतो की, आमच्या आस्थापनेचा नोंदणी क्र.----- तारीख----- आहे. आस्थापनेचे कामकाज दि.-----रोजी सुरू करण्याचे संभावित असून ते दि.-----पर्यंत करण्याचे संभावित आहे.

काम बंद करण्याच्या बाबतीत:

मी/आम्ही, याद्वारे प्रमाणित करतो की, आस्थापनेत काम करीत असलेल्या कामगारांची सर्व देणी प्रदान करण्यात आलेली आहेत आणि परिसर साठवणुकीपासून मुक्त ठेवण्यात आलेला आहे.

प्रति,

(१) नोंदणी प्राधिकारी

(२) निरीक्षक तथा सुविधाकार

नियोक्त्याची स्वाक्षरी व

आस्थापनेचा आस्थापनेचा शिक्का

नमुना- पाच

(नियम ५ पहा)

नियुक्ती पत्राचा नमुना

- क. कर्मचार्याचे संपुर्ण नाव:
- ख. वडिलांचे/ पतीचे नाव:
- ग. आधार कार्ड क्रमांक:
- घ. आस्थापनेचा कामगार ओळख क्रमांक (LIN):
- ङ. सार्वत्रिक लेखा क्रमांक (UAN) (भविष्य निधी क्रमांक):
- च. विमा क्रमांक (कामगार राज्य विमा योजना):
- छ. पदनाम:
- ज. कौशल्याचा प्रवर्ग:
- झ. रुजू होण्याची तारीख:
- ञ. वेतन, मूळ वेतन व महागाई भत्ता:
- ट. निवास व्यवस्थेसह जे अनुज्ञेय आहे/ आहेत असे इतर भत्ते:
- ठ. उच्च वेतन/उच्च स्थान प्राप्त करण्याची संधी:
- ड. अनुज्ञेय असलेले सामाजिक सुरक्षा EPFO व ESIC लाभ:
- ढ. आरोग्य तपासणी:
- ण. पार पाडावयाच्या कर्तव्यांचे सर्वसाधारण स्वरूप:
- त. इतर माहिती:
- दिनांक :

नियोक्त्याचे / व्यवस्थापकाचे नाव व स्वाक्षरी.

नमुना-सहा

(नियम ६(१) व (२) पहा)

अपघाताची किंवा प्राणघातक घटनेची सूचना

नियोक्त्याचा कामगार राज्य विमा योजना संकेत क्रमांक:

जखमी झालेल्या व्यक्तीचा कामगार राज्य विमा योजना विमा क्रमांक:

मयत झालेल्या जखमी / जखमी झालेल्या व्यक्तींची संख्या:

१. नियोक्त्याचे नाव :

२. अपघात घडलेल्या किंवा प्राणघातक असलेल्या कामाच्या ठिकाणाचा/परिसराचा पत्ता:

३. उद्योगाचे स्वरूप व आस्थापनेचा कामगार ओळख क्रमांक (LIN):

४. अपघात घडलेले किंवा प्राणघातक असलेले नेमके ठिकाण:

५. मयत झालेल्या/ जखमी झालेल्या व्यक्तीचे नाव व पत्ता:

६. (अ) लिंग:

(ब) वय (शेवटच्या वाढदिवसाचे वेळी):

(क) मयत झालेल्या/ जखमी झालेल्या व्यक्तीचा व्यवसाय:

७. प्रथम खबर अहवाल (एफ आय आर):-----, तारीख: -----, क्रमांक पोलीस ठाणे:-----

-----

८. मयत व्यक्ती/ जखमी झालेली व्यक्ती ज्या स्थानिक राज्य कामगार विमा महामंडळ (E.S.I.C.)

कार्यालयाशी संलग्न आहे ते कार्यालय:

९. अपघाताची किंवा प्राणघातक घटनेची तारीख, पाळी व वेळ:

१०. (क) जखमी झालेल्या व्यक्तीने अपघाताच्या ठिकाणी किंवा प्राणघातक ठिकाणी संबंधीत दिवशी सुरु केलेल्या कामाची वेळ:

(ख) अपघाताच्या किंवा प्राणघातक घटनेच्या दिवशी त्याला प्रदेय असलेले पूर्ण किंवा अंशतः वेतन दिले आहे किंवा कसे:

११. (क) अपघाताचे किंवा प्राणघातक घटनेचे कारण किंवा स्वरूप:

जर अपघात किंवा प्राणघातक घटना यंत्रामुळे घडली असेल तर,-

(i) अपघात किंवा प्राणघातक घटना घडवणाऱ्या यंत्राचे व भागाचे नाव द्या :

(ii) अपघात किंवा प्राणघातक घटनेच्या वेळी ते, यांत्रिक शक्तीने चालवले जात होते किंवा कसे:

(ख) अपघाताच्या किंवा प्राणघातक घटनेच्या वेळी मयत व्यक्ती/जखमी व्यक्ती नेमके काय करीत होती ते सांगा,

(ग) तुमच्या मते, अपघाताच्या किंवा प्राणघातक घटनेच्या वेळी मयत व्यक्ती/ जखमी व्यक्ती, -

(1) तिला लागू असलेल्या कोणत्याही कायद्याच्या तरतुदींचे उल्लंघन करत होती; किंवा

(2) तिच्या नियोक्त्याने किंवा त्याच्या वतीने दिलेल्या कोणत्याही आदेशाचे उल्लंघन करून काम करीत होती; किंवा

(3) तिच्या नियोक्त्याच्या सूचनांशिवाय काम करीत होती किंवा कसे?

(घ) अपघात अटळ होता किंवा कसे?

(ड) जर (घ) (1), (2) किंवा (3) चे उत्तर होकारार्थी असेल तर, हे काम नियोक्ताच्या व्यापार किंवा धंद्याच्या प्रयोजनार्थ व त्यासंबंधात केले होते किंवा कसे, ते सांगा.

१२. जर नियोक्ताच्या वाहतुकीच्या साधनाने प्रवास करताना अपघात किंवा प्राणघातक घटना घडलेली असल्यास,-

(क) जखमी/मयत व्यक्ती, प्रवासी म्हणून तिच्या कामाच्या ठिकाणाकडे किंवा कामाच्या ठिकाणापासून प्रवास करीत होती :

(ख) जखमी/मयत व्यक्ती, तिच्या नियोक्त्याच्या स्पष्ट किंवा गृहित परवानगीने प्रवास करीत होती :

(ग) नियोक्त्याद्वारे किंवा त्याच्या वतीने अथवा नियोक्त्याने केलेल्या प्रवासी व्यवस्थेच्या अनुषंगाने ज्याने ती पुरवलेली आहे अशा इतर कोणत्याही व्यक्तीद्वारे वाहतूक केली जात आहे; आणि:

(घ) सार्वजनिक परिवहन सेवेच्या सर्वसाधारण प्रक्रियेत वाहन चालवले जात होते / नव्हते किंवा कसे.

१३. आपत्कालीन परिस्थितीमध्ये अपघात किंवा प्राणघातक घटना घडलेली असल्यास,-

(क) तिचे स्वरूप; आणि

(ख) अपघात किंवा प्राणघातक घटना घडली त्या वेळी मयत/जखमी, व्यक्ती तिच्या नियोक्त्याच्या व्यापार किंवा धंद्याच्या प्रयोजनार्थ ज्या परिसरात दुर्घटना किंवा प्राणघातक घटना घडली त्या ठिकाणी काम करीत होती, किंवा कसे ते स्पष्ट करा

१४. अपघात किंवा प्राणघातक घटना कशी घडली त्याचे संक्षिप्त वर्णन करा:

१५. साक्षीदारांची नावे व पत्ते :

(१)

(२)

१६. (क) दुखापतीचे स्वरूप व व्याप्ती (उदा. प्राणघातक, बोटं तुटने, पायाची हाडे मोडणे, भाजणे, छोट्या जखमेचे रुपांतर मोठ्या जखमेत होणे, इत्यादी.)

(ख) दुखापतीची शारिरिक जागा (उदा. उजवा पाय, डावा हात, डावा डोळा, इत्यादी.)

१७. जिवितहानीच्या अपघाताच्या बाबतीत ,-

(क) जेथे कामगार मयत झाल्याचे घोषित केले होते त्या रुग्णालयाचे नाव:

(ख) मृत्यू प्रमाणपत्राचा क्रमांक व दिनांक:

(ग) संबंधित राज्य कामगार विमा महामंडळ (E.S.I.C.) प्राधिकरणास कळविल्याची तारीख:

(घ) संबंधित कर्मचारी नुकसान भरपाई आयुक्तास कळविल्याची तारीख:

१८. (क) जर अपघात किंवा प्राणघातक घटनेत जिवितहानी झाली नसल्यास जखमी व्यक्ती ४८ तासांपेक्षा अधिक काळ काम करण्यास असमर्थ झाली होती किंवा कसे ते स्पष्ट करा.

(ख) कामावर परतल्याची तारीख व वेळ:

(ग) संबंधित राज्य कामगार विमा महामंडळ (E.S.I.C.) प्राधिकरणास कळविल्याची तारीख:

(घ)) संबंधित कर्मचारी नुकसान भरपाई आयुक्तास कळविल्याची तारीख:

१९. (क) ज्यांच्याकडून किंवा ज्याने जखमी व्यक्तीवर उपचार करण्यात आले होते/ उपचार करित आहे त्या वैद्यकीय अधिकारी, दवाखाना किंवा ते रुग्णालयाचा तपशिल.

(ख) जखमी व्यक्तीने निवडलेल्या दवाखान्याचे/ पॅनलवरील/नामफलकावरील निर्देशित डॉक्टरचे नाव:

२०. (क) जखमी व्यक्तीचा मृत्यू झाला आहे का? :

(ख) झाला असल्यास मृत्यूची तारीख:

मी असे प्रमाणित करतो की, वरील तपशील माझ्या माहितीप्रमाणे व विश्वासाप्रमाणे, सर्व बाबतीत अचूक आहे.

अहवाल पाठवल्याची तारीख:

ठिकाण:

मालकाची/ नियोक्त्याची/व्यवस्थापकाची/अभिकर्त्याची सही व नाव आणि पदनाम

नमुना- सात
(नियम १५ पहा)
कामाच्या कालावधीची सूचना

आस्थापनेचे नाव:-----

ठिकाण:-----, जिल्हा:-----

कामाचा, गटांचा, कालावधी	पुरुष			महिला			गटांचे वर्णन, कामाचे स्वरूप	शेरे									
	काम करित असलेल्या पुरुषांची एकूण संख्या								काम करित असलेल्या स्त्रियांची एकूण संख्या								
पाळ्यांचा	अ	ब	क	ड	इ	फ	ग	ह									
		१	२	३	१	२	३	१	२	३	१	२	३	१	२	३	

कामाच्या दिवसांवरून

पासून.....पर्यंत.....

पासून.....पर्यंत.....

पासून.....पर्यंत.....

कामाच्या आंशिक दिवसांवरून

पासून.....पर्यंत.....

पासून.....पर्यंत.....

ज्या तारखेला ही नोटीस प्रथम प्रदर्शित करण्यात आली आहे ती तारीख:

व्यवस्थापकाची किंवा मॅनेजरची सही

तारीख:-

नमुना- नऊ

(नियम १८ पहा)

वार्षिक विवरण

_____ रोजी संपणाऱ्या वर्षाचे एकत्रित वार्षिक विवरण

व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२०, औद्योगिक संबंध संहिता, २०२०, सामाजिक सुरक्षा संहिता, २०२० व वेतन संहिता, २०१९ या अन्वये ऑनलाईन पद्धतीने भरावयाचे एकत्रित वार्षिक विवरण

वार्षिक विवरण भरण्याच्या सूचना:

- (१) हे विवरण दरवर्षी २८ किंवा २९ फेब्रुवारी रोजी किंवा त्यापूर्वी भरावयाचे व सादर करावयाचे आहे.
- (२) या विवरणाचे दोन भाग आहेत, म्हणजेच भाग-एक सर्व आस्थापनांनी भरावयाचा आहे.
- (३) ज्या खाणी आहेत अशा अस्थापनांनीच फक्त भाग-एकसहित, भाग-दोन देखील भरावयाचा आहे.
- (४) आस्थापना व खाणी या संज्ञांना, व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२० या अन्वये असल्याप्रमाणेच अर्थ असतील.
- (५) ज्यांच्याकडे ५० किंवा त्यापेक्षा अधिक कामगार काम करीत आहेत अशा कंत्राटदारांच्या किंवा मनुष्यबळ पुरवठा करणाऱ्यांच्या बाबतीत आणि खाणींच्या बाबतीत संबंधित कालावधीत केवळ एक कामगार काम करीत असला तरी देखील हे विवरण भरावयाचे आहे.

सर्व आस्थापनांना लागू - भाग- एक			
अ. सर्वसाधारण माहिती:			
अ. क्र.			स्तंभ भरण्याच्या सूचना
१	कामगार ओळख क्रमांक		EPFO, ESIC, MCA, MoLE (LIN)
२	विवरणाचा कालावधी	पासून— पर्यंत—	कालावधी हा कॅलेंडर वर्ष असावा.
३	आस्थापनेचे नाव		
४	ई-मेल आयडी		
५	दूरध्वनी क्रमांक		
६	भ्रमणध्वनी क्रमांक		
७	परिसराचे नाव		
८	उप-स्थान		
९	जिल्हा		
१०	राज्य		
११	पिन कोड		
१२	जीओ को-ऑर्डिनेट्स		
ब (अ)	एका दिवसातील कामाचे तास		
ब (ब)	पाळ्यांची (शिफ्टची) संख्या		

क. तैनात केलेल्या मनुष्यबळाचा तपशील									
तपशील	थेट नियुक्त केलेले				कंत्राटदारामार्फत नियुक्त केलेले				एकूण बेरीज
कुशल प्रवर्ग	अति कुशल	कुशल	अर्ध-कुशल	अकुशल	अति कुशल	कुशल	अर्ध-कुशल	अकुशल	एकूण
(1) वर्षामध्ये कोणत्याही दिवशी आस्थापनेमध्ये काम करित असलेल्या कर्मचाऱ्यांची कमाल संख्या	पुरुष	स्त्री	तृतीय पंथी	एकूण	पुरुष	स्त्रीया	तृतीय पंथी	एकूण	एकूण
(2) वर्षभरात आस्थापनेमध्ये काम करित असलेल्या कर्मचाऱ्यांची सरासरी संख्या	पुरुष	स्त्री	तृतीय पंथी	एकूण	पुरुष	स्त्रीकालावधी	तृतीय पंथी	एकूण	एकूण
(3) स्थलांतरित कामगार वरील (2) पैकी	पुरुष	स्त्री	तृतीय पंथी	एकूण	पुरुष	स्त्री	तृतीय पंथी	एकूण	एकूण
(4) काम करित असलेल्या निश्चित मुदती (फीक्स टर्म) कर्मचाऱ्यांची संख्या	पुरुष	स्त्री	तृतीय पंथी	एकूण	पुरुष	स्त्री	तृतीय पंथी	एकूण	एकूण

ड. आस्थापनेत काम करीत असलेल्या कंत्राटदारांचा तपशील:			
अ. क्र.	LIN सह कंत्राटदारांचे नाव	काम करीत असलेल्या कंत्राटी कामगारांची संख्या	
इ. पुरविण्यात आलेल्या विविध आरोग्य व कल्याणकारी सुविधांचा तपशील:			
अ. क्र.	पुरविलेल्या विविध आरोग्य व कल्याणकारी सुविधांचे स्वरूप	वैधानिक (कायद्याचे नांव स्पष्ट करा)	भरण्याच्या सूचना
१.	कॅन्टीनची सुविधा पुरविलेली आहेत किंवा कसे (व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२० याच्या कलम २४(पाच) अन्वये,	होय किंवा नाही याबाबत बॉक्समध्ये ✓ असे चिन्हांकित करा.	जेथे कंत्राटी कामगारांसह शंभर किंवा त्यापेक्षा अधिक कामगार सर्वसाधारणपणे काम करीत आहेत, अशा सर्व आस्थापनांना लागू आहे.
२.	पाळणाघर (सामाजिक सुरक्षा संहिता, २०२० याच्या कलम ६७ व व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२० याच्या कलम २४ नुसार)	होय किंवा नाही याबाबत बॉक्समध्ये ✓ असे चिन्हांकित करा.	जेथे पन्नास किंवा त्यापेक्षा अधिक कामगार सर्वसाधारणपणे काम करीत आहेत अशा सर्व आस्थापनांना लागू आहे.
३.	रुग्णवाहिका (व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२० याच्या कलम २४(२) (एक) नुसार)	होय किंवा नाही याबाबत बॉक्समध्ये ✓ असे चिन्हांकित करा.	जेथे पाचशे किंवा त्यापेक्षा अधिक कामगार सर्वसाधारणपणे काम करीत आहेत अशा इमारत व इतर बांधकाम कामांना लागू आहे.

४.	सुरक्षा समिती (व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२० याच्या कलम २२(१) नुसार)	होय किंवा नाही याबाबत बॉक्समध्ये ✓असे चिन्हांकित करा.	जेथे ५०० किंवा त्यापेक्षा अधिक कामगार काम करीत आहेत अशा आस्थापनांना व कारखान्यांना, प्राणघातक प्रक्रीया पार पाडणाऱ्या कारखान्यांना आणि २५० किंवा त्यापेक्षा अधिक कामगार काम करीत असणाऱ्या BoCW आस्थापनांना व १०० किंवा त्यापेक्षा अधिक कामगार काम करीत असणाऱ्या आणि खाणींना लागू आहे.
५.	सुरक्षा अधिकारी (व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२० याच्या कलम २२(२) नुसार)	नियुक्त केलेल्या सुरक्षा अधिकाऱ्यांची संख्या.	जेथे खाणीच्या बाबतीत १०० किंवा त्यापेक्षा अधिक कामगार आणि BoCW च्या बाबतीत २५० किंवा अधिक कामगार सर्वसाधारणपणे काम करीत आहेत.
६.	अर्हता पात्र वैद्यकीय व्यवसायीक	नियुक्त केलेल्या अर्हता पात्र वैद्यकीय व्यवसायीकांची संख्या.	आस्थापनांमध्ये काम करीत असलेल्या अर्हता पात्रताधारक वैद्यकीय व्यवसायीकांच्या किमान संख्येवर मर्यादा नाही. तथापि, हा तपशील, व्यावसायिक रोग्यावरील आकडेवारी(डेटा) मिळण्यासाठी आवश्यक आहे.

फ. औद्योगिक संबंध:			भरण्याच्या सूचना		
१.	कार्य समिती कार्यरत आहे का? (औद्योगिक संबंध संहिता, २०२० याचे कलम ३)	होय/नाही	ज्यामध्ये १०० किंवा त्यापेक्षा अधिक कामगार काम करीत आहेत अशा औद्योगिक आस्थापना.		
(अ)	समिती गठीत केल्याची तारीख				
२	तक्रार निवारण समिती गठीत केलेली आहे किंवा कसे? (औद्योगिक संबंध संहिता, २०२० याचे कलम ४)	होय/नाही	ज्यामध्ये २० किंवा त्यापेक्षा अधिक कामगार काम करीत आहेत अशा औद्योगिक आस्थापना.		
३.	आस्थापनेतील युनियनची संख्या				
४.	वाटाघाटी करणारी कोणतीही संघटना कार्यरत आहे किंवा कसे? (औद्योगिक संबंध संहिता, २०२० याचे कलम १४)	होय/नाही			
५.	वाटाघाटी करणारी कोणतीही परिषद कार्यरत आहे किंवा कसे? (औद्योगिक संबंध संहिता, २०२० याचे कलम १४)	होय/नाही			
६.	वर्षभरामध्ये कार्यमुक्त केलेल्या, बडतर्फ केलेल्या, कपात केलेल्या किंवा सेवा समाप्त केलेल्या कामगारांची संख्या:				
कार्यमुक्त केलेले	बडतर्फ केलेले	कपात केलेले	सेवा समाप्त केलेले किंवा काढून टाकलेले	एकूण बेरीज	
७.	पुढील कारणामुळे वर्षभरामध्ये गमावलेले मनुष्यदिन				
अ. क्र.	कारणे	कालावधी/ तारीख	गमावलेल्या मनुष्य दिनांची संख्या	आर्थिक स्वरूपातील तोटा	

(अ)	संप				
(ब)	टाळेबंदी				
८.	कामगार कपातीचा / अपरिहार्य कामबंदीचा (ले-ऑफ) तपशील				
अ. क्र.	वर्षभरात कपात केलेल्या व्यक्तींची संख्या	कामगार कपात केलेल्या व्यक्तींना प्रदान केलेल्या रकमेचा तपशील	वर्षभरात अपरिहार्य कामबंदी केलेल्या कामगारांची संख्या	अपरिहार्य कामबंदीमुळे गमावलेल्या मनुष्य दिनांची संख्या	

ह. बोनस प्रदानाचा तपशील:				
अ. क्र.	बोनस तरतुदीखाली समाविष्ट असलेल्या कर्मचाऱ्यांची संख्या	प्रत्यक्षात प्रदान केलेल्या बोनसची एकूण रक्कम	ज्या तारखेला बोनस प्रदान केल्याची तारीख	
आय. अपघात, प्राणघातक घटना व अधिसूचित रोग यांचा तपशील:				
अ. क्र.	व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२० याच्या कलम १० नुसार, ज्यामुळे जखमी झालेल्या व्यक्तीला ४८ तासांसाठी किंवा त्यापेक्षा अधिक तासांसाठी काम करण्यापासून प्रतिबंध झाला होता अशा अपघातांची एकूण संख्या.	व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२० याच्या कलम १० नुसार, प्राणघातक अपघातांची एकूण संख्या आणि मयत झालेल्या व्यक्तींची नावे.	व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२० याच्या कलम ११ अन्वये व्याख्या केल्याप्रमाणे प्राणघातक घटनांची एकूण संख्या.	स्तंभ 4 टाईप करणे आवश्यक
ज. अपघातांमुळे व प्राणघातक घटनांमुळे वाया गेलेले मनुष्य दिन/ उत्पादन:				
अ. क्र.	अपघात/प्राणघातक घटना	वाया गेलेले मनुष्य दिन	वाया गेलेले उत्पादन	

छ. मातृत्व लाभाशी संबंधित असणारा तपशील:				
अ. क्र.	महिला कर्मचाऱ्यांची संख्या	मातृत्व रजा घेतलेल्या महिला कर्मचाऱ्यांची संख्या	वैद्यकीय बोनस प्रदान केलेल्या महिला कर्मचाऱ्यांची संख्या	महिला कर्मचाऱ्यांकडून करण्यात आलेल्या कोणत्याही असल्यास, वेतनाच्या वजावटीची संख्या असंबंध

असे प्रमाणित करण्यात येते की, विहित नमुन्यातील तक्ते यथोचित रीतीने भरलेले आहेत आणि सर्व तक्त्यांमध्ये दिलेली माहिती आणि आकडेवारी माझ्या माहितीप्रमाणे अचूक आहे.

मालकाची/अभिकर्त्याची/व्यवस्थापकाची सही व शिक्का

ठिकाण:

तारीख:

नमुना - दहा

(नियम १९ पहा)

अपघातांची व प्राणघातक घटनांची नोंदवही

मयत झालेल्या/जखमी झालेल्या व्यक्तीचे (असल्यास) नाव	अपघाताची किंवा प्राणघातक घटनेची तारीख	निरीक्षक तथा सुविधाकारास कळविल्याची तारीख	अपघाताचे किंवा प्राणघातक घटनेचे स्वरूप	जखमी झालेली व्यक्ती कामावर परत आल्याची तारीख	जखमी झालेली व्यक्ती कामावर अनुपस्थित असलेल्या दिवसांची संख्या
१	२	३	४	५	६

नमुना - अकरा
(नियम २० (१) पहा)
भरपगारी नोंदवही

भाग- एक: प्रौढ व्यक्ती

भाग- दोन: किशोरवयीन व्यक्ती

आस्थापना:

कामगाराचे नाव:

वडिलांचे नाव:

विभाग:

अ. क्र.	कामगारांच्या नोंदवही मधील अ.क्र.	सेवेत प्रवेश केल्याची तारीख	खंड					पासून देय रजा	पुढील १२ महिनांमध्ये रजा घेण्याचे इच्छिले आहे किंवा कसे	ज्या तारखे पासून कामगारास रजा मंजूर केली आहे ती तारीख	प्रदान केलेले रजा वेतन	कार्यमुक्त केलेला कामगार		शेरे
			आजारपण व अपघात	अधिकृत रजा	टाळेबंदी किंवा कायदेशीर संप	अनैच्छिक वेकारी	इतर					कार्यमुक्त केल्याची तारीख	रजे ऐवजी प्रदान केलेली रक्कम व तारीख	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५

टीप:- प्रत्येक कामगारांसाठी स्वतंत्र पृष्ठावर नोंद ठेवण्यात येईल.

नमुना - बारा

(नियम २४(१) पहा)

अनुज्ञासी/सामायिक अनुज्ञासीकरिता अर्ज

अनुज्ञासीअन्वये नूतनीकरण करण्यासाठी/अनुज्ञासीमध्ये सुधारणा करण्यासाठी ऑनलाइन अर्ज (सामायिक अनुज्ञासीसह)	
आस्थापनेची रूपरेषा:	
कामगार ओळख क्रमांक व तारीख:	
पोच पावती क्रमांक:.....,	अर्जाची तारीख:.....
एक. ज्याकरिता अनुज्ञासी आवश्यक आहे त्या आस्थापनेचा तपशील:	
१. आस्थापनेचे नाव:	
२. आस्थापनेचा पत्ता:	
(क) ई-मेल आयडीसह मुख्य कार्यालयाचा पत्ता:	
(ख) ई-मेल आयडीसह निगम कार्यालयाचा पत्ता:	
३. दूरध्वनी क्रमांक/ भ्रमणध्वनी क्रमांक:	
४. राष्ट्रीय औद्योगिक वर्गीकरणानुसार उपक्रम (दिलेल्या सर्व लागू असलेल्या उपक्रमांची निवड करा):	
५. निवडलेल्या एन आय सी संकेताचा तपशील:	
६. मुख्य आस्थापनेत केल्या जाणाऱ्या कामाचे स्वरूप:	
७. आस्थापनेचा शोधक: (निवडा) ई-स्वाक्षरी/ डिजिटल स्वाक्षरी:	
दोन. नियोक्त्याचा तपशील:	
१. नियोक्त्याचे पूर्ण नाव:	आस्थापनेशी संबंध:
२. नियोक्त्याचा पूर्ण पत्ता:	
३. नियोक्त्याचा ई-मेल आयडी:	
४. नियोक्त्याचा भ्रमणध्वनी क्रमांक:	

तीन. काम करीत असलेल्या/काम करण्याचे प्रस्तावित असलेल्या कंत्राटी कामगारांचा तपशील:							
कामाच्या स्थळाची (साईटची) ठिकाणे	कामांचे नाव	राष्ट्रीय औद्योगिक वर्गीकरणानुसार उपक्रम	सुरु केल्याची तारीख	पूर्ण केल्याची तारीख	ज्यामध्ये कंत्राटी कामगार काम करीत आहे/ काम करण्याचे प्रस्तावित आहे त्या आस्थापनेची नावे	साईटच्या प्रभारी व्यक्तीचे नाव, पत्ता व ई-मेल आयडी	नोंदणी क्रमांक, जर मिळाला असेल तर, त्याचा तपशील
१	२	३	४	५	६	७	८
५. कोणत्याही दिवशी आस्थापनेमध्ये काम करण्याचे प्रस्तावित असलेल्या कामगारांची कमाल संख्या:							
६. अनुज्ञाप्ती शुल्काची रक्कम:आय एन आर आयडी):				व्यवहार ओळख पत्ता (ट्रांजॅक्शन			
७. सुरक्षा ठेवीची रक्कम:आय एन आर				व्यवहार ओळख पत्ता (ट्रांजॅक्शन आयडी):			

चार. ज्या आस्थापनांना सामायिक अनुज्ञाप्ती आवश्यक आहे त्या आस्थापनांचा तपशील

(जर त्यासाठी अर्ज केला असेल तर):

१. औद्योगिक वास्तुचे पूर्ण नाव:-

२. (एक) टपालाचा पूर्ण पत्ता व औद्योगिक परिसराची परिस्थिती:-

(दोन) ज्या पत्त्यावर औद्योगिक परिसराशी संबंधित पत्रव्यवहार पाठवण्यात येईल तो पूर्ण पत्ता:-

३. .... रोजी सुरु होणाऱ्या वित्तीय वर्षामध्ये कोणत्याही दिवशी काम करण्याचे प्रस्तावित असलेल्या कर्मचाऱ्यांची कमाल संख्या:-

४. या अधिनियमाच्या प्रयोजनांसाठी जी नियोक्ता असेल त्या व्यक्तीचे पूर्ण नाव व निवासाचा पत्ता:-

५. जर नियोक्ता, कलम १०९ च्या स्पष्टीकरणाच्या अर्थानुसार कंपनी असेल तर, संचालक, भागीदार किंवा कंपनीचा प्रभारी व जबाबदार व्यक्ती यांचे पूर्ण नाव नमूद करा. (शेवटची टीप १ पहा).

६. नियोक्त्याची आर्थिक संसाधने, उदा. जंगम व स्थावर मालमत्तांचे तपशील व मूल्य, बँक संदर्भ, आयकर निर्धारण.

७. नियोक्ता ट्रेड व मर्चेडाईज मार्क्स अधिनियम, १९५८ अन्वये नोंदणीकृत ट्रेडमार्क धारक आहे किंवा कसे.

८. -----रोजी संपणाऱ्या मागील आर्थिक वर्षात, औद्योगिक परिसरात उत्पादित केलेल्या बिडी किंवा सिगार किंवा दोन्हीचे मूल्य:-

९. उद्योगातील अर्जदाराचा पूर्वीचा अनुभव.

१०. औद्योगिक वास्तुची प्रस्तावित साइट ही, कोणत्याही विद्यमान औद्योगिक परिसराच्या साइटचा फेरबदल आहे किंवा कसे आणि तसे असल्यास, अशा फेरबदलाची कारणे.

११. अर्जाच्या तारखेच्या लगत पूर्वीच्या बारा महिन्यांच्या कालावधीत अर्जदाराने कोणताही औद्योगिक वास्तु बंद केली होती किंवा कसे आणि असल्यास, त्याची कारणे.

१२. तंबाखू मिळवण्याचे स्रोत:-

१३. अर्जदाराने उत्पादित केलेल्या बिडी किंवा सिगार किंवा दोन्ही विक्री करण्यात येईल आणि स्वतः किंवा मालकाद्वारे किंवा ट्रेड आणि मर्चेडाईज मार्क्स अधिनियम, १९५८ खालील नोंदणीकृत ट्रेड मार्कच्या नोंदणीकृत वापरकर्त्याद्वारे किंवा इतर कोणत्याही व्यक्तीद्वारे चिन्हांकित करण्यात येईल किंवा कसे.

१४. परिसरांच्या योजना संलग्न आहेत किंवा कसे.

तथापि, अनुज्ञाप्तीचा अर्ज, एकतर कंत्राटदाराद्वारे किंवा नियोक्त्याद्वारे केला जाऊ शकतो.

टीप- १: जेव्हा औद्योगिक वास्तु, उपरोक्त कंपनीसह अन्य व्यक्ती यांच्यासाठी किंवा त्यांच्यावतीने एखाद्या कंत्राटदाराद्वारे चालविला जात असेल तेव्हा, उक्त इतर व्यक्ती किंवा कंपनी, या अधिनियमाखालील नियोक्ता असेल तर, नमुन्यामध्ये नियोक्त्यासाठी दाखल करावयाचा तपशील, अशा व्यक्तीच्या संबंधातील असावा.

टीप- २: जर बाब ५ समोर नाव असलेली कोणतीही व्यक्ती अज्ञान असेल तर, तशी वस्तुस्थिती स्पष्टपणे नमूद करण्यात येईल.

आस्थापनेचा प्रकार	आस्थापनेचे नाव व पत्ता	(एक) आस्थापनेत केल्या जाणाऱ्या कामाचे स्वरूप (दोन) राष्ट्रीय औद्योगिक वर्गीकरणानुसार उपक्रम	सुरु केल्याची तारीख	कायमस्वरूपी अस्थापना किंवा पूर्ण करण्याचा संभाव्य दिनांक	काम करित असलेल्या/ काम करण्याचे प्रस्तावित असलेल्या कर्मचाऱ्यांची कमाल संख्या	काम करित असलेल्या/ काम करण्याचे प्रस्तावित असलेल्या कर्मचाऱ्यांची कमाल संख्या	नोंदणी क्रमांक जर मिळाला असेल तर, त्याचा तपशील
१	२	३	४	५	६	७	८

कंत्राटदाराची स्वाक्षरी (ई-स्वाक्षरी/ डिजिटल स्वाक्षरी)

टीप: हा ऑनलाइन अर्ज सारांश, महा ऑनलाइन पोर्टलवर लागू असलेला आहे.
अनुज्ञाप्तीचे नूतनीकरण करण्यासाठी अर्ज:
१. अनुज्ञाप्ती क्रमांक: ....., दिनांक: .....
२. LAN व PAN क्रमांक:
३. आस्थापनेचे नाव व पत्ता:
४. पूर्वीचे अनुज्ञाप्ती समाप्त झाल्याचा दिनांक:
५.नियोक्त्याचे/ कंत्राटदाराची अनुज्ञाप्ती निलंबित केली होती किंवा रद्द केली होती किंवा कसे:
६. प्रदान केलेल्या शुल्काचा तपशील: (ई-प्रदान पावती जोडा): रक्कम: ..... प्रदान केल्याची तारीख:.....
<p style="text-align: center;">नियोक्त्याची/कंत्राटदाराची स्वाक्षरी/ई-स्वाक्षरी/ डिजिटल स्वाक्षरी</p> <p>तारीख:</p>

अनुज्ञासीमध्ये सुधारणा करण्यासाठी अर्ज:
१. अनुज्ञासी क्रमांक:....., दिनांक:.....
२. LAN व PAN क्रमांक:
३. आस्थापनेचे नाव व पत्ता:
४. ज्यासाठी सुधारणा करण्याची मागणी केली आहे तो तपशील:
(क) सध्या काम करीत असलेल्या कामगारांची कमाल संख्या: (काम करावयाच्या कामगारांच्या कमाल संख्येत वाढ झाली असेल तर, कायदानुसार अतिरिक्त शुल्क/ सुरक्षा ठेव जमा करण्याची गरज आहे)
(ख) ई-प्रदानाद्वारे प्रदान केलेल्या शुल्काचा तपशील व प्रदान केल्याची तारीख:
(ग) निर्गमित केलेल्या अनुज्ञासीमध्ये सुधारणा करण्याची आवश्यकता असलेला अन्य तपशील (आवश्यक असलेल्या बदलाच्या पुष्ट्यर्थ आवश्यक दस्ताऐवज अपलोड करण्यात यावेत)

अर्जाची तारीख:

नियोक्त्याची/कंत्राटदाराची ई-स्वाक्षरी/ डिजिटल स्वाक्षरी

नमुना- तेरा

(नियम २४ (२) पहा)

हमीपत्राचा नमुना

मी,.....,कंत्राटदार,.....

..... या आस्थापनेमधील कंत्राटी काम करण्याकरिता माझी नियुक्ती केलेली असून याद्वारे असे घोषित करतो की,-

(क) मला, अविमुक्त नादार ठरवण्यात आलेले नाही किंवा तीन महिन्यांपेक्षा अधिक कालावधीची कारावासाची शिक्षा होण्यास पात्र असणाऱ्या अपराधांचा अंतर्भाव असलेल्या गुन्हेगारी स्वरूपाच्या अपराधाबद्दल मागील तीन वर्षांमध्ये कोणत्याही वेळी दोषी ठरविण्यात आलेले नाही.

(ख) अर्जाच्या तारखेच्या लगतपूर्वीच्या तीन वर्षांच्या कालावधीमध्ये संहितेच्या कलम ५१ अन्वये माझ्या बाबतीत कोणताही आदेश देण्यात आलेला नाही.

(ग) मी आस्थापनेत केल्या जाणाऱ्या प्रक्रिया, परीकर्म (ऑपरेशन) किंवा इतर कोणतेही काम यामध्ये मी कंत्राटी कामगार अशा कामावर लावलेले आहेत, जे मुख्य उत्पादन प्रक्रियेतील नाही.

(घ) (क) कंत्राटदाराने कामगारांना देय असलेले वेतनाचे दर, वेतन संहितेअन्वये विहित केलेल्या दरांपेक्षा कमी असणार नाहीत आणि जेव्हा करार, समझोता किंवा निवाडा याद्वारे दर निश्चित करण्यात आलेले असतील तेव्हा, ते, वेतन संहितेअन्वये विहित केलेल्या दरांपेक्षा कमी असणार नाहीत.

(ख) जर कंत्राटदाराने कामावर ठेवलेले कामगार, आस्थापनेच्या मुख्य नियोक्त्याने थेट कामावर ठेवलेल्या कामगारांप्रमाणेच किंवा तत्सम प्रकारचे काम करीत असतील तर, वेतन दर, सुट्ट्या, कामाचे तास व कंत्राटदाराच्या कामगारांच्या सेवेच्या इतर शर्ती, त्याच व तत्सम प्रकारच्या कामावर आस्थापनेच्या मुख्य नियोक्त्याने थेट कामावर ठेवलेल्या कामगारांना लागू असल्याप्रमाणेच असतील. असे काम तत्सम प्रकारचे आहे किंवा कसे याबाबत कोणताही वाद उद्भवल्यास, हे प्रकरण, निरीक्षक तथा सुविधाकाराकडे निर्दिष्ट करण्यात येईल, त्यावरील त्याचा निर्णय अंतिम असेल.

(ग) इतर बाबतीत, वेतन दर, सुट्ट्या, कामाचे तास व कंत्राटदाराच्या कामगारांच्या सेवेच्या इतर शर्ती, ही संहिता व त्याखाली केलेले नियम यानुसार विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे असतील.

(घ) कंत्राटदार, व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२० यानुसार कंत्राटी कामगारांना अन्य सर्व सुविधा व हक्क पुरवेल.

(ङ) सर्व कंत्राटी कामगारांना, सामाजिक सुरक्षा संहिता, २०२० याच्या संबंधित तरतुदींन्वये लागू असलेल्या प्रयुक्तीस अधीन राहून, कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी संघटनेचे (EPFO) आणि कर्मचारी राज्य विमा महामंडळाचे (ESIC) सदस्य करण्यात येईल.

(च) महिला कंत्राटी कामगारांची कोणतीही लैंगिक छळवणूक करण्यात येणार नाही, ज्यामध्ये पुढील निर्धारित केलेल्या अवांछनीय लैंगिक वर्तनाचा (मग ते अप्रत्यक्षपणे केलेले असो किंवा ध्वनितपणे केलेले असो) समावेश असेल:-

(क) शरीर संबंधासाठी शारीरिक स्पर्श करणे किंवा जवळीक साधणे; किंवा

(ख) शरीर सुखाची मागणी करणे व याचना करणे; किंवा

(ग) लैंगिकतापूर्ण शेरबाजी करणे; किंवा

(घ) संभोगदर्शनचित्र असलेले साहित्य दाखविणे; किंवा

(ङ) अन्य कोणतीही लैंगिक स्वरूपाची अवांछनीय, शाब्दिक, बिगर शाब्दिक वर्तणूक करणे.

(छ) त्या आस्थापनेच्या कामाच्या संबंधात आंतर-राज्य स्थलांतरित कामगारांना कामावर ठेवणारा कंत्राटदार किंवा आस्थापनेचा नियोक्ता, कलम ६० नुसार सुविधा पुरविल आणि त्यांच्या नोकरीच्या ठिकाणापासून ते स्वग्रामापर्यंत येण्या-जाण्याच्या प्रवासासाठी संहितेच्या कलम ६१ नुसार त्यांना भाड्याची ठोक रक्कम प्रदान करील.

(ज) कंत्राटदार, कामगारांच्या संख्येतील किंवा कामाच्या शर्तींमधील कोणताही बदल, इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने अनुज्ञाप्ती अधिकाऱ्यास कळविल.

ठिकाण:

दिनांक:

अर्जदाराची (कंत्राटदाराची) स्वाक्षरी.

नमुना- चौदा

(नियम २४(३) पहा)

मुख्य नियोक्त्याच्या प्रमाणपत्राचा नमुना

असे प्रमाणित करण्यात येते की, मी, माझ्या आस्थापनेमध्ये अर्जदारास कंत्राटदार म्हणून कामावर ठेवलेले आहे/ कामावर ठेवण्याचे प्रस्तावित केले आहे. माझ्या आस्थापनेमध्ये, अर्जदाराने कंत्राटी कामगारांच्या रोजगाराच्या बाबतीतील संहितेच्या सर्व तरतुदी व त्याखाली केलेले नियम बंधनकारक असल्याची हमी मी देत आहे. मी अशी देखील हमी देत आहे की, कंत्राटी कामगार, अशा प्रक्रिया परीकर्म (ऑपरेशन)किंवा अन्य कामास लावले आहेत जे काम मूळ उत्पादन प्रक्रियेचे नाही.

ठिकाण:**दिनांक:**

**मुख्य नियोक्त्याची स्वाक्षरी.
आस्थापनेचे नाव व पत्ता**

नमुना- पंधरा
(नियम २५ (१) पहा)
अनुज्ञाप्ती प्रपत्र

अनुज्ञाप्ती क्रमांक:-----, नोंदणी क्रमांक:-----, नोंदणीची तारीख:-----.

यात यापुढे नमूद केलेल्या कार्यक्षेत्रात आस्थापना म्हणून वापर करण्यासाठी -----

-----येथे स्थित असलेल्या व नोंदणी क्रमांक----- असणाऱ्या (नियम ३ अन्वये मिळविलेल्या) -----

----- म्हणून संबोधल्या जाणाऱ्या परिसरासाठी (जागेसाठी) व्यावसायिक

सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२० याच्या तरतुदी व त्याखाली केलेले नियम यांस अधीन

राहून, ----- यांना याद्वारे, अनुज्ञाप्ती देण्यात येत आहे.

अ. क्र.	दिल्याचा कालावधी	वैधतेकरिता	शुल्क	प्रदान केल्याची तारीख	विलंबित प्रदानासाठी अधिक शुल्क	प्रदान केल्याची तारीख	अनुज्ञाप्ती देणाऱ्या प्राधिकाऱ्याची सही
		कोणत्याही एका दिवशी काम करित असलेल्या कंत्राटी कामगारांची /कामगारांची कमाल संख्या					

दिनांक:-----

अनुज्ञाप्ती देणारा प्राधिकारी

सुधारणा:

जेव्हा सुधारणा केली ते वर्ष	कोणत्याही एका दिवशी काम करित असलेल्या कंत्राटी कामगारांची कमाल संख्या	सुधारणा शुल्क प्रदान केल्याची तारीख	प्रदान केल्याची तारीख	अनुज्ञाप्ती देणाऱ्या प्राधिकाऱ्याची सही

जोडपत्र

हे अनुज्ञाप्ती पुढील शर्तींच्या अधीन असेल:-

- अनुज्ञाप्ती, अहस्तांतरणीय असेल.
- कोणत्याही दिवशी एखाद्या आस्थापनेमध्ये कंत्राटी कामगार म्हणून काम करीत असलेल्या कामगारांची संख्या, ... कमाल संख्येपेक्षा अधिक असणार नाही.
- या नियमांमध्ये तरतूद केली असेल ते खेरीज करून, अनुज्ञाप्ती देण्यासाठी, किंवा यथास्थिती, लायसनाचे नूतनीकरण करण्यासाठी प्रदान केलेले शुल्क परत करण्यायोग्य असणार नाही.
- (क) कंत्राटदाराने कामगारांना देय असलेले वेतनाचे दर, वेतन संहितेअन्वये विहित केलेल्या दरांपेक्षा कमी असणार नाहीत आणि जेव्हा करार, समझोता किंवा निवाडा याद्वारे दर निश्चित करण्यात आलेले असतील तेव्हा, ते, वेतन संहितेअन्वये विहित केलेल्या दरांपेक्षा कमी असणार नाहीत.
- (ख) जर कंत्राटदाराने कामावर ठेवलेले कामगार, आस्थापनेच्या मुख्य नियोक्त्याने थेट कामावर ठेवलेल्या कामगारांप्रमाणेच किंवा तत्सम प्रकारचे काम करीत असतील तर, वेतन दर, सुट्ट्या, कामाचे तास व कंत्राटदाराच्या कामगारांच्या सेवेच्या इतर शर्ती, त्याच व तत्सम प्रकारच्या कामावर आस्थापनेच्या मुख्य नियोक्त्याने थेट कामावर ठेवलेल्या कामगारांना लागू असल्याप्रमाणेच असतील. काम तत्सम प्रकारचे आहे किंवा कसे याबाबत कोणताही वाद उद्भवल्यास, प्रकरण, निरीक्षक-नि - सुविधाकाराकडे निर्दिष्ट करण्यात येईल, त्यावरील त्याचा निर्णय अंतिम असेल.
- (ग) इतर बाबतीत, वेतन दर, सुट्ट्या, कामाचे तास व कंत्राटदाराच्या कामगारांच्या सेवेच्या इतर शर्ती, ही संहिता व त्याखाली केलेले नियम यानुसार विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे असतील.
- (घ) कंत्राटदार, व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य व कामाची स्थिती संहिता, २०२० यानुसार कंत्राटी कामगारांना अन्य सर्व सुविधा व हक्कदारी पुरविल.
- (ङ) सर्व कंत्राटी कामगारांना, सामाजिक सुरक्षा संहिता, २०२० याच्या संबंधित तरतुदीअन्वये लागू असलेल्या प्रयुक्तीस अधीन राहून, कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी संघटनेचे (EPFO) आणि कर्मचारी राज्य विमा महामंडळाचे (ESIC) सदस्य करण्यात येईल.
- (च) महिला कंत्राटी कामगारांची कोणतीही लैंगिक छळवणूक करण्यात येणार नाही, ज्यामध्ये पुढील निर्धारित केलेल्या अवांछनीय लैंगिक वर्तनाचा (मग ते अप्रत्यक्षपणे केलेले असो किंवा ध्वनितपणे केलेले असो) समावेश असेल:-

(क) शरीर संबंधासाठी शारीरिक स्पर्श करणे किंवा जवळीक साधणे; किंवा

(ख) शरीर सुखाची मागणी करणे व याचना करणे; किंवा

(ग) लैंगिकतापूर्ण शेरबाजी करणे; किंवा

(घ) संभोगदर्शनचित्र असलेले साहित्य दाखविणे; किंवा

(ङ) अन्य कोणतीही लैंगिक स्वरूपाची अवांछनीय, शाब्दिक, बिगर शाब्दिक वर्तणूक करणे.

- त्या आस्थापनानेच्या कामाच्या संबंधात आंतर-राज्यीय स्थलांतरित कामगारांना कामावर ठेवणारा कंत्राटदार किंवा आस्थापनेचा नियोक्ता, कलम ६० नुसार सुविधा पुरवील आणि त्यांच्या नोकरीच्या ठिकाणापासून ते स्वग्रामापर्यंत येण्या-जाण्याच्या प्रवासासाठी संहितेच्या कलम ६१ नुसार त्यांना भाड्याची ठोक रक्कम प्रदान करील.
- कंत्राटदार, कामगारांच्या संख्येतील किंवा कामाच्या शर्तीमधील कोणताही बदल, इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने अनुज्ञाप्ती प्राधिकरणाला कळवील.

नमुना-15अ
(पहा कलम 119 व नियम 51)
सामायिक अनुज्ञाप्तीचे प्रपत्र

सामायिक अनुज्ञाप्ती क्र.-----नोंदणी क्र.-----

नोंदणीची तारीख-----

मे.----- यांना त्यांच्या औद्योगिक वास्तूचा वापर बिडी व सिगार बनवण्याच्या प्रयोजनार्थ जेथे-----प्रत्यक्ष कामगार + घरखेप असे एकूण-----कामगार वर्षातील कोणत्याही दिवशी नियुक्त केले जातात आणि (50 किंवा त्यापेक्षा जास्त) -----कंत्राटी कामगार वर्षातील कोणत्याही दिवशी नियुक्त केले जातात करिता ही सामायिक अनुज्ञाप्ती अदा करण्यात येत आहे. याची वैधता अनुज्ञाप्ती अदा केल्याच्या तारखेपासून उढील एक वर्षाकरिता असेल.

प्राधिकृत अधिकाऱ्याची स्वाक्षरी

नमुना- सोळा

(नियम ३४ पहा)

कंत्राटी कर्मचाऱ्यांचे अनुभवाचे प्रमाणपत्र

जे कोणी संबंधित असतील त्यांच्यासाठी
कंत्राटदाराचे / नियोक्त्याचे नाव *:
२. कंत्राटदाराचा/नियोक्त्याचा LIN/PAN क्रमांक *:
३. कंत्राटदाराचा/नियोक्त्याचा ई-मेल आयडी*:
४. कंत्राटदाराचा/नियोक्त्याचा भ्रमणध्वनी क्रमांक *:
५. कामाचे स्वरूप व स्थान:
६. मुख्य नियोक्त्याचे नाव*:
७. मुख्य नियोक्त्याचा LIN/PAN क्रमांक*:
८. मुख्य नियोक्त्याचा ई-मेल आयडी *:
९. मुख्य नियोक्त्याचा मोबाईल क्रमांक*:
१०. कामगाराचे नाव*:
११. UAN / आधार क्रमांक:
१२. मोबाईल क्रमांक :
१३. कर्मचारी नोंदवही मधील अनुक्रमांक:
१४. इमारत व इतर बांधकाम कामगार लाभार्थी म्हणून नोंदणीकृत असेल तर, मंडळाचा नोंदणी क्रमांक, तारीख व नाव:
१५. रोजगाराचा कालावधी:
१६. पदनाम:
कंत्राटदाराचा शिक्का व स्वाक्षरी
*कृपया जे लागू नसेल ते खोडा.

नमुना-सतरा

(नियम ३९ पहा)

निर्माता व दृक्-श्राव्य कामगार यांच्यामधील करारनामा

सदर करारनामा, आज दिनांक.....महिना.....वर्ष.....
 रोजी..... येथे कार्यालय असणाऱ्या,
 मेसर्स.....(यात यापुढे ज्याचा निर्देश, "निर्माता" असा केला आहे),
 प्रथम भागात आणि दुसऱ्या भागात.....येथे
 राहणारे,श्री/श्रीमती/कुमार.....,श्री.....
 ..... यांचा मुलगा/ मुलगी/पत्नी (यात यापुढे ज्याचा निर्देश, "दृक्-श्राव्य कामगार" असा केला आहे),
 यांच्यामध्ये करण्यात आला आहे. निर्माता व दृक्-श्राव्य कामगार या संज्ञामध्ये, त्यांचे वारस, उत्तराधिकारी,
 प्रशासक व कायदेशीर प्रतिनिधी यांचा समावेश असेल:

आता, हा करारनामा खालील प्रमाणे करण्यात आला आहे:

१. दोन्ही पक्षकार असे मान्य करतात की, या करारनाम्याचा कालावधी त्याच्या तारखेपासून ते दृक्-श्राव्य काम पूर्ण होईपर्यंत असेल आणि हा कालावधी, लागोपाठच्या महिन्यांपेक्षा अधिक असणार नाही.

२. दृक्-श्राव्य कामगार, त्याच्या पूर्वीच्या कामाच्या आवश्यकतेच्या अधीन राहून व त्याचे पुष्टीकरण केल्यावर, त्याच्या संबंधित नोकरीसाठी स्टुडिओत, त्या स्थानी, किंवा यथास्थिती, कामाच्या ठिकाणी वक्तशीरपणे आणि निर्मात्याने किंवा त्याने लिखित स्वरूपात रीतसर प्राधिकृत केलेल्या व्यक्तीने लेखी सूचना देवून त्याला उपस्थित राहण्यास भाग पाडले असेल तेव्हा, तेथे उपस्थित राहण्याचे मान्य करीत आहे.

३. उपरोक्त प्रमाणे, दृक्-श्राव्य कामगार सेवांचा विचार करून, निर्माता, सदर करारनामा स्वाक्षरी केल्यावर आगाऊ स्वरूपात प्रदेय असलेली रूपये.....(रूपये .....) इतकी रक्कम प्रदान करण्याचे आणि प्रदेय असलेली रूपये.....(रूपये .....) इतकी शिल्लक रक्कम, समान हप्त्यांमध्ये प्रदान करण्याचे मान्य करीत आहे आणि दृक्-श्राव्य कामगार, ती रक्कम मिळण्याचे मान्य करीत आहे.

४. दृक्-श्राव्य निर्मिती, निर्धारित कालावधीत पूर्ण न झाल्यास आणि निर्मात्याला दृक्-श्राव्य निर्मिती पूर्ण करण्यासाठी दृक्-श्राव्य कामगाराच्या सेवेची अद्यापही गरज असल्यास, निर्माता, निर्मिती पूर्ण होईपर्यंत, वरील खंड ३ मध्ये नमूद केले असेल त्याच रीतीने प्रदेय असलेल्या यथाप्रमाण (प्रो-रेटा) तत्वावर दृक्-श्राव्य कामगाराला अतिरिक्त मोबदला देण्याचे मान्य करित आहे आणि दृक्-श्राव्य कामगार ती रक्कम मिळण्याचे मान्य करित आहे.

५. दृक्-श्राव्य कामगाराचे नेमून दिलेले काम वरील खंड १ व ४ मध्ये निर्धारित केलेल्या कालावधीपेक्षा लवकर पूर्ण झाल्यास, निर्माता, दृक्-श्राव्य कामगाराचा हिशेब पूर्ण करील आणि करारनाम्याच्या रकमेची उर्वरित शिल्लक रक्कम, निर्मितीचे पुनः रेकॉर्डिंग करण्याचे काम/सेन्सॉरचे काम सुरू होण्यापूर्वी, यापैकी जे आधी घडेल त्यापूर्वी, संपूर्णपणे प्रदान करील.

६. दृक्-श्राव्य कामगार, जर तसे आवश्यक असेल तर,-

(अ) पूर्वतयारीच्या कामासाठी, स्टुडिओत, त्या स्थानी, किंवा यथास्थिती, कामाच्या ठिकाणी, पाळीच्या (शिफ्टच्या) नियोजित वेळेच्या आधी उपस्थित राहिल, आणि त्या बाबतीत, त्याला/तिला, निर्मात्याकडून अशा लवकरच्या उपस्थितीसाठी प्रति तासासाठी किंवा त्याच्या भागासाठी रुपये ---- या दराने अतिरिक्त वेतन प्रदान करण्यात येईल.

(ब) कामाच्या दिवसाच्या पलीकडे, एका तासाच्या विश्रांतीसह निरंतर काम करील आणि त्या बाबतीत, त्याला/तिला, वाढीव तास व अल्पोपाहार या दरम्यान केलेल्या कामासाठी रुपये---- या दराने अतिरिक्त वेतन प्रदान करण्यात येईल, आणि

वाहतूक सुविधा:

७. निर्माता, वाहतूक व अन्न सुविधा पुरविल किंवा रूढीनुसार किंवा निर्मात्याची व दृक्-श्राव्य कामगाराची प्रतिनिधी संघटना यांच्यामधील द्विपक्षीय करारनाम्याद्वारे निश्चित केल्याप्रमाणे, कर्तव्यावर असताना, कामावर येण्यासाठी व घरी जाण्यासाठी प्रवास भत्ता व अन्न भत्ता प्रदान करील.

८. निर्माता, जेव्हा दृक्-श्राव्य कामगाराला कार्यालयाबाहेर काम करणे आवश्यक असेल तेव्हा, सर्व प्रवास व निवास खर्च, भाडे, जेवणाचा खर्च आणि रूढीनुसार असे इतर भत्ते देखील प्रदान करील.

९. निर्माता, दृक्-श्राव्य कामगाराच्या रोजगारातून किंवा रोजगाराच्या ओघात उद्ध्वलेल्या आणि/किंवा या करारनाम्यान्वये त्याला/तिला नेमून दिलेल्या कामाच्या कालावधीत घडलेल्या अपघातामुळे झालेल्या मृत्यूसह त्याला/तिला झालेल्या कोणत्याही वैयक्तिक दुखापतीसाठी किंवा नुकसानीसाठी दृक्-श्राव्य कामगाराचा विमा उतरवील.

१०. जेव्हा निर्मात्याला, आग, दंगल, नैसर्गिक आपत्ती, सार्वजनिक प्राधिकरणाचा आदेश किंवा त्याच्या नियंत्रणाबाहेरील इतर कोणत्याही कारणामुळे दृक्-श्राव्य निर्मितीची कार्यवाही करण्यापासून प्रतिबंध झाला असेल तेव्हा,-

(अ) त्याला, निर्मिती निलंबित झाली असेल त्या बाबतीत, निर्मिती निलंबित झाल्याच्या कालावधीमध्ये या करारनाम्याची अंमलबजावणी निलंबित करण्याचा हक्क असेल. निर्माता, दृक्-श्राव्य कामगाराला अशा निलंबनाची लेखी नोटीस बजावील आणि अशी नोटीस बजावण्याच्या तारखेपर्यंतची त्याची/तिची सर्व देय रक्कम प्रदान करील. चित्रपटावर काम पुन्हा सुरू केल्यावर, हा करारनामा पुनरुज्जीवित होईल आणि त्यातील निलंबनाचा कालावधी वगळून खंड १ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या कालावधीसाठी तो वैध राहील; किंवा

(ब) निर्मिती पूर्णपणे बंद झाल्यास अशा बाबतीत, निर्मिती बंद झाल्यापासून हा करारनामा समाप्त करण्याचा त्याला हक्क असेल. निर्माता, दृक्-श्राव्य कामगाराला अशा समाप्तीची लेखी नोटीस बजावील आणि समाप्तीच्या वेळेपर्यंतची दृक्-श्राव्य कामगाराला देय असलेली सर्व रक्कम प्रदान करील.

११. जर दृक्-श्राव्य कामगाराच्या कर्तव्यांचे पालन करण्याशी संबंधित असलेली गैरवर्तणूक किंवा या करारनाम्यान्वये आवश्यक असलेल्या सेवा पार पाडण्याची त्याची/तिची इच्छा नसल्याचे कारण या व्यतिरिक्त अन्य कारणासाठी निर्मात्याची, करारनाम्याची मुदत संपण्यापूर्वी हा करारनामा समाप्त करण्याची इच्छा असेल तर, करारनाम्याच्या विनिर्दिष्ट केलेल्या रकमेतील शिलक रक्कम प्रदान केल्यावरच केवळ तसे करण्याचा निर्मात्याला हक्क असेल. दृक्-श्राव्य कामगाराला असे प्रदान केल्यानंतरच केवळ, निर्मात्याला, त्याच्या/तिच्या जागी दुसऱ्या दृक्-श्राव्य कामगाराला नियुक्त करण्याचा हक्क असेल.

१२. निर्मात्याला, दृक्-श्राव्य कामगाराच्या कर्तव्यांचे पालन करण्याशी संबंधित असलेली गैरवर्तणूक किंवा या करारनाम्यान्वये आवश्यक असलेल्या सेवा पार पाडण्याची त्याची/तिची इच्छा नसल्याच्या कारणास्तव, दृक्-श्राव्य कामगाराचे दृक्-श्राव्य कामांमधील एकूण काम आणि हा करारनामा समाप्त होण्याच्या तारखेपर्यंत त्याने/तिने पूर्ण केलेले काम विचारात घेऊन, गणना केलेली समाप्तीच्या वेळी देय असलेली रक्कम, दृक्-श्राव्य कामगाराला प्रदान केल्यावर, हा करारनामा समाप्त करण्याचा हक्क असेल. दृक्-श्राव्य कामगाराविरुद्ध

निर्मात्याने केलेले आरोप, अनुक्रमे, निर्मात्याच्या संघटनेच्या व दृक्-श्राव्य कामगाराच्या संघटनेच्या समसमान संख्येतील प्रतिनिधींचा समावेश असलेल्या मंचासमोर सिद्ध केल्याशिवाय, या खंडान्वये करारनामा समाप्त केला जाणार नाही. मंचाचा निर्णय दोन्ही पक्षांवर बंधनकारक असेल. मंचाने असे समाप्त करण्याच्या बाजूने निर्णय दिल्यानंतर आणि दृक्-श्राव्य कामगाराला त्याची सर्व देय रक्कम प्रदान करण्यात आल्यानंतरच केवळ निर्माता, या करारनाम्याच्या कामासाठी दुसऱ्या दृक्-श्राव्य कामगाराला कामावर ठेवू शकतो.

१३. हा करारनामा अकाली समाप्त केल्यास अशा बाबतीत, दृक्-श्राव्य कामगाराचे काम, दृक्-श्राव्य कामामध्ये ठेवायचे की नाही हे निर्मात्याचे मत असेल आणि त्याच वेळी, त्याचे/तिचे नाव चित्रपटाच्या क्रेडिट शीर्षावर (टायटलवर) द्यावे की नाही हे दृक्-श्राव्य कामगाराचे मत असेल.

१४. निर्मात्याला, स्क्रीनवरील दृक्-श्राव्य कामगाराचे व्यक्तिमत्त्व, त्याचे कपडे, मेकअप व केस-स्टाइल प्रदर्शित करण्याची पद्धत ठरवण्याचा हक्क असेल आणि दृक्-श्राव्य कामगार, या संबंधातील निर्मात्याच्या निर्देशाचे पूर्णपणे व स्वेच्छेने पालन करील. परंतु, याबाबतीतील निर्मात्याच्या शर्ती, दृक्-श्राव्य कामगाराला अधिसूचित करण्यात आला पाहिजे व त्याने/ तिने त्या स्वीकारल्या पाहिजे.

१५. दृक्-श्राव्य कामगार यास सहमत आहे की, तो/ती, त्याच्या/तिच्या सर्वोत्कृष्ट क्षमतेनुसार त्याच्या/तिच्या सेवा निर्माता किंवा त्याच्या सांगण्यावरून, दृक्-श्राव्य निर्देशक निर्देशित करील अशा रीतीने देईल आणि चित्रपटाच्या निर्मितीसाठी त्याला ज्या देण्यात येतील अशा सर्व वाजवी सूचनांचे तो/ती पालन करील.

१६. दृक्-श्राव्य कामगाराला बाहेरील ठिकाणी काम करणे आवश्यक असते तेव्हा, निर्माता, त्याला सर्व प्रवास व निवास खर्च, भाडे, जेवणाचा खर्च आणि रूढीप्रमाणे असतील असे इतर भत्ते देखील प्रदान करील.

१७. निर्माता, दृक्-श्राव्य कामगाराच्या रोजगारातून किंवा रोजगाराच्या ओघात उद्ध्वलेल्या आणि/किंवा या करारनाम्यान्वये त्याला/तिला नेमून दिलेल्या कामाच्या कालावधीत घडलेल्या अपघातामुळे झालेल्या मृत्यूसह त्याला/तिला झालेल्या कोणत्याही वैयक्तिक दुखापतीसाठी किंवा नुकसानीसाठी दृक्-श्राव्य कामगाराचा विमा उतरवील.

१८. जेव्हा निर्मात्याला, आग, दंगल, नैसर्गिक आपत्ती, सार्वजनिक प्राधिकरणाचा आदेश किंवा त्याच्या नियंत्रणाबाहेरील इतर कोणत्याही कारणामुळे दृक्-श्राव्य निर्मितीची कार्यवाही करण्यापासून प्रतिबंध झाला असेल तेव्हा,-

(क) त्याला, निर्मिती निलंबित झाली असेल त्या बाबतीत, निर्मिती निलंबित झाल्याच्या कालावधीमध्ये या करारनाम्याची अंमलबजावणी निलंबित करण्याचा हक्क असेल. निर्माता, दृक्-श्राव्य कामगाराला अशा निलंबनाची लेखी नोटीस बजावील आणि अशी नोटीस बजावण्याच्या तारखेपर्यंतची त्याची/तिची सर्व देय रक्कम प्रदान करील. चित्रपटावर काम पुन्हा सुरू केल्यावर, हा करारनामा पुनरुज्जीवित होईल आणि त्यातील निलंबनाचा कालावधी वगळून खंड १ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या कालावधीसाठी तो वैध राहील; किंवा

(ख) निर्मिती पूर्णपणे बंद झाल्यास अशा बाबतीत, निर्मिती बंद झाल्यापासून हा कारनामा समाप्त करण्याचा त्याला हक्क असेल. निर्माता, दृक्-श्राव्य कामगाराला अशा समाप्तीची लेखी नोटीस बजावील आणि समाप्तीच्या वेळेपर्यंतची दृक्-श्राव्य कामगाराला देय असलेली सर्व रक्कम प्रदान करील.

१९. जर दृक्-श्राव्य कामगाराच्या कर्तव्यांचे पालन करण्याशी संबंधित असलेली गैरवर्तणूक किंवा या करारनाम्यान्वये आवश्यक असलेल्या सेवा पार पाडण्याची त्याची/तिची इच्छा नसल्याचे कारण या व्यतिरिक्त अन्य कारणासाठी निर्मात्याची, करारनाम्याची मुदत संपण्यापूर्वी हा करारनामा समाप्त करण्याची इच्छा असेल तर, करारनाम्याच्या विनिर्दिष्ट केलेल्या रकमेतील शिलक रक्कम प्रदान केल्यावरच केवळ तसे करण्याचा निर्मात्याला हक्क असेल दृक्-श्राव्य कामगाराला असे प्रदान केल्यानंतरच केवळ, निर्मात्याला, त्याच्या/तिच्या जागी दुसऱ्या दृक्-श्राव्य कामगाराला नियुक्त करण्याचा हक्क असेल.

२०. निर्मात्याला, दृक्-श्राव्य कामगाराच्या कर्तव्यांचे पालन करण्याशी संबंधित असलेली गैरवर्तणूक किंवा या करारनाम्यान्वये आवश्यक असलेल्या सेवा पार पाडण्याची त्याची/तिची इच्छा नसल्याच्या कारणास्तव, दृक्-श्राव्य कामगाराचे दृक्-श्राव्य कामांमधील एकूण काम आणि हा करारनामा समाप्त होण्याच्या तारखेपर्यंत त्याने/तिने पूर्ण केलेले काम विचारात घेऊन, गणना केलेली समाप्तीच्या वेळी देय असलेली रक्कम, दृक्-श्राव्य कामगाराला प्रदान केल्यावर, हा करारनामा समाप्त करण्याचा हक्क असेल. दृक्-श्राव्य कामगाराविरुद्ध निर्मात्याने केलेले आरोप, अनुक्रमे, निर्मात्याच्या संघटनेच्या व दृक्-श्राव्य कामगाराच्या संघटनेच्या समसमान संख्येतील प्रतिनिधींचा समावेश असलेल्या मंचासमोर सिद्ध केल्याशिवाय, या खंडान्वये करारनामा समाप्त केला जाणार नाही. मंचाचा निर्णय दोन्ही पक्षांवर बंधनकारक असेल. मंचाने असे समाप्त करण्याच्या बाजूने निर्णय दिल्यानंतर आणि दृक्-श्राव्य कामगाराला त्याची सर्व देय रक्कम प्रदान करण्यात आल्यानंतरच केवळ निर्माता, या करारनाम्याच्या कामासाठी दुसऱ्या दृक्-श्राव्य कामगाराला कामावर ठेवू शकतो.

२१. हा करारनामा अकाली समाप्त केल्यास अशा बाबतीत, दृक्-श्राव्य कामगाराचे काम, दृक्-श्राव्य कामा मध्ये ठेवायचे की नाही हे निर्मात्याचे मत असेल आणि त्याच वेळी, त्याचे/तिचे नाव चित्रपटाच्या क्रेडिट शीर्षावर (टायटलवर) द्यावे की नाही हे दृक्-श्राव्य कामगाराचे मत असेल.

२२. निर्मात्याला, स्क्रीनवरील दृक्-श्राव्य कामगाराचे व्यक्तिमत्त्व, त्याचे कपडे, मेकअप व केस-स्टाइल प्रदर्शित करण्याची पद्धत ठरवण्याचा हक्क असेल आणि दृक्-श्राव्य कामगार, या संबंधातील निर्मात्याच्या निर्देशाचे पूर्णपणे व स्वेच्छेने पालन करील. परंतु याबाबतीतील निर्मात्याच्या शर्ती, दृक्-श्राव्य कामगाराला अधिसूचित करण्यात आला पाहिजे व त्याने/ तिने त्या स्वीकारल्या पाहिजे.

२३. दृक्-श्राव्य कामगार यास सहमत आहे की, तो/ती, त्याच्या/तिच्या सर्वोत्कृष्ट क्षमतेनुसार त्याच्या/तिच्या सेवा निर्माता किंवा त्याच्या सांगण्यावरून, दृक्-श्राव्य संचालक निर्देशित करील अशा रीतीने देईल आणि चित्रपटाच्या निर्मितीसाठी त्याला ज्या देण्यात येतील अशा सर्व वाजवी सूचनांचे तो/ती पालन करील.

२४. दृक्-श्राव्य कामगार, स्टुडिओ, स्थान, किंवा यथास्थिती, कामाचे ठिकाण यांच्या सर्व नियमांचे पालन करील.

२५. निर्माता, दृक्-श्राव्य कामगाराच्या लेखी संमतीशिवाय, या करारनाम्याचा लाभ इतर कोणत्याही व्यक्तीला अभिहस्तांकित किंवा हस्तांतरित करणार नाही.

२६. कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी व संकीर्ण तरतुदी अधिनियम, १९५२ याच्या तरतुदी, या करारनाम्याला लागू असतील.

२७. निर्माता, दृक्-श्राव्य कामगाराच्या पूर्वपरवानगीशिवाय, या करारनाम्याखालील दृक्श्राव्य कामाव्यतिरिक्त कोणत्याही चित्रपटात दृक्-श्राव्य कामगाराचे काम वापरणार नाही.

पक्षकारांनी, एकमेकांच्या उपस्थितीत आणि साक्षीदारांच्या उपस्थितीत वर नमूद केलेल्या दिवस, महिना व वर्षी, या करारनाम्यावर त्यांच्या स्वाक्षऱ्या केल्या आहेत.

निर्मात्याचे नाव:

१. साक्षीदार:

पत्ता:

दृक्-श्राव्य कामगाराचे नाव:

२. साक्षीदार:

पत्ता:

नमुना- अठरा

(नियम ४२ पहा)

_____ रोजी सुरू होणाऱ्या वित्तीय वर्षाकरिता अनुज्ञाप्ती देण्यासाठी किंवा अनुज्ञाप्तीचे नूतनीकरण करण्यासाठी ऑनलाइन अर्ज

१. औद्योगिक वास्तुचे पूर्ण नाव:-
२. (एक) टपालाचा पूर्ण पत्ता व औद्योगिक परिसराची परिस्थिती:-
(दोन) ज्या पत्त्यावर औद्योगिक परिसराशी संबंधित पत्रव्यवहार पाठवण्यात येईल तो पूर्ण पत्ता:-
३. .... रोजी सुरू होणाऱ्या वित्तीय वर्षामध्ये कोणत्याही दिवशी काम करण्याचे प्रस्तावित असलेल्या कर्मचाऱ्यांची कमाल संख्या:-
४. या अधिनियमाच्या प्रयोजनांसाठी जी नियोक्ता असेल त्या व्यक्तीचे पूर्ण नाव व निवासाचा पत्ता:-
५. जर नियोक्ता, कलम १०९ च्या स्पष्टीकरणाच्या अर्थानुसार कंपनी असेल तर, संचालक, भागीदार किंवा कंपनीचा प्रभारी व जबाबदार व्यक्ती यांचे पूर्ण नाव नमूद करा. (शेवटची टीप १ पहा).
६. नियोक्त्याची आर्थिक संसाधने, उदा. जंगम व स्थावर मालमत्तांचे तपशील व मूल्य, बँक संदर्भ, आयकर निर्धारण.
७. नियोक्ता ट्रेड व मर्चेन्डायझ मार्क्स अधिनियम, १९५८ अन्वये नोंदणीकृत ट्रेडमार्क धारक आहे किंवा कसे.
८. -----रोजी संपणाऱ्या मागील आर्थिक वर्षात, औद्योगिक परिसरात उत्पादित केलेल्या बिडी किंवा सिगार किंवा दोन्हीचे मूल्य:-
९. उद्योगातील अर्जदाराचा पूर्वीचा अनुभव.
१०. औद्योगिक वास्तुची प्रस्तावित साइट ही, कोणत्याही विद्यमान औद्योगिक परिसराच्या साइटचा फेरबदल आहे किंवा कसे आणि तसे असल्यास, अशा फेरबदलाची कारणे.

११. अर्जाच्या तारखेच्या लगत पूर्वीच्या बारा महिन्यांच्या कालावधीत अर्जदाराने कोणताही औद्योगिक वास्तु बंद केली होती किंवा कसे आणि असल्यास, त्याची कारणे.

१२. तंबाखू मिळवण्याचे स्रोत:-

१३. अर्जदाराने उत्पादित केलेल्या बीडी किंवा सिगार किंवा दोन्ही विक्री करण्यात येईल आणि स्वतः किंवा मालकाद्वारे किंवा ट्रेड आणि मर्चेडाईज मार्क्स अधिनियम, १९५८ खालील नोंदणीकृत ट्रेड मार्कच्या नोंदणीकृत वापरकर्त्याद्वारे किंवा इतर कोणत्याही व्यक्तीद्वारे चिन्हांकित करण्यात येईल किंवा कसे.

१४. परिसरांच्या योजना संलग्न आहेत किंवा कसे.

तथापि, अनुज्ञाप्तीचा अर्ज, एकतर कंत्राटदाराद्वारे किंवा नियोक्त्याद्वारे केला जाऊ शकतो.

टीप- १: जेव्हा औद्योगिक वास्तु, उपरोक्त कंपनीसह अन्य व्यक्ती यांच्यासाठी किंवा त्यांच्यावतीने एखाद्या कंत्राटदाराद्वारे चालविला जात असेल तेव्हा, उक्त इतर व्यक्ती किंवा कंपनी, या अधिनियमाखालील नियोक्ता असेल तर, नमुन्यामध्ये नियोक्त्यासाठी दाखल करावयाचा तपशील, अशा व्यक्तीच्या संबंधातील असावा.

टीप- २: जर बाब ५ समोर नाव असलेली कोणतीही व्यक्ती अज्ञान असेल तर, तशी वस्तुस्थिती स्पष्टपणे नमूद करण्यात येईल.

मी याद्वारे असे घोषित करतो की, मी सादर केलेला वरील तपशील, माझ्या माहितीनुसार व विश्वासाप्रमाणे अचूक आहे.

तारीख:

अर्जदाराची स्वाक्षरी

नमुना- एकोणीस
(नियम ४२(ख) पहा)
नूतनीकरणाची नोंद

नूतनीकरणाची तारीख	अधिक नसणाऱ्या कर्मचाऱ्यांच्या संख्येकरिता	नूतनीकरणासाठी प्रदान केलेले शुल्क	समाप्तीची तारीख
(१)	(२)	(३)	(४)
१.			
२.			
३.			
४.			

नमुना- वीस
(नियम ४४(१) पहा)
बिडी व सिगार अनुज्ञाप्ती

शुल्क रु.

नोंदणी क्रमांक.

नमुद अटींना अधीन राहून याद्वारे मी-----यांना अनुज्ञाप्ती प्रदान करण्यात येत आहे. जी खाली विहित केलेल्या औद्योगिक वास्तु करीताच असेल आणि जेथे -----पेक्षा जास्त कामगार वर्ष----- पासून कोणत्याही कामाकरिता नसतील.

ही अनुज्ञाप्ती, ३१ मार्चपर्यंत अंमलात असेल.

औद्योगिक परिसराचे नाव: .....

औद्योगिक वास्तुची स्थिती (ज्यामध्ये उत्पादन केले जाते तो औद्योगिक वास्तुचा भाग, विशेषकरून नमूद करण्यात येईल): .....

तारीख:.....

सक्षम प्राधिकाऱ्याची स्वाक्षरी व शिक्का.

तारीख:.....

सक्षम प्राधिकाऱ्याची स्वाक्षरी व शिक्का.

जोडपत्र

ही अनुज्ञाप्ती , पुढील शर्तींच्या अधीन आहे:-

१. उत्पादन प्रक्रिया, अनुज्ञाप्तीमधील प्रयोजनार्थ विनिर्दिष्ट केलेल्या औद्योगिक वास्तुच्या नमूद भागातच केवळ करण्यात येईल.

२. औद्योगिक वास्तुत काम करित असलेल्या कर्मचाऱ्यांची कमाल संख्या, कोणत्याही दिवशी अनुज्ञाप्तीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या संख्येपेक्षा अधिक असणार नाही.

३. अनुज्ञाप्तीमध्ये विनिर्दिष्ट न केलेली उर्जेवर चालणारी यंत्रसामग्री परिसरातील उत्पादन प्रक्रियेत वापरली जाणार नाहीत.

४. सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या लेखी पूर्वपरवानगीखेरीज, औद्योगिक वास्तुचा विस्तार केला जाणार नाही आणि तशाच परवानगीखेरीज, अशा जागेवरील कोणत्याही इमारतीत संरचनात्मक फेरबदल केले जाणार नाहीत.

५. अनुज्ञाप्ती, हस्तांतरणीय असणार नाही.

६. अनुज्ञाप्तीधारकाच्या वारसांचा किंवा कायदेशीर प्रतिनिधींचा, ही अनुज्ञाप्ती नियमित चालू ठेवण्यावर कोणताही दावा सांगणार नाही, आणि अनुज्ञाप्तीधारकाचा मृत्यू झाल्यास, त्याच्या वारसाला किंवा कायदेशीर प्रतिनिधीला, ज्या अटींसाठी अनुज्ञाप्ती देण्यात आली आहे त्या अटींच्या समाप्त न झालेल्या कालावधीसाठी अनुज्ञाप्तीचा लाभ मिळण्यासाठी अनुज्ञाप्ती देणे किंवा न देणे हे पूर्णपणे सक्षम प्राधिकाऱ्याचा स्वेच्छा अधिकार असेल. जर मयत अनुज्ञाप्तीधारकाच्या वारसाला किंवा कायदेशीर प्रतिनिधीला अनुज्ञाप्तीचा कालावधी लागू होण्याची परवानगी दिली असेल तर, सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून त्याच्या अनुज्ञाप्तीवर अशा वारसाचे किंवा कायदेशीर प्रतिनिधीचे तशा आशयाची नोंद घ्यावी लागेल.

नमुना - एकवीस

(नियम ४७(१) पहा)

बिडीची पाने ओली करण्याच्या किंवा कापण्याच्या प्रयोजनार्थ बिडीची पाने पुरविण्याच्या परवानगीसाठी अर्ज

प्रति,

अतिरिक्त कामगार आयुक्त/

उप कामगार आयुक्त

_____ विभाग, _____

विषय- औद्योगिक परिसराच्या बाहेर बिडीची पाने ओली करण्याच्या किंवा कापण्याच्या प्रयोजनार्थ बिडीची पाने पुरविण्याच्या परवानगीसाठी अर्ज.

महोदय,

मी याद्वारे असे घोषित करतो की, जोडपत्र - ड मध्ये नमूद केलेले पुढील कर्मचारी हे, माझे कर्मचारी असून त्यांना मी माझ्या औद्योगिक परिसराच्या बाहेर कच्ची बिडीची पाने ओली करण्याच्या, कापण्याच्या व तयार करण्याच्या प्रयोजनार्थ बिडीची पाने देईल. मी याद्वारे, प्राधिकृत अधिकाऱ्यांना अशी विनंती करतो की, माझ्या वतीने, खाली नमूद केलेल्या कर्मचार्यांना, माझ्या औद्योगिक परिसराच्या बाहेर बिडीची पाने घेण्याची परवानगी द्यावी. शासनाने घालून दिलेल्या सर्व अटींचे व शर्तीचे मी पालन करील.

नियोक्त्याची स्वाक्षरी.

नमुना- बावीस

(नियम ४९ पहा)

बाहेरील कामाचा अभिलेख

औद्योगिक वास्तु बाहेरील कामासाठी परवानगी दिल्याचा क्रमांक व दिनांक _____

अ. क्र.	दिनांक	कर्मचाऱ्याचे नाव व पत्ता	कामाचे स्वरूप	औद्योगिक वास्तु बाहेर(युनिट) पाने ओली करण्यासाठी किंवा कापण्यासाठी दिलेल्या बिडी पानांचे प्रमाण	जेथे बाहेरील काम करण्यास परवानगी दिली होती ते ठिकाण किंवा ठिकाणे	शेरा

जोडपत्र - अ

(नियम-३(१)(दोन) पहा)

मुख्य कार्यामध्ये कंत्राटी कामगारांना कामावर लावलेले नसल्याबाबत आस्थापनेच्या नाममुद्रित पत्रावरील हमी

मी, _____ वय _____ वर्ष,
_____ हे पद धारण करत असून, याद्वारे, माझ्या
मेसर्स _____ या कंपनीच्या/उद्योगाच्या वतीने, मला असे घोषित
करण्यास प्राधिकृत करण्यात आले आहे की, जेथे आम्ही कायमस्वरूपी कामगारांना कामावर ठेवण्यास
बांधील आहोत अशा आमच्या मुख्य उत्पादन कार्यामध्ये आम्ही कोणत्याही परिस्थितीत कंत्राटी कामगार
कामावर ठेवणार नाही.

आम्हाला हे देखील माहित आहे की, जर आम्ही आमच्या मुख्य उत्पादन कार्यात कंत्राटी कामगारांना
कामावर ठेवले तर, आमचे नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द केले जाईल आणि आम्ही दंडात्मक कारवाईसाठी पात्र असू.
म्हणून, आम्ही प्राधिकरणाला अशी हमी देतो की, आम्ही कळत किंवा नकळत आमच्या मुख्य उत्पादन कार्यात
कंत्राटी कामगारांना कामावर ठेवणार नाही.

तारीख-

ठिकाण-

(नाव)

शिका व स्वाक्षरी

जोडपत्र - ब

(नियम ३(१)(तीन)(क) व ४१(२)(ख) पहा)

स्वयं-घोषणापत्र

अर्जदाराचे छायाचित्र

मी, _____, _____ चा

मुलगा/मुलगी, _____ वय

व्यवसाय _____, राहणार _____

_____, UID क्र. _____, याद्वारे, असे घोषित करतो की,

वर पुरवलेली माहिती, माझे वैयक्तिक ज्ञान, माहिती व विश्वास यानुसार खरी व अचूक आहे. खोटी माहिती देण्याच्या परिणामांची मला पूर्णपणे जाणीव आहे. जर माहिती खोटी असल्याचे आढळून आल्यास, मी, भारतीय दंड संहितेन्वये आणि/किंवा त्यासाठी लागू असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्यांन्वये खटला भरण्यासाठी व शिक्षेसाठी पात्र असेल.

ठिकाण: _____

अर्जदाराची स्वाक्षरी: _____

तारीख: _____

अर्जदाराचे नाव: _____

जोडपत्र - क

(नियम ३(१)(तीन)(ख) व ४१(२)(ग) पहा)

स्वयं-साक्षांकनासाठी स्वयं-घोषणापत्र

(अर्जदाराचे
छायाचित्र)

मी, _____ चा
मुलगा/मुलगी, _____ वय, व्यवसाय _____,
राहणार _____, UID
क्र. _____,

याद्वारे, असे घोषित करतो की, मी साक्षांकित केलेल्या प्रती, मूळ दस्तऐवजांच्या सत्य प्रती आहेत. जर या प्रती खोट्या असल्याचे आढळून आले तर, मी, भारतीय दंड संहितेन्वये आणि/किंवा त्यासाठी लागू असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्यांन्वये खटला भरण्यासाठी व शिक्षेसाठी पात्र असेल या वस्तुस्थितीची मला चांगली जाणीव आहे.

ठिकाण: _____

अर्जदाराची स्वाक्षरी: _____

तारीख: _____

अर्जदाराचे नाव: _____

जोडपत्र - ड

(नियम ४७(२) पहा)

औद्योगिक परिसराच्या बाहेर बिडीची पाने ओली करण्याच्या किंवा कापण्याच्या प्रयोजनार्थ बिडीची पाने पुरविण्याची परवानगी मागणाऱ्या कर्मचाऱ्यांची यादी

अ. क्र.	कर्मचाऱ्याचे नाव व पत्ता	लिंग (पुरुष/स्त्री /तृतीयपंथी)	कर्मचाऱ्याचे वय	परवानगीचा कालावधी (महिना व वर्ष)	
				पासून	पर्यंत

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

शासनाचे प्रधान सचिव.

In pursuance of clause (3) of article 348 of the Constitution of India, the following translation in English of the Government Notification, No. O.S.H.-2021/C.R.29(Part-II)/LABOUR-9 dated:18th July, 2022 published in the *Maharashtra Government Gazette*, Part 1-L, Extra Ordinary is hereby published under the authority of the Governor.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra.

DR. SHRIKANT L. PULKUNDWAR,
Deputy Secretary to
Government of Maharashtra

INDUSTRIES, ENERGY AND LABOUR DEPARTMENT

Madam Kama Marg, Mantralaya, Mumbai 400 032, Dated 18th July, 2022.

NOTIFICATION

OCCUPATIONAL SAFETY, HEALTH AND WORKING CONDITIONS CODE, 2020.

No. O.S.H.-2021/C.R.29(Part-II)/LABOUR-9.—The following draft of rules which the Government of Maharashtra, proposes to make it exercise of the powers conferred by sections 133 and 135 of the Occupational Safety, Health and Working Conditions Code, 2020 (37 of 2020) read with section 24 of the General Clauses Act, 1897 (10 of 1897) and of all other powers enabling it in that behalf and in supersession of the Working Journalists (Conditions of Service) and Miscellaneous Provisions Rules, 1957 made under the Working Journalists (Conditions of Service) and Miscellaneous Provisions Act, 1955 (45 of 1955), the Motor Transport Workers Rules, 1962 made under the Motor Transport Workers Act, 1961 (27 of 1961), Beedi and Cigar Workers (Conditions of Employment) Rules, 1968 made under the Beedi and Cigar Workers (Conditions of Employment) Act, 1966 (32 of 1966), the Contract Labour (Regulation and Abolition) Central Rules, 1971 made under the Contract Labour (Regulation and Abolition) Act, 1970 (37 of 1970), the Sales Promotion Employees (Conditions of Service) Rules, 1976 made under the Sales Promotion Employees (Conditions of Service) Act, 1976 (11 of 1976), the Inter-State Migrant Workmen (Regulation and Employment and Conditions of Service) Central Rules, 1979 made under the Inter-State Migrant Workmen (Regulation of Employment and Conditions of Service) Act, 1979 (30 of 1979), the Cine-Workers and Cinema Theatre Workers (Regulation of Employment) Rules, 1984 made under the Cine-Workers and Cinema Theatre Workers (Regulation of Employment) Act, 1981 (50 of 1981) and the Building and Other Construction Workers (Regulation of Employment and Condition of Services) Rules, 1998 made under the Building and Other Construction Workers' (Regulation of Employment and Conditions of Service) Act, 1996 (27 of 1996), is hereby published as required by sub-section (1) of section 133 and sub-section (1) of section 135 of the said Code, for the information of all persons likely to be affected thereby; and notice is hereby given that the said draft will be taken into consideration by Government of Maharashtra, after the expiry of forty-five days from the date of publication of this notification in the *Maharashtra Government Gazette*.

2. Any objection or suggestion, which may be received by Labour Commissioner Maharashtra State, C-20, Block E, Bandra-Kurla Complex, Bandra East, Mumbai-400051 or on email mahalabourcommr@gmail.com , from any person with respect to the said draft before the expiry of the above mentioned period, will be considered by the Government.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

DR. SHRIKANT L. PULKUNDWAR,
Deputy Secretary to Government.

DRAFT RULES**CHAPTER – I****PRELIMINARY****1. Short title, extent and commencement-**

(1) These rules may be called the Maharashtra Occupational Safety, Health and Working Conditions (Labour) Rules, 2022.

(2) They extend to the whole of the State of Maharashtra.

(3) They shall come into force on the date of their final publication in the *Official Gazette*.

2. Definitions: (1) In these rules, unless the context otherwise requires,-

(a) “Appellate Officer” means officer as notified by Government of Maharashtra under section 4 of the Code;

(b) “Board” means the Maharashtra Occupational Safety and Health Advisory (Labour) Board constituted under section 17 of the Code;

(c) “Central Labour Codes” means Occupational Safety, Health and Working Conditions Code, 2020; Code on Social Security, 2020; Industrial Relations Code, 2020 and Code on Wages, 2019;

(d) “Code” means the Occupational Safety, Health and Working Conditions Code, 2020 (Central Act No. 27 of 2020);

(e) “Forms” means prescribed Forms appended to these rules;

(f) “Government” or “State Government” means the Government of Maharashtra;

(g) “Manager” means the person responsible to the employer or occupier for the working of the establishment for the purposes of the Code;

- (h) “Portal” means a portal of the State Government;
- (i) “Quarter” means the period of three consecutive months beginning on the 1st day of January, the 1st day of April, the 1st day of July or the 1st day of October;
- (j) “Registering Officer” means registering officer of Labour Department appointed by the State Government for purpose of these rules;
- (k) “section” means the section of the Code;
- (l) “Year” means the period of twelve months beginning from 1st day of January in any year.
- (2) The words and expressions used in these rules but not defined therein, but defined in the Code, shall have the respective meanings as assigned to them in the Code.

CHAPTER II

REGISTRATION

3. *Application for registration under section 3.- (1) (i)* The employer seeking registration for an establishment of Building and other construction work, Cine work (Audio visual work), Motor transport work and the Contract labour establishment and other commercial establishments not already registered, shall apply electronically in Form-I, to the registering officer of the area in which the establishment sought to be registered is located. The Form shall be signed digitally on the portal. The applicant shall be responsible for veracity of all information submitted in the application.

(ii) Every application shall be accompanied by an undertaking in Annexure-A on company's letter head duly signed by the employer or occupier or owner regarding the matter about non-engagement of contract labourers in core activity of the establishment and he shall upload the same on the portal.

(iii) Every online application of the registration shall be accompanied by,-

(a) Self-Declaration in Annexure-B;

(b) Self-Declaration for Self Attestation in Annexure-C.

(iv) The Permanent Account Number (PAN) of the applicant or Tax Deduction Account Number (TAN) of the establishment allotted under the Income Tax Act, 1961 or any other unique number allotted to the establishment under any other Act for the time being in force or any other particular furnished in the Form, may be verified online.

(2) Fees for registration-(i) If the number of employees proposed to be employed in the establishment on any day, then fees to be paid through e-payment for the grant of a certificate of registration under this rule shall be given in the following table, namely:-

TABLE

Sr.No	Number of Employees	Fees
1	Up to 49	Rs. 500
2	50 to 99	Rs. 1000
3	100 to 299	Rs. 5000
4	300 and above	Rs. 10000

(ii) Late Fees :- Where an employer has not submitted his application for registration within sixty days as required under sub-section (1) of section 3, he shall submit the application for registration along with late fee as given in the following table, namely:-

TABLE

Sr.No.	Period of delay	Percentage of fees
1	Up to 30 days	25%
2	Up to 60 days	50%
3	Up to 90 days	75%
4	Beyond 91 days	100%

(3) (i) The certificate of registration shall be issued in Form-II, electronically immediately if the application is complete in all respect but not later than seven days from the date of submission of complete application, failing which such establishment shall be deemed to have been registered and the certificate of

registration shall be auto generated.

(ii) The certificate of registration shall be non-transferable and a copy of the certificate of registration shall be displayed in the premises of the establishment at the conspicuous place in hard copy or electronically.

(4) The registering officer under the Code may direct the employer who fails to comply with the requirements of sub-rule (1), to do so within the time stated therein and such employer shall, thereupon comply with the instruction issued by the officer in this behalf.

(5) The employer in respect of establishment already registered under the Buildings and Other Construction Workers (Regulation of Employment and Condition of Services) Act, 1996, the Interstate Migrant Workmen (Regulation of Employment and Condition of Services) Act, 1979, the Beedi and Cigar Workers (Conditions of Employment) Act, 1956, the Motor Transport Workers Act, 1961 and the Contract Labour (Regulation and Abolition) Act, 1970, for the time being in force shall, apply electronically on the portal within six months from the date on which the Code shall come into force.

(6) The employer shall quote the Registration Number on all documents prepared or completed by him in connection with the Code or Rules or Regulations or Scheme, as the case may be, and in all correspondence with the office concerned.

(7) Any change in the ownership, management or any particulars furnished in the Registration Form submitted on the specified portal shall be updated on the portal by occupier within thirty days of such change.

(8) The employer of an establishment to which the provisions of the Code apply and whose business activities are in process of closure, may apply for cancellation of registration online on the portal after giving complete details of the dues payable under the Central Labour Codes and rules made thereunder:

Provided that, no such application for cancellation of registration shall be entertained unless the occupier has furnished all statutory returns, paid all statutory dues under the Central labour Codes and any other Central and State labour law in force in accordance with the law applicable for the time being and submitted a self-certification to that effect along with the application.

(9) The registering officer shall maintain a Register of Establishment electronically in Form-III showing the particulars of establishment in relation to which certificate of registration have been issued by him.

4. *Notice of commencement or cessation of operation under section 5.*- The employer of every establishment shall before thirty days of the commencement or cessation of operations, as the case may be, submit the information to the Inspector-cum-Facilitator and registering officer having jurisdiction in Form-IV electronically, and the notice of cessation of operation shall be enclosed with a certificate that the payment of all statutory dues to the workers / employees employed in the establishment have been made. The Form-IV shall be auto – shared to regional offices of Employee Provident Fund Organisation (EPFO) and Employee State Insurance Corporation (ESIC).

CHAPTER-III

DUTIES OF EMPLOYER AND EMPLOYEE

5. *Letter of appointment to employee under clause (f) of sub-section (1) of section 6.*- No employee shall be employed in any establishment unless he has been issued a letter of appointment in Form-V:

Provided that, an employee who has not been issued an appointment letter containing the required particulars, shall be issued an appointment letter within three months of coming into force of these rules.

6. *Notice of accidents and dangerous occurrences under sub-section (1) of section 10 and section 11.*- (1) Where at any place in an establishment which is building or other construction work, an accident or dangerous occurrence occurs which results in the death of any person (fatal accident), the employer or occupier or manager of the establishment shall forthwith send a notice thereof in Form-VI electronically and inform by telephone, special messenger, electronic mail (email) or short message service (sms) to the Chief Inspector-cum-Facilitator and Inspector-cum-Facilitator and District Magistrate or Sub-Divisional Officer and the officer-in-charge of the nearest police station; and the family members or kin of the injured or deceased person within twenty four hours:

Provided that, if in the case of fatal accident or dangerous occurrence, death occurs to any person injured by such accident or dangerous occurrence after the notices and reports have been sent, by the employer or occupier or manager of the establishment shall forthwith send a notice to the authorities and also have this information confirmed in writing within 12 hours of the death.

(2) Where at any place in an establishment which is building or other

construction work, an accident occurs which results in bodily injury (nonfatal) by reason of which the person injured is prevented from working for a period of forty eight hours or more immediately following the accident, the employer or occupier or manager of the establishment shall forthwith send a notice in Form-VI within twelve hours after the completion of forty eight hours, electronically to the Inspector-cum-Facilitator:

Provided that, if the period of disability from working for 48 hours or more referred above does not occur immediately following the accident, or the dangerous occurrence, but later on occurs in more than one spell, the report referred, shall be sent to the Inspector-cum-Facilitator in Form VI within twenty-four hours following the hours when the actual total period of disability from working resulting from the accident or the dangerous occurrence becomes forty-eight hours.

(3) Rights of employee under sub-section (3) of section 14. - On receipt of information from the employee relating to the existence of an imminent danger to their safety and health, the employer or occupier or manager of the establishment shall take immediate remedial action in this regard. The employer or occupier or manager of the establishment, whether satisfied or not, shall send a report forthwith of such actions taken, to the Inspector-cum-facilitator electronically or by registered post or speedpost.

CHAPTER-IV
OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH ADVISORY
BOARD

7. *State Occupational Safety and Health Advisory Board under section 17.- (1)*The Maharashtra Occupational Safety and Health Advisory Board shall consist of the following, namely:-

(a)	Additional Chief Secretary or Principal Secretary or Secretary of the Labour Department of the Government of Maharashtra;	<i>ex officio</i> Chairperson
(b)	Commissioner of Labour, Government of Maharashtra;	<i>ex officio</i> Member
(c)	Chief Inspector cum Facilitator, Government of Maharashtra;	<i>ex officio</i> Member
(d)	Secretary cum chief executive officer, Maharashtra Building and Other Construction Workers Welfare Board;	<i>ex officio</i> Member
(e)	Representative of Director General, Employee's State Insurance Corporation;	<i>ex officio</i> Member
(f)	Director of Health Services, Government of Maharashtra;	<i>ex officio</i> Member
(g)	Five representative of employers (one representative of Builder or Developer);	Member
(h)	Five representative of employees (one representative of Construction Labour);	Member
(i)	A representative of professional body associated with the matter for which standards, rules, policies being framed;	Member
(j)	A eminent person connected with the field of Occupational Safety and health, or representatives from reputed research institutions or similar other discipline;	Member
(k)	Joint Secretary or Deputy Secretary of the Labour Department of the Government of Maharashtra.	<i>ex officio</i> Member-Secretary.

(2) The members of the State Board referred to in clauses (g), (h), (i) and (j) of sub-rule (1), shall be nominated and approved by the State Government. The terms of office of the Members shall be of three years.

(3) Resignation - A member of the Board, not being an *ex officio* member, may resign his office by a letter in writing addressed to the Chairperson of the Board.

(4) Cessation of membership.- If any member of the Board, not being an *ex officio* member, fails to attend three consecutive meetings of the Board, without obtaining the leave sanctioned by the Chairperson of the Board for such absence, he shall cease to be a member of the Board:

Provided that, the State Government may, if satisfied that, such member has sufficient cause for not attending three consecutive meetings, direct that such cessation shall not take place and on such direction being made, such member shall continue to be a member of the Board.

(5) Disqualification for membership.-A person shall be disqualified for being a member of the Board,-

- (i) if he is of unsound mind and stands so declared by a competent authority;
- (ii) if he is an un-discharged insolvent; or
- (iii) if he has been convicted for an offence, having punished with a imprisonment of three months or more.

(6) Removal from membership.-The State Government may remove any member of the Board, if in its opinion such member has ceased to represent the interest which he purports to represent

on such Board:

Provided that, no such member shall be removed unless a reasonable opportunity of being heard is given to him.

(7) When vacancy occurs in the membership of the Board, the Member-Secretary of the Board shall submit a report to the State Government, and on receipt of such report the State Government may, by notification, nominate a person to fill the vacancy and the person so nominated, shall hold office for remainder of the term of office of the member in whose place he is nominated.

(8) Travelling Allowance for members.- (i) the travelling allowance of an official member shall be governed by the rules applicable to him for journey performed by him on official duties and shall be paid by the authority paying his salary;

(ii) the non-official members of the Board shall be paid travelling allowance for attending the meeting of the Board at such rates as may be fixed by the State Government, from time to time.

8. *Safety Committee under section 22 - (1)* In every building and other construction establishment wherein two hundred fifty workers ordinarily employed on any day in last twelve months at any construction site, shall constitute a Safety Committee.

(2) The tenure of the Safety Committee shall be of three years or till the completion of the work. The Safety Committee shall meet at least once in every quarter. The minutes of the meeting shall be recorded and produced to the Inspector-cum-facilitator on demand.

(3) Safety Committee shall have the right to be adequately and suitably informed of –

(a) potential safety and health hazards to which the employees may be exposed at work site;

(b) data on accidents as well as data resulting from surveillance of the working environment and of the health of employees, conducted at such work site.

(4) The owner, employer, occupier, agent or manager shall, within a period of fifteen days from the date of receipt of the recommendations of the Safety Committee shall take action to implement the recommendations.

(5) Composition of Safety Committee.- (a) The representatives of the management on Safety Committee shall consist of,-

(i) A senior official, who by his position in the organisation can contribute effectively to the functioning of the Committee, shall be the Chairperson;

(ii) A Safety Officer and Medical Officer wherever available and the Safety Officer in such a case shall be the Secretary of the Committee; and

(iii) A representative from each departments,-

(a) The workers' representatives on the Safety Committee referred to in sub-rule (1) shall be chosen by the workers.

(b) The minutes of the meeting of the Safety Committee referred to in sub-rule (1) shall be recorded by the Secretary of the Committee.

(c) Function and duties of the Safety Committee referred to in

sub-rule (1) shall include,-

- (i) assisting and co-operating with the management in achieving the aims and objectives outlined in the 'Safety and Health Policy';
- (ii) dealing with all matters concerning health, safety and environment and to arrive at practicable solutions to problems encountered;
- (iii) creating safety awareness amongst all workers;
- (iv) undertaking of educational training and promotional activities relating to safety and health;
- (v) discussing reports on safety, environmental and occupational health surveys, safety audits, risk assessment, emergency and disaster management plans and implementation of the recommendations made in the reports;
- (vi) looking into the matters likely to cause danger to the safety and health of the workers and suggest corrective measures; and
- (vii) reviewing the implementation of the recommendations made by it.

(6) The representative of the workers shall be chosen by the registered trade union. In case where there is no registered trade union, the members may be chosen by the employees of the work site:

Provided that, there shall be adequate representation of the women workers in the committee.

9. Safety Officer for Building or Other Construction Works.- (1) A person shall not be eligible for appointment as a safety officer relating to building or other construction work unless he possesses,—

(i) a degree from a recognised university in civil engineering or construction technology and practical experience in a supervisory capacity for a period of not less than two years; or

(ii) a diploma from a recognized university or institution in civil engineering or construction technology and practical experience in a supervisory capacity for a period of not less than five years;

(2) Notwithstanding anything contained in sub-rule (1), any person who,— (i) possesses a degree or diploma from a recognised university or institution in civil engineering or construction technology and have experience of not less than five years in a department of the Central or State Government which deals with the administration of the Building or other Construction works; or

(ii) possesses a degree or diploma from a recognised university or institution in civil engineering or construction technology and have experience of not less than five years, full time, on training, education, consultancy or research in the field of accident prevention in construction work;

shall also be eligible for appointment as a Safety Officers.

10. Duties of Safety Officers in case of Building or Other Construction Works.- The duties of a Safety Officer shall be to

advise and to assist the safety committee in the fulfillment of its statutory obligations, concerning prevention of personal injuries and maintaining a safe working environment and such duties shall include the following, namely:—

- (i) to advise the concerned departments in planning and organising necessary measures for the prevention of personal injuries;
- (ii) to advise on safety aspects in all job studies, and to carry out detailed job safety studies of the selected jobs;
- (iii) to check and evaluate the effectiveness of the action taken or proposed to be taken to prevent personal injuries;
- (iv) to provide advice on matters related to carrying out site safety inspections;
- (v) to carry out site safety inspections in order to observe the physical conditions of work and the work practices and procedures followed by workers and to render advice on measures to be adopted for removing the unsafe physical conditions and preventing unsafe actions by workers;
- (vi) to render advice on matters related to reporting and investigation of accidents and diseases;
- (vii) to investigate selected accidents;
- (viii) to investigate the cases of notifiable diseases listed in the Third Schedule to the Code;
- (ix) to organise in association with the concerned departments, campaigns, competitions, contests and other activities which will develop and maintain the interest of the workers in establishing and maintaining safe conditions of work and procedures; and to

design and conduct either independently or in collaboration with the training department, suitable training and educational programme for the prevention of personal injuries.

CHAPTER-V
HOURS OF WORK AND ANNUAL LEAVE WITH
WAGES

11. *Daily and weekly working hours under clause (b) of sub-section (1) of section 25.-* (1) No worker shall be required or allowed to work in an establishment for more than eight hours in a day and forty eight hours in any week.

(2) The period of work of a worker shall be so arranged that inclusive of his intervals for rest, shall not spread over for more than twelve hours in a day.

(3) The period of works of workers shall not exceed five hours and that no worker shall work for more than five hours before he has had an interval for rest of at least half an hour.

(4) The working hours in a day may be modified subject to sub-rules (1), (2) and (3), so that the total number of working hours in a week shall be so fixed and followed.

12. *Weekly day of rest under sub-section (2) of section 26.-* For the purpose of section 26, there shall be posted up in a conspicuous place outside the office of every establishment a notice showing the weekly day of rest. Where the weekly day of rest is not the same day for all persons employed in the establishment, the notice shall show the day of rest allowed to each relay, or set of persons or individual.

13. *Compensatory holidays under section 26.-* (1) Except in the case of worker engaged in any work which for technical reasons must be carried on continuously throughout the day, the compensatory holidays to be allowed under section 26 shall be so spaced that not more than two holidays are given in one week.

(2) The manager of the establishment shall display, on or before the end of the month in which holidays are lost, a notice in respect of workers allowed compensatory holidays during the following month and of the dates thereof, at the place at which the notice of periods of works prescribed under section 26 is displayed. Any subsequent change in the notice in respect of any compensatory holiday shall be made not less than three days in advance of the date of that holiday.

(2) Any compensatory holiday or holidays to which a worker is entitled shall be given to him before he is discharged or dismissed and shall not be reckoned as part of any period of notice required to be given before discharge or dismissal.

14. *Extra wage for overtime under section 27.*- In pursuance of section 27 of the Code, where a worker works in a establishment for more than eight hours in any day or for more than forty eight hours in any week, as the case may be he shall in respect of such overtime work be entitled to wages at the rate of twice of his ordinary rate of wages and it shall be paid at the end of each wage period.

CHAPTER VI
MAINTENANCE OF REGISTERS, RECORDS AND
RETURNS

15. *Notice of periods of work under sub-section (2) of section 31.*- The notice referred to in sub-section (2) of section 31 of the Code shall be displayed at conspicuous places on a notice board or electronic board and maintained in Form-VII and copy of such notice shall be sent to Inspector-cum-facilitator electronically and by the registered post.

16. *Maintenance and production of reports, registers and other records under section 33.*- Every employer shall,-

(a) maintain register of workers, wages, overtime, fine, deduction for damage or loss in Form-VIII electronically and shall be kept available at an office or the nearest convenient building within the precincts of the establishment and shall be produced, electronically or in person, on demand before the Chief Inspector-cum-facilitator or an Inspector-cum-facilitator or any person authorized in that behalf of the State Government.

(b) in case of manual registers and other records, be legibly entered in ink in English and Marathi or the language understood by a majority of the persons employed and shall be produced as and when demanded by Inspector-cum-facilitator or any person authorized in that behalf;

(c) preserve the registers, records and returns in original for a period of three calendar years after the date of the last report or entry.

17. *Display of notice board.*- Every employer shall cause to display at the conspicuous part at the workplace of the establishment under his control, notice showing the name and

address of the establishment, hours of work, wage period, date of payment of such wages, details of accident and dangerous occurrence in the establishment for the last five years, name and address of the Inspector-cum-facilitator having jurisdiction to such establishment and date of payment of unpaid wages to such workers in English, Marathi and in the Local Language understood by the majority of the workers.

18. Return.- Every employer of an establishment shall submit online unified annual return relating to such establishment in Form-IX to the Inspector-cum-facilitator, Registering Officer having jurisdiction and on State Government Portal on or before the 1st February following the end of each calendar year with a copy to Director General, Labour Bureau electronically.

19. Register of accident and dangerous occurrences.- The register of accidents and dangerous occurrences required by sub-clause (v) of clause (a) of section 33 of the Code shall be maintained in a Form-X.

20. Register of leave with wages under clause (a) of section 33.- (1) The employer of every establishment shall maintain in respect of every employee thereof a record of leave with wages electronically or manually in Form-XI.

(2) The register mentioned in sub-rule (1) shall be preserved for a period of three years after the last entry in it, has been made and shall not be destroyed even after the expiry of that period unless it has been properly transferred to the new register.

CHAPTER VII

INSPECTOR-CUM-FACILITATOR

21. *Powers and duties of Inspector-cum-facilitator under clause (xiv) of sub-section (1) of section 35.-* (1) Inspector-cum-Facilitator shall, after every inspection of Building and Other Construction site and Beedi and Cigar making establishments, as may be deemed necessary, issue prohibition or improvement notice pointing out the non-compliance of provisions of safety, health and working conditions under the Code, and rules and regulations framed thereunder, to the employer or builder or developer or occupier or owner.

(2) An Inspector-cum-Facilitator shall, at each inspection, ascertain to what extent any shortcomings notified at a previous inspection have been rectified and the notices previously issued have been complied with. His findings and any shortcomings which may come to light during the inspection, together with any order passed by him under the Code or the regulations made thereunder shall be recorded and maintained.

22. *Employment of women in establishment or worksite under section 43.-* The employer shall ensure the following conditions for employment of women before 6.00 a.m. and beyond 7.00 p.m in any day, namely:-

(a) adequate transportation facilities shall be provided to women worker or employee to pick-up and drop such employee at her residence;

(b) the work place including passage towards conveniences and facilities concerning toilets, washrooms, drinking water, entry and exit of women worker or employee should be well-lit;

(c) the toilet, washroom and drinking facilities should be near to the workplace where such women workers or employees are employed; and

(d) safe, secure and healthy working conditions at the workplace.

(e) The provisions of the Sexual Harassment of Women at workplace (Prevention, Prohibition and Redressal) Act, 2013 (14 of 2013), as applicable to the establishments, shall be complied with.

CHAPTER-VIII CONTRACT LABOUR

23. *Conditions of licence under sub-section (3) of section 47 -*

The contractor shall ensure that:

- (a) the hours of work shall conform to the rules made under section 25 of the Code;
- (b) the wages shall be paid in accordance with the Code on Wages, 2019 (29 of 2020) and rules made thereunder;
- (c) if the contract worker is working at the premises of the principal employer then it shall be the responsibility of the principal employer to provide the facilities or amenities such as toilet, washroom, drinking water, bathing facilities if required, rest rooms, changing room, first aid box, Canteen and Crèche;
- (d) all other facilities and entitlements shall be provided by the contractor;
- (e) in case the contractor fails to make payment of wages, payment of minimum wages and any statutory legal dues then the officer not below the rank of Assistant Commissioner of Labour who shall cause such payment to be made to the contract workers out of contractors security deposit maintained under rule 30 including by invoking the bank guarantee:

Provided that, in case the amount of security deposit and bank guarantee is not sufficient then, the Assistant Commissioner of Labour, who shall cause such payment to be made to the contract workers by the principal employer of that establishment, principal employer shall be held liable after giving a proper hearing to make such payment of difference of amount by passing an appropriate order. In case the order is not obeyed then the difference of amount may be recovered as an

arrears of land revenue;

(f) contractor shall intimate to the authority within fifteen days of the receipt of a contract work order about the details of the contract work order and in the manner as under rule 32.

24. Form and manner of application for contractor license under of sub-section (1) of section 48 –(1) Every application by a contractor for the grant of a license shall be made online electronically through the State Portal in Form-XII to the licensing authority.

(2) Every application shall be accompanied by an undertaking in Form-XIII by the contractor regarding the matter mentioned in rule 33 and non engagement of contract labourers in core activity of the establishment.

(3) Every application for the grant of a licence shall be accompanied by a certificate from the principal employer in Form- XIV.

(4) Every application shall be accompanied by the Deposit of Security amount at the rate specified in sub-rule (1) of rule 27 and the payment of fees at the rate specified in sub-rule (2) of rule 27.

(5) Every online application for license shall be accompanied by,-

(a) Self-Declaration in Annexure A;

(b) Self-Declaration for Self Attestation in Annexure B.

25. Forms, terms and conditions of license. -

(1) Every license granted shall be in Form-XV.

(2) Every license granted or renewed is subject to the following conditions, namely:-

(i) the license shall be non-transferable;

(ii) the number of workers employed as contract labour by the contractor shall not, on any day, exceed the maximum number specified in the license;

(iii) the fees paid for the grant of licence or for renewal of the licence as the case may be shall be non-refundable;

(iv) the rates of wages payable to the workers by the contractor shall not be less than the rates prescribed under the Code on Wages, 2019 and where the rates have been fixed by agreement, settlement or award, not less than the rates prescribed under the Code on wages.

26. Procedure for issue of license under sub-section (2) of section 48.-

(1) Before a license is issued under any rule of these rules, bank guarantee for an amount calculated at the rate of Rs.1000 for each of the workman to be employed as contract labour, in respect of which the application for license has been made, shall be deposited as security by the contractor for due performance of the conditions of the license and compliance with the provisions of Code or the rules made thereunder.

(2) The fees to be paid for the grant of a license shall be as specified in the table below, namely:-

TABLE

Sr.No.	No of contract labour	Fees (in rupees)
(a)	No license is required up to 49 contract labour	Nil.
(b)	50 but does not exceed 100 contract labour	Rs. 1000
(c)	101 but does not exceed 300 contract labour	Rs. 2000
(d)	301 but does not exceed 500	Rs. 3000

	contract labour	
(e)	501 but not exceeding 1,000 contract labour	Rs. 5000
(f)	1,001 but not exceeding 5,000 contract labour	Rs. 10,000
(g)	5,001 but not exceeding 10,000 contract labour	Rs. 20,000
(h)	10,001 but not exceeding 20,000 contract labour	Rs. 30,000
(i)	20,001 and above contract labour	Rs. 40,000

27. Renewal of license under section 48(2) - (1) Every contractor shall apply electronically on the State Portal to the licensing authority for renewal of the license.

(2) Every such application shall be submitted at least thirty days prior to expiry of license period.

(3) The security deposit and fee chargeable for renewal of the license shall be the same as for the grant of license under rule 28:

Provided that, if the application for renewal is not received within the time specified in sub-rule (2), an additional fee of twenty five per cent. of fee for one month delay and thereafter ten per cent. per month for the grant of licence shall be payable for such renewal.

28. Refund of security deposit under section 48(2).- (1) On expiry of the period of license the contractor may, if he does not intend to have his license renewed further, make an application to the licensing authority for the refund of the security deposited by him (in form of bank guarantee) along with copy of license and notice of completion of work and bank details in which amount is required to be refunded, along with the certificate from

principal employer regarding non pending of any dues of contract labour employed by that contractor for the refund of security deposit.

(2) If the Licensing authority is satisfied that there is no breach of the conditions of license or there is no order for the forfeiture of security deposit or any portion thereof, he shall direct the refund of the security deposit to the applicant.

(3) If there is any order directing the forfeiture of any portion of contractor's security deposit, the amount to be forfeited shall be deducted from the security deposit, and balance, if any, shall be refunded to the contractor.

(4) After the satisfaction of the registering authority, an application for refund shall, as far as possible, be disposed of within 30 days of the receipt of the application.

29. Responsibility of contractor under sub-section (4) of section 48. - (1) The rates of wages payable to the labours by the contractor shall be not less than the rates prescribed under the Code on Wages, 2019 (29 of 2019) and where the rates have been fixed by the agreement, settlement or award, not less than the rates prescribed under the Code on Wages 2019.

(2) In case where the labour employed by the contractor performs the same or similar kind of work as the labour directly employed by the principal employer of the establishment, the wage rates, holidays, hours of work and other conditions of service of the labours of the contractor shall be the same as applicable to the workers directly employed by the principal employer of the establishment. In case of any dispute arises as to whether the work is of similar kind, the matter be referred to the Divisional Additional Commissioner or Deputy Commissioner

of Labour whose decision thereon shall be final.

(3) In other cases the wage rates, holidays, hours of work and conditions of service of the labours of the contractor shall be such as specified under the Code and rules made thereunder.

(4) All contract labour shall be made member of Employees Provident Fund Organisation (EPFO) and Employees State Insurance Corporation (ESIC) subject to applicability as under respective provisions of the Code on Social Security, 2020 (36 of 2020).

(5) The contractor shall intimate any change in the number of labours or conditions of work to the Licensing Authority, electronically within seven days of its change.

30. Intimation of work order and time limit for intimation under section 50. - (1) Every contractor shall within fifteen days of the receipt of a contract work order shall intimate about the contract work order containing the details such as the name of the principal employer, address of the premises where work is being undertaken, date of commencement of the contract work, the number of contract labour employed under that work order, duration of work order and copy of work order.

(2) The intimation shall be sent electronically on the State portal or e-mail to the Licensing Authority.

31. Appeal under sub-section (1) of section 52.- The appellate authority under sub-section (1) of section 52 of the Code shall be Divisional Additional Commissioner or Deputy Commissioner of Labour having jurisdiction.

32. Responsibility of payment of wages under section 55. - (1) The contractor shall fix the wage periods in respect of which wages shall be payable and no wage period shall exceed one

month.

(2) The wages of every person employed as contract labour in an establishment or by a contractor shall be paid before the expiry of seventh day after the last day of the wage period in respect of which the wages are payable.

33. *Making payment of wages from security deposit amount under sub-section (4) of section 55.*- If the contractor or principal employer does not pay the wages, payment of minimum wages or any statutory legal dues to the contract labour employed, the Assistant Labour Commissioner shall conduct or cause to conduct, an inquiry and after giving an opportunity to be heard to the contractor and principal employer shall pass an order to make payment if any, of such wages from the amount deposited by the contractor as security deposit. The contractor shall re-furnish the security deposit within a period of fifteen days or else his license shall be liable to be suspended and the due amount shall be recovered as an arrears of land revenue.

34. *Experience certificate under section 56.*- Every concerned contractor shall issue on demand, an experience certificate in Form-XVI to the Contract Labourer.

35. *Prohibition of employment of contract labour under clause (b) of sub-section (2) of section 57.* - If a question arises as to whether any activity of an establishment is a core activity or otherwise, the aggrieved party may make an application to the Commissioner of Labour Maharashtra giving reasons along with supporting documents.

CHAPTER-IX**INTER-STATE MIGRANT WORKER**

36. *Journey allowance to Inter-State Migrant Worker under section 61.*- The employer shall pay a lump sum amount on account of fare, for to and fro journey, to inter-state migrant worker, either by train (not less than II Class Sleeper) or by bus or any other mode of passenger transport, whichever is lowest in the cost, from the place of employment to the place of his residence in the home-state, in the event of the following, namely:-

(a) If he has worked for a period of not less than 180 days in the concerned establishment(s) in preceding twelve months:

Provided that, the journey allowance shall be given to an inter-state migrant worker once in twelve months.

(b) In the event of change of employer by the inter-state migrant worker during the middle of the employment period and has not availed the journey allowance from his previous employer, then on the basis of a certificate to be given by inter-state migrant worker, the employer where the inter-state migrant worker is presently working and such worker has completed one hundred and eighty days in preceding twelve months including the period spent with the previous employer, then the current employer shall be liable to give journey allowance as mention above.

37. *Setting up of a Toll Free helpline numbers to the inter-State migrant workers under section 63.*- (1) A Toll-Free help-line numbers shall be provided by Labour Department of Maharashtra and manner to address queries and grievances of the inter-State migrant workers.

(2) Such toll-free helpline number provided under sub-rule (1)

shall be displayed by every employer or occupier on display board of establishment in a Marathi, Hindi and language understood by majority workers of the establishment.

38. Study of inter-State migrant workers under section 64.-The State Government may identify the studies to be carried out to promote safety, health and welfare of inter-State migrant workers. Wherever required the State Government may also consult expert organizations involved in the safety, health and welfare of inter-State migrant workers.

CHAPTER-X**AUDIO-VISUAL WORKER**

39. *Agreement for audio-visual worker under clause (a) of sub-section (2) of section 66.-* The Form of agreement for the audio-visual workers with the producer shall be in Form-XVII.

40. *Procedure for reference of disputes to a Conciliation Officer or a Tribunal under sub-section (1) section 66.-* The procedure for reference of dispute to a Conciliation Officer or a Tribunal shall be in conformity with the Industrial Relation Code, 2020 (35 of 2020) and rules framed thereunder.

CHAPTER-XI
LICENSING OF INDUSTRIAL PREMICES FOR BEEDI
AND CIGAR MANUFACTURING

41. *Forms of application for grant of License and License fees under section 74.* – (1) Every application under sub-section (1) of section 119 of the code, for a licence to use or allowed to be used, any place or premises as industrial premises shall be made electronically on the state portal in Form XVIII along with the online payment of appropriate fees as specified in the TABLE below:-

TABLE

Number of employees	Up to 20	From 21 to 50	From 51 to 100	From 101 to 250	From 251 to 500	From 501 to 750	From 751 and above.
Fees payable	100	200	750	1500	2500	5000	7500

Provided that, an employer of every industrial premises within the scope of the Code, on the date of its commencement, shall submit application electronically on the State portal within thirty days from such date.

(2) An application shall be accompanied by the following documents, namely:

(a) plans showing,-

(i) the site of such place or premises, the areas therein to be used for manufacturing process and the immediate surrounding of such place or premises, including adjacent building structures, roads, drains and the like; and

(ii) the elevation and necessary cross-sections of, the details

relating to the natural lighting, ventilation, means of escape in case of fire, position of the plant and machinery, if any used is less and passage ways in or in relation to, the various buildings which are intended to be used for any manufacturing process;

(b) Self-Declaration in Annexure-B;

(c) Self-Declaration for Self Attestation in Annexure-C.

42. Application for renewal.- Every application for renewal of a licence under section 119 of the Code, shall be made electronically on the state portal in Form XVIII. The application shall be accompanied by the following documents, namely:-

(a) the licence sought to be renewed;

(b) the online receipt of the payment of appropriate fees for the renewal of the licence shall be same as specified in rule 42.

43. Certain provisions with respect to grant or renewal of licence.- (1) An application for the grant or renewal of a licence shall be deemed to have been duly made if it is in Form XVIII and complies in all respects with the requirements of rule 42 or 43, as the case may be.

(2) The licencing authority shall dispose of the application for the grant or renewl of licence or change in the details of the licence, within a period of seven days from the date of receipt of it.

44. Form and terms and conditions of license.- (1) A license under section 119 of the code shall be as prescribed in Form-XX.

(2) Every license granted or renewed under section 119 of the code shall be subject to the following conditions, namely:-

(i) the manufacturing process shall be carried on only in that part of the industrial premises specified for the purpose in the license;

(ii) the maximum number of employees employed in the industrial premises shall not on any day exceed the number specified in the license;

(iii) except with the prior permission in writing from the licencing authority, the industrial premises shall not be extended and except with the like permission, no structural alterations shall be made in any building on such premises;

(iv) the license shall not be transferable;

(v) once the fees paid by electronically for the grant or renewal, of the license shall be non-refundable.

(3) A licenses granted under section 119 shall be valid only for 5 years and may be renewed thereafter.

45. Amendment of license.- (1) A license granted under section 119 of the code may be amended by the licencing authority notified for the concerned district.

(2) A licensee shall be required to have his licence amended,-

(a) if there is change in the name of the industrial premises; or

(b) if there is change in the site on which the industrial premises is situated; or

(c) if the industrial premises for which the licence is granted exceeds the limits specified in the licence in regard to the number of persons employed therein.

(3) The licensee whose licence is required to be amended shall submit an application electronically to the licensing authority notified for the concerned district, stating the nature of the amendment and reasons therefor.

(4) Such application shall be decided within seven days from the receiving an application electronically.

46. Appeals under section 75.- An appeal under section 75 of the

code shall,-

(1) (a) be made electronically, on the State Portal to the Divisional Additional Commissioner or Deputy Commissioner Labour within a period of thirty days from the date of the receipt of the order of the licensing authority;

(b) be accompanied by the receipt showing that the fee for preferring appeal under section 75 of the Code, of rupees five hundred has been paid electronically, which is non-refundable.

47. Permission to work by employees outside industrial premises.— (1) Every application under sub-section (1) of section 76, to get a permit, to allow the wetting or cutting of beedi or tobacco leaves by employees outside the industrial premises shall be made electronically in prescribed Form-XXI within fifteen days from the commencement of these rules.

(2) The application shall be accompanied by the list of permission seeking employees in Annexure-D.

(3) The Divisional Additional Commissioner or Deputy Commissioner of Labour on receipt of application under sub-rule 1 shall dispose of the application within fifteen days.

(4) A permit granted under section 76 shall be valid only for one year and may be renewed and can be amended thereafter with the same procedure as let down in sub-rule (1).

48. Terms and condition to seek permission.—

(a) The employer shall provide adequate and regular raw material as and when demanded by the permitted workers.

(b) Not to be discriminated while providing raw material to male or female or transgender employees.

(c) In no case the work should be given to the child below 14 years of age.

- (d) The accurate weight of tobacco and exact quantum of beedi leaves should be given in writing to the permitted worker.
- (e) Such permitted worker should not be paid less than the prescribed rates of minimum wages.
- (f) No deposit to be taken from the permitted workers for the provided raw material.
- (g) All social security statutory benefits of Insurance, Provident Fund, Gratuity, Bonus, Leave with wages, Paid Holidays etc. should be given to all permitted worker.
- (h) The employer shall ensure to take accidental insurance of the beedi making industrial premises as well as of the residence of the permitted workers.

49. Record of outside work. - The record to be maintained by an employer of the work permitted under sub-section (2) of section 76 of the code to be carried on outside the industrial premises shall be in Form XXII.

CHAPTER -XII

COMPOUNDING OF OFFENCES

50. Manner of compounding of offences by the authorized officer

specified under sub-section (1) of section 114.- (1) The officer notified by the State Government for the purposes of compounding of offences under sub-section (1) of section 114 shall issue electronically a notice for compounding of offences for the offences compoundable under sub-section (1) of section 114 of the Code.

(2) The person so noticed may apply to the officer electronically or otherwise and deposit the entire compounding amount by electronic transfer or otherwise, within fifteen days of the receipt of the notice.

(3) The Compounding Officer shall issue a composition certificate within Ten days of receipt of the composition amount, to such person from whom such amount has been received in satisfaction of the composition notice.

(4) If a person so noticed fails to deposit the composition amount within one month before the institution of prosecution, the prosecution shall be proceed before the competent Court.

(5) No prosecution shall be instituted without giving an opportunity to the employer to comply with such provisions subject to proviso of sub-section (1) of section 110 and compounding as under section 114.

CHAPTER- XIII
Common License
(Under Section-119)

51. Common license for contractor and industrial premises, etc under section 119.-

(1) Notwithstanding anything contained in these rules, any person desirous of obtaining common license for an Establishment in respect of a industrial premises for beedi and cigar work and for engaging contract workers under the code shall make an online application to the authority designed by notification for the said by the State Government.

(2) The online application for common license under sub rule (1), shall be filed in **Form 12** and shall pay online total fees online total fees as specified in the table under rule 26(2) for contractor and table specified under rule 41(1) for industrial premises for beedi and cigar work under these rules for an establishment.

(3) On receipt of an application under sub rule (1), the authority refer to in sub rule (1) shall make such inquiry.

(4) Where the authority referred to in sub rule (1) is satisfied that the common license may be issued in respect of a industrial premises for beedi and cigar work and for engaging contract workers and such combination thereof under the code, such authority shall issue a license within 30 days of the receipt of application, of such common license in **Form-15A** shall be valid for one calendar year.

FORM-I*(see rule 3 (1)(i))***Application for Registration for existing establishments/ New Establishment/Amendment to Certificate of Registration**

A. Establishment Details.
1. Retrieve details of Establishment through LIN:
2. Name of Establishment:
3. Location and Postal Address of the Establishment:
4. Nature of work carried on in the establishment.
5. Others details of Establishment:
a. Total Number of permanent Workers and employees engaged directly in the establishment:
b. Total Number of the contract employees engaged:
c. Total Number of Inter-State Migrant workers employed:
5(a) For Building and Other Construction Work:

Type of Construction work	Probable period of commencement of work	Expected period for completion of work	Details of approval of the local authority
1	2	3	4

5(b) For Motor Transport Undertaking:

Postal Address of Transport Under-taking	Name & Address of the Occupier & Manager	No. of Vehicles & Types of Vehicles	Registration No. of Vehicles	No. of Staff & Permanent Workers	No. of Drivers & Cleaners & Others

5(c) For Interstate Migrant Worker:

Name and Address of Contractor	Email address & Mobile of Contractor	Nature of Work in Which Migrant Workers are Employed	Number of Migrant Workers Employed Male / Female	Date of Commencement of Work	Probable Date of Completion of Work

tract ors							
1	2	3	4			5	6
			Male	Female	Total		

B. Details of Employer:-

1. Name & Address of Employer / Occupier / Owner / Director / Agent / Chief Executive / Partners:
2. Designation
(Occupier / Owner / Director / Agent / Chief Executive / Partners):
3. Father's/ Husband's Name of the Employer:
4. Email Address, Telephone& Mobile No:

C. Manager/Agent Details

1. Full name & Address of Manager/ Agent or person responsible for supervision and control of the Establishment:
2. Address of Manager/Agent:
3. Email Address, Telephone& Mobile No :

D. Contractor's Details:

E. Others Details:-

Name and Address Contractor	Email address & Mobile of Contractor	Nature of Work In which contract labourers employed	Maximum No. of Contract Labour expected to be employed on any day through each contractor	Date of Commencement	Date of Completion
1	2	3	4	5	6

I hereby declare that the particulars given above are true to the best of my Knowledge and belief.

Dated:-

Signature/ E-sign/digital sign of employer

Place:-

FORM-II*(see rule-3(3)(i))***Certificate of Registration of Establishment**

Registration No.:

Date:

A Certificate of registration containing the following particulars is hereby granted under sub section (1) of section 3 of the Occupational Safety, Health and Working Conditions Code, 2020 (...of 2020) to

(Name of the establishment):

1. Nature of work carried on in the establishment (Please tick mark)

- (a) Motor Transport Undertaking
- (b) Contract Work
- (c) Building and Other Construction Works
- (d) Any other work (not covered above)

2. Details of the establishment:

- i. Total Number of employees engaged directly in the establishment:
- ii. Total Number of the employees engaged through contractor.....
- iii. Total Number of Contractors and their details:
- iv. Number of inter-state migrant workers engaged:

3(a) For building and other construction work:

Type of Construction work	Probable period of commencement of work	Expected period for completion of work	Details of approval of the local authority
1	2	3	4

(b) For Motor Transport Undertaking:

Postal Address of Transport Undertaking	Name & Address of the Occupier & Manager	No. of Vehicles & Types of Vehicles	Registration No. of Vehicles	No. of Staff & Permanent Workers	No. of Drivers & Cleaners & Others

(c) For Interstate Migrant Worker:

Nature of work carried on in the Establishment	Names & addresses of contractors	Nature of work if migrant workmen are employed or are to be employed	Maximum number of migrant workmen to be employed on any day through each contractor	Estimated or actual date of termination of employment of migrant workmen

4. Amount of registration fee paid.....

5. Remarks of registering officers.

Signature E –Sign / DSC of Registering Officer

Place:

along with designation

Date:

Conditions of Registration

- (1) Every certificate of registration issued under rule 3 shall be subject to the following conditions, namely:
- (a) The certificate of registration shall be non-transferable;
- (b) The number of workers employed in an establishment directly and contract employees shall not, on any day, **exceed** the maximum number specified in the certificate of registration; and
- (c) Save as provided in these rules, **the fees** paid for the grant of registration certificate shall be **non-refundable**.
- (2) The employer shall intimate the change, if any, in the number of workers or the conditions of work to the registering officer within 30days
- (3) The employer shall, within thirty days of the commencement and completion of any work, intimate to the Inspector-cum-Facilitator, having jurisdiction in the area where the proposed establishment or as the case may be work is to be executed, intimating the actual date of the commencement or, as the case may be, completion of establishment such work in **Form IV** annexed to these rules electronically.
- (4) A copy of the certificate of registration shall be displayed at the conspicuous places at the premises where the work is being carried on.

FORM-III

(see rule 3(10))

Register of Establishment

(Motor Transport Undertaking /Building and other Construction work /
Contract work / Interstate Migrant Workers Work / Any other work (not
covered above))

Sr. No.	Name, Address and location of the establishment registered	Name, Address and Contact Details of Employer	Registration Number and Date of Registration	Nature of work	Total number of Permanent Workers			Total number of contract Workers			Remarks
					Male	Female	Total	Male	Female	Total	
1	2	3	4	5	6			7			8
					Male	Female	Total	Male	Female	Total	

FORM-IV*(see rule 4)***Notice of Commencement of work / Cessation of work****Establishment:**

1. Registration No:
2. Name and Address of Establishment:-
3. Name and Designation of employer (who has ultimate control over the affairs of the establishment)
4. Email of the establishment:-
5. Nature of work of the establishment:-
6. Date of commencement of work and period of completion of work as per Work Order
7. In case of cessation of work, and the actual date of cessation of work:

I/We hereby intimate that, the work of establishment having registration No .....dated..... is likely to commence is likely to be completed with effect from.....(Date) / On..... (Date)

In case of cessation of work:

I/we hereby certify that the payment of all dues to the workers employed in the establishment has been made and the premises are kept free from storage.

Seal and Signature of the Employer/ Establishment

To,

- (1) The Registering Authority
- (2) The Inspector-cum-Facilitator

FORM-V

(see rule 5)

Format of Appointment Letter

- a. Full Name of employee:
- b. Father's / Husband's name:
- c. Aadhaar card number:
- d. Labour Identification Number (LIN) of the establishment:
- e. Universal Account Number (UAN) (PF Number):
- f. Insurance Number(ESIC):
- g. Designation:
- h. Category of skill:
- i. Date of joining:
- j. Wages, Basic Pay & Dearness Allowance:
- k. Other allowance including accommodation whichever is/are applicable:
- l. Avenue for achieving higher wages/higher position:
- m. Applicability of social security EPFO and ESIC benefits applicable:
- n. Health check-up:
- o. Broad Nature of duties to be performed:
- p. Any other information:

FORM-VI*(see rule 6 (1) and (2))***NOTICE OF ACCIDENT OR DANGEROUS OCCURRENCE**

E.S.I.C. Employer's Code number : E.S.I.C. Insurance

Number of the injured persons died :

Number of Death of Person :

1. Name of employer :

2. Address of works / premises where the accident or dangerous

Occurrence took place :

3. Nature of industry and LIN of the establishment :

4. Exact place where the accident or dangerous occurrence took place :

5. Name and address of the Dead Person / injured person :

6. (a) Gender :

(b) Age (at the last birthday) :

(c) Occupation of the Dead Person / injured person :

7. FIR Dated ..... Number..... Police Station

8. Local E.S.I.C. Office to which the Dead Person / injured person is attached :

9. Date, shift and hour of accident or dangerous occurrence :

10. (a) Hour at which the injured person started work on the day of accident or dangerous occurrence :

(b) Whether wages in full or part are payable to him for the day of the accident or dangerous occurrence :

11. (a) Cause or nature of accident or dangerous occurrence :

If caused by machinery-

(i) Give the name of machine and the part causing the accident or dangerous occurrence :

(ii) state whether it was moved by mechanical power at the time of accident or dangerous occurrence :

- (b) State exactly what the Dead Person / injured person was doing at the time of accident or dangerous occurrence :
- (c) In your opinion, was the Dead Person / injured person at the time of accident or dangerous occurrence-
- (i) acting in contravention of provisions of any law applicable to him; or
- (ii) acting in contravention of any orders given by or on behalf of his employer; or
- (iii) acting without instructions from his employer?
- (d) Whether the accident was inevitable?
- (e) In case reply to (d) (i), (ii) or (iii) is in the affirmative, state whether the act was done for the purpose of and in connection with the employer's trade or business. :
12. In case the accident or dangerous occurrence took place while travelling in the employer's transport, state whether -
- (a) the injured / deceased person was travelling as a passenger to or from his place of works; ;
- (b) the injured / deceased person was travelling with the express or implied permission of his employer; :
- (c) the transport is being operated by or on behalf of the employer or some other person by whom it is provided in pursuance of arrangements made with the employer; and :
- (d) the vehicle is being/not being operated in the ordinary course of public transport service :
13. In case the accident or dangerous occurrence took place while meeting emergency, state- (a) its nature ; and
- (b) whether the injured / deceased person at the time of accident or dangerous occurrence was employed for the purpose of his employer's trade or business in or about the premises at which the accident or dangerous occurrence took

place :

14. Describe briefly how the accident or dangerous occurrence took place :
15. Names and addresses of witnesses : (1)
(2)
16. (a) Nature and extent of injury (e.g. fatal, loss of finger, fracture of leg, scald, scratch followed by sepsis, etc.):
(b) Location of injury (e.g. right leg, left hand, left eye, etc.)
17. In case of fatal accident -
(a) Name of the Hospital where worker was declared dead
(b) Date of Death Certificate and Death Certificate Number.
(c) Date of intimation to concern ESIC Authority
(d) Date of intimation to concern Commissioner for Workmen Compensation
18. (a) If the accident or dangerous occurrence was not fatal, state whether the injured person was disabled for more than 48 hours :
(b) Date and hour of return of work :
(c) Date of intimation to concern ESIC Authority
(d) Date of intimation to concern Commissioner for Workmen Compensation
19. (a) Physician, dispensary or hospital from whom or which the injured person received or is receiving treatment :
(b) Name of dispensary /panel doctor elected by the injured person :
20. (a) Has the injured person died?:
(b) If so, date of death :

I certify that to the best of my knowledge and belief the above particulars are correct in every respect.

Date of dispatch of report :

Place:

Signature and Name and Designation
of owner/ employer /manager/agent

FORM-VII

(see rule 15)

NOTICE OF PERIOD OF WORK

Name of the Establishment.....Place.....

District.....

Periods of work Groups, Relays	Men												Women												Description of Groups, Nature of work	Remarks			
	Total no. of men employed												Total no. of women employed																
	A			B			C			D			E			F			G			H							
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3					

On working days From.....To.....

From.....To.....

From.....To.....

On partial Working days From.....To.....

From.....To.....

Date on which this notice is first exhibited:

Signature of manager or agent

Date :

FORM-VIII*(see rule 16 (a))***REGISTER OF WORKERS EMPLOYED IN AN ESTABLISHMENT,
WAGES, OVERTIME, FINE, DEDUCTION FOR DAMAGE OR LOSS****Register of Wages, Overtime, Fine, Deduction for damage and Loss.**

Name of the Establishment:

Name of the Employer:

Name of the Owner:

PAN/TAN of the Employer:

Labour Identification Number (LIN):

Sr. no. in Employee Register	Name of the employee	Designa tion / Depart ment	Duration of Payment of Wages (Monthly/Fortn ightly /Weekly/Daily/ Piece rated)	Wage Perio d From - To	Total no. of days worke d during the period	Total overtime (hours worked or production in case of piece workers)	Rates of wages		
							Bas ic	DA	Allowan ces
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Overtime earning	Nature of acts and omissions for which fine imposed with date	Amount of fine imposed	Damage or loss caused to the employer by neglect or default of the employee	Amount of deduction from wages	Total amount of wages paid	Date of Payment	Attendance	
							Date	Signatur e
11	12	13	14	15	16	17	18	19

FORM-IX

(see rule 18)

ANNUAL RETURN

UNIFIED ANNUAL RETURN FORM FOR THE YEAR ENDING.....

Single Integrated Return to be filed On-line under the Occupational Safety, Health and Working Conditions Code, २०२०, the Code on Industrial Relations, २०२०, the Code on Social Security, २०२०, and the Code on Wages, २०१९

F. The Industrial Relations:

Instructions for filling

Instructions to fill up the Annual Return

- (1) This return is to be filled-up and furnished on or before 28th or 29th February every year.
- (2) The return has two parts i.e. Part-I to be filled up by all establishments.
- (3) Part-II to be filled-up by the establishments who are a Mine only in addition to Part-I.
- (4) The terms Establishment and Mines shall have the same meaning as under the Occupational Safety, Health and Working Conditions Code, 2020.
- (5) This return is to be filled-up in case of Contractor or manpower supplier who have engaged more than 50 workers and in case of Mines even if there is one worker employed in the relevant period.

Applicable to All Establishments - Part-I

A. General Information:

SR. No.			Instructions for filling the column
1.	Labour Identification Number		EPFO, ESIC, MCA, MoLE (LIN)
2.	Period of the Return	From -To-	Period should be calendar year
3.	Name of the Establishment		
4.	Email ID		
5.	Telephone No.		
6.	Mobile number		
7.	Premise name		
8.	Sub-locality		
9.	District		
10.	State		
11.	Pin code		
12.	Geo Co-ordinates		
B (a).	Hours of Work in a day		
B (b).	Number of Shifts		

C. Details of Manpower Deployed

Details	Directly employed		Employed through Contractor				Grand Total	
	Highly Skilled	Skilled	Semi-Skilled	Un-Skilled	Highly Skilled	Skilled	Semi-Skilled	Un-Skilled
(i) Maximum No. of employees employed in the establishment in any day during the year	Male	Female	Transgender	Total	Male	Female	Transgender	Total
(ii) Average No. of employees employed in the establishment during the year	Male	Female	Transgender	Total	Male	Female	Transgender	Total
(iii) Migrant Worker out of (ii) above	Male	Female	Transgender	Total	Male	Female	Transgender	Total
(iv) Number of fixed term employee engaged	Male	Female	Transgender	Total	Male	Female	Transgender	Total

D. Details of contractors engaged in the Establishment:

Sl. No.	Name with LIN of the Contractor	No. of Contract Labour Engaged

E. Details of various Health and Welfare Amenities provided.

Sl. No.	Nature of various welfare amenities provided	Statutory (specify the statute)	Instructions for filling
1.	Whether facility of Canteen provided (as per section 24(v) of OSH Code, 2020)	Tick yes or no in the box	Applicable to all establishments where in hundred or more worker including contract labour were ordinarily employed
2.	Crèches (as per section 67 of Code on Social Security Code, 2020 and Section 24 of the OSH Code 2020)	Tick yes or no in the box	Applicable to all establishments where fifty or more workers are employed
3.	Ambulance Room (as per section 24(2)(i) of OSH Code, 2020)	Tick yes or no in the box	Applicable to mine, building and other construction work wherein more than five

			hundred workers are ordinarily employed
4.	Safety Committee (as per Section 22(1) of OSH Code, 2020.	Tick yes or no in the box	Applicable to establishments and factories employing 500 workers or more, factory carrying on hazardous process and BoCW employing 250 workers or more, and mines employing 100 or more workers.
5.	Safety Officer (as per section 22(2) of OSH Code, 2020)	No. of safety officers appointed	In case of mine 100 or more workers and in case of BoCW 250 or more workers are ordinarily employed.
6.	Qualified Medical Practitioner	No. of Qualified Medical Practitioner appointed.	There is no specification for minimum number of Qualified Medical Practitioner employed in establishment. However, this detail is required to have data on occupational health.

1.	Is the Works Committee has been functioning. (section 3 of IR Code, 2020)	Yes/No	Industrial establishment in which 100 or more workers are employed
(a)	Date of its constitution.		
2.	Whether the Grievance Redressal Committee constituted (section 4 of IR Code, 2020)	Yes/No	Industrial establishment employing 20 or more workers are employed
3.	Number of Unions in the establishments.		
4.	Whether any negotiation union exist (Section 14 of IR Code, 2020)	Yes/No	
5.	Whether any negotiating council is constituted (Section 14 of IR Code, 2020)	Yes/No	

6.	Number of workers discharged, dismissed, retrenched or whose services were terminated during the year:				
	Discharged	Dismissed	Retrenched	Terminated or Removed	Grand Total
7.	Man-days lost during the year on account of				
Sl. No.	Reasons	Period / Date	No. of man- days lost	Loss in term of money	
(a)	Strike				
(b)	Lockout				
8.	Details of retrenchment / lay off				
Sl. No.	No. of persons retrenched During the	Details of payment paid to retrenched	No. of workers laid off during	No. of man-days lost due to lay-off	
H. Details of payment of bonus:					
Sl. No.	No. of employees covered under the Bonus provision	Total amount of bonus actually paid	Date on which the Bonus paid		
I. Details of accidents, dangerous occurrence and notifiable diseases:					
Sl. No.	Total number of accidents by which a person injured is prevented from working for a period of 48 hours or more as per Section 10 of the OSH Code, 2020.	Total number of fatal accidents and names of the deceased as per Section 10 of the OSH Code, 2020.	Total number of Dangerous Occurrences as defined under Section 11 of the OSH Code, 2020	Total number of cases of Notifiable Diseases specified in Third Schedule of the OSH Code, 2020 along with the details of affected persons	
J. Man days and Production Lost due to accidents / dangerous occurrence					
Sl. No.	Accident/Dangerous Occurrence	Man days lost	Production Lost		

G. Details pertaining to maternity benefit:				
No. of female employees	No. of female Employees availed maternity leave	No. of female employees paid medical bonus	No. of deduction of wages, if any made from female employees	

Certified that the tables in prescribed format are duly filled in and information and/ figures given in all the tables are correct to the best of my knowledge.

Signature of Owner/Agent/Manager with seal

Place:

Dated:

FORM-X*(see rule 19)***REGISTER OF ACCIDENTS AND DANGEROUS OCCURRENCES**

Name of Deceased / Injured person (if any)	Date of Accident or dangerous occurrence	Date of report to Inspector-cum-Facilitator	Nature of accident or dangerous occurrence	Date of return of injured Person to work	Number of days the injured Person was absent from work
1	2	3	4	5	6

FORM-XI

(see rule 20(1))

REGISTER FOR LEAVE WITH WAGES

Part I - Adults
 Part II - Adolescents
 Establishment:
 Name of worker:
 Department:
 Father's Name:

Sr. No	Sr.no. in the register of workers	Date of entry into service	Interruptions					Leave due with effect from	Whether leave not desired during the next 12 months	Date from which the worker is allowed leave	Wages for Leave Paid in	Discharged worker		Remarks
			Sickness and accidents	Authorized Leave	Lock Out or Legal Strike	Involuntary unemployment	Others					Date of Discharge	Date & amount of payment made in lieu of leave due	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

Note :- Separate page shall be allotted to each worker

FORM-XII*(see rule 24(1) and rule 51)***APPLICATION FOR LICENSE/COMMON LICENSE**

**Online Application for License/ Renewal of License / Amendment of License
(including Common license)**

ESTABLISHMENT PROFILE:

Labour Identification Number Date

Acknowledgement Number: ..... Date of Application:
.....

I. Particulars of Establishment for which license required:

1. Name of Establishment:

2. Address of establishment:

(a) Head Office address along with email Id :

(b) Corporate office address along with email Id:

3. Telephone Number / Mobile Number :

4. Activity as per National Industrial Classification : (Select all applicable activities given)

5. Details of selected NIC Code:

6. Nature of work carried on in main establishment :

7. Identifier of the Establishment : (Select) : e-sign / digital sign

II. Details of Employer:

1. Full Name of Employer: relationship with establishment.

2. Full Address of Employer:

3. Email Id of employer:

4. Mobile No. of employer:

**Details of all occupier/partners/directors to be furnished alongwith

III. Particulars of the Contract Labour to be employed / is employed (If licence is required workwise)

Locations of worksites	Name of works	Activity as per national industrial classification	Date of commencement	Date of completion	Name of Establishments in which contract Labour is/proposed to be employed	Name Address, email id of the Site Incharge	Registration number, if obtained, then details thereof
1	2		3	4	5	6	7

Name, Residential address and mobile no. of manager

5. Maximum number of workmen proposed to be employed on the Establishment on any date:

6. Amount of License (Transaction Id :)
Fee: INR

7. Amount of Security (Transaction Id :)
Deposit: INR

IV. DETAILS OF ESTABLISHMENTS FOR WHICH COMMON LICENCE REQUIRED , (IF APPLYING FOR)

1. Full name of the industrial premises:-

2. (i) Full postal address and situation of the industrial premises :-

(ii) Full address to which communications relating to the Industrial premises

3. Maximum number of employees Proposed to be employed on any one Day during the financial year commencing on -----:-

4. Full name and residential address of the Person who shall be the employer for the purposes of the Act. :-

5. If the employer is a company within the meaning of the Explanation to section 109, state the full name of the Director, Partner or the person in charge of and Responsible to the Company. (See Note 1 at the end).

6. Financial resources of the employer e.g. Particulars and value of movable and Immovable properties, bank reference Income tax assessment.

7. Whether the employer is a trade mark Holder registered under the Trade and Merchandise Marks Act, 1958.
8. Value of beedies or cigars or both Manufactured at the industrial premises, during the preceding financial year ending on -----
9. Previous experience of the applicant in the industry.
10. Whether the proposed site of the In industrial premises amounts to the Alteration of the site, of any, existing Industrial premises and, if so, the Reasons for such alteration.
11. Whether any industrial premises was Closed by the applicant during the Period of twelve months immediately Preceding the date of the application And, if, so, the reasons therefor.
12. Source of obtaining tobacco
13. Whether the beedis or cigars or both Manufactured by the applicant will be Sodd and marked by himself or through a proprietor or a registered user of a trade Mark registered under the Trade and Merchandise Marks Act, 1958, or any other person.
14. Whether the plans of the premises are enclosed.

The application for licence may however be made either by the contractor or the employer.

Note 1 : Where an industrial premises is run or proposed to be run by a contractor for or on behalf of another person including a company aforesaid the said other person or company is under the Act the employer and particulars to be entered for Employer in the Form should be in regard to such person.

Note 2: If any person named against item 5 is a minor, the fact shall be stated clearly.

Type of Establishments	Name & Address of establishment	(i)Nature of work carried out in the establishment (ii) Activity as per National Ind'l classification	Date of commencement	Permanent establishment or probable date of completion	Maximum number of employees employed/proposed to be employed	Maximum number of employees employed / proposed to be employed	Registration number, if obtained, then details there of
1	2	3	4	5	6	7	8

Signature of Employer/Contractor	
(e Sign/DSC)	
Note: This is an online application summary applied on Maha-Online Portal.	
<u>APPLICATION FOR RENEWAL OF LICENCE</u>	
1. License No.	Date :
2. LIN & PAN:	
2. Name and address of the establishment:	
Full address to which communication shall be carried (where the factory address serves the purpose of communication also this information need not be given)	
Maximum number of workers to be employed on any day during the year:	
The period (not exceeding two years) for which license or renewal of license is applied for	
Name and residential address of occupier;	
3. Date of expiry of previous licence :	
. Whether the licence of the employer/contractor was suspended or revoked:	

5. Details of Fees paid : (Enclose e-payment receipt):Amount.... date of payment:
E-sign /digital sign of the employer/contractor date:

APPLICATION FOR AMENDMENT OF LICENCE :	
1. License No:	Date:
2. LIN & PAN:	
3. Name and address of the establishment:	
4.Details for which amendment is sought :	
(a). Maximum number of worker presently employed : (If there is increase in the maximum number of workers to be employed, then additional fees/security deposit as per law needs to be deposited:	
Name change of occupier /employer	
Change of factory/establishment name	
Change of factory/establishment address	
(b). Details of fees paid through e payment date on which made :	
(c). Other details requiring amendment in the licence issued (Necessary documents may be uploaded in support of change required)	

E-sign /digital sign of the employer/contractor

date of application:

FORM – XIII

(see rule 24(2))

Form of undertaking

I, ... contractor, appointed to carry out the contract work in ..... establishment, hereby declare that,-

(a) I am not been an un-discharged insolvent or convicted any time during the last two years of an offence which is criminal in nature involving offences which are liable for punishment for more than three months of imprisonment.

(b) There is no order made in my respect under section 51 of the code within the period of three years immediately preceding the date of application.

(c) I am engaging the contract labour in the process, operation or other work carried on the establishment which is not core activity of the establishment.

(d) (a) The rates of wages payable to the worker by the contractor shall not be less than rates prescribed under the code on Wages and where the rates have fixed by agreement, settlement or award, not less than the rates so fixed.

(b) In case where the worker employed by the contractor perform the same or similar kind of work as the worker directly employed by the principal employer of the establishment, the wage rates, holidays, hours of work and other conditions of service of the workers of the contractor shall be the same as applicable to the workers directly employed by the principal employer of the establishment on the same or similar kind of work. In case of any dispute whether the work is of similar kind, the matter be referred to the Inspector-Cum Facilitator whose decision shall be final.

(c) In other cases the wage rates, holidays, hours of work and conditions of service of the workers of the contractor shall be such as specified under the Code and rules made there under.

(d) The contractor shall provide all other facility and entitlements to the contract labour as in accordance with the Occupational Safety, Health and Working Condition Code 2020.

(e) All contract labour shall be made member of EPFO and ESIC subject to applicability as under respective provisions of the Code on Social Security, 2020.

(f) There shall not be any sexual harassment to the woman contract labour worker, which includes the following un-welcome sexually determined behaviour (whether directly or by implications), namely:-

a) physical contact and advances for sex; or

b) a demand or request for sexual favour, or

c) Sexually coloured remarks; or

d) Showing pornography; or

e) Any other un-welcome, verbal, non-verbal conduct of sexual nature.

(g) Contractor or employer of establishment employing interstate migrant workers in connection with the work of that

Establishment shall provide facility as per section-60 and lump sum amount of fare for to and fro journey per year to native place

From the place of the employment as per section-61 of the code.

(h) The contractor shall notify any change in the number of workers or conditions of work to the Licensing Authority, electronically.

Place:

Date:

Signature of the Applicant (Contractor)

FORM- XIV

(see rule 24 (3))

Form of Certificate by Principal Employers

Certified that I have engaged/propose to engage the applicant as a contractor in my establishment. I undertake to be bound by all the provisions of the code and rules made the in respect of the employment of contract labour by the applicant in my establishment. I also undertake that I am engaging contract labour in the process, operation or the work carried on in the establishment which is not core activity of the establishment.

Place:

Signature of Principal Employer

Date:

Name and address of Establishment.

FORM- XV(A)

**Proforma of Common License
As per Section 119 or Rule 51**

Common License No _____ Registration No. _____

Date of Registration _____

Common License is hereby granted to M/s. _____ for use of an Industrial Premies of Beedi and Sigar manufacturing where _____ employees are employed directly or indirectly on any day during a year.

And for employing contract labourers (more than 50) _____ directly on any day at _____ during a year.

This common license is valid for only one year from the date of issuance of this common license.

Digitally signed

Date of Issuance

AMENDMENTS:

Year when Amended	Maximum number of Contract Labour /workers on any one day	Date of payment of amendment fee	Date of Payment	Signature of the Issuing Authority

Fees due for beedi and cigar industries

Fees due for contract labour

Total fees due

Annexure

The licence is subject to the following conditions:-

- The licence shall be non-transferable.
- The number of workmen employed as contract labour in the establishment shall not, on any day, exceed .....
- Except as provided in the rules, the fees paid for the grant, or as the case may be, for renewal of the licence shall be non-refundable.
- (a) The rates of wages payable to the worker by the contractor shall not be less than rates prescribed under the code on Wages and where the rates have fixed by agreement, settlement or award, not less than the rates so fixed.
- (b) In case where the worker employed by the contractor perform the same or similar kind of work as the worker directly employed by the principal employer of the establishment, the wage rates, holidays, hours of work and other conditions of service of the workers of the contractor shall be the same as applicable to the workers directly employed by the principal employer of the establishment on the same or similar kind of work. In case of any dispute whether the work is of similar kind, the matter be referred to the Inspector-Cum Facilitator whose decision shall be final.

(c) In other cases the wage rates, holidays, hours of work and conditions of service of the workers of the contractor shall be such as specified under the Code and rules made thereunder.

(d) The contractor shall provide all other facility and entitlements to the contract labour as in accordance with the Occupational Safety, Health and Working Condition Code 2020.

- All contract labour shall be made member of EPFO and ESIC subject to applicability as under respective provisions of the Code on Social Security, 2020.

- there shall not be any sexual harassment to the woman contract labour worker, which includes the following un-welcome sexually determined behavior (whether directly or by implications), namely:-

f) physical contact and advances for sex; or

g) a demand or request for sexual favour, or

h) Sexually coloured remarks; or

i) Showing pornography; or

j) Any other un-welcome, verbal, non-verbal conduct of sexual nature.

- Contractor or employer of establishment employing interstate migrant workers in connection with the work of that establishment shall provide facility as per section-60 and lump sum amount of fare for to and fro journey per year to native place from the place of the his employment as per section-61 of the code.

- The contractor shall notify any change in the number of workers or conditions of work to the Licensing Authority, electronically

FORM- XVI*(see rule 34)***EXPERIENCE CERTIFICATE OF CONTRACT EMPLOYEE**

<u>To whom so ever concerned</u>
Name of contractor/employer *:
2. LIN/PAN No. of the contractor/employer *:
3. Email Id of the contractor /employer*:
4. Mobile No. of the contractor/employer *:
5. Nature and location of work:
6. Name of Principal Employer*:
7. LIN/PAN No. of the Principal Employer:*
8. Email Id of the Principal Employer :*
9. Mobile No. of the Principal Employer:*
10.Name of the worker*:
11.UAN / Aadhaar No.:
12.Mobile No. :
13.Serial Number in the Employee Register:
14. Registration number, date and name of the Board if the building and other construction worker is registered as a beneficiary:
15.Period of Employment:
16.Designation:
Seal and Signature of Contractor
*Please strike off whichever is not applicable.

FORM- XVII

(see rule 39)

Agreement between Producer and Audio-visual worker

This agreement is made on this day ..... month .....year.....between Messers having office at..... (hereinafter referred to as the —Producer) on the first part and Shri/Smt/Kum .....son/daughter/wife of Shri.....residing at (herein after referred to as the—audio-visual worker) on the second part. The terms Producer and audio-visual worker shall include their heirs, successors, administrators and legal representatives:

Now, therefore this agreement is made as follows:

1. That both the parties agree that the duration of this agreement shall be from the date hereof till the completion of the audio-visual and this period shall not exceed consecutive months.
2. That the audio-visual worker agrees to attend studio, location or work place, as the case may be, subject to the requirement of his previous engagement and on his confirmation, to his respective job punctually as and when he shall be required by a written intimation by the Producer or the person duly authorized by him in writing.
3. That inconsideration of the audio-visual worker services, as aforesaid, the Producer agrees to pay and the audio-visual worker agrees to receive a sum of Rs. ....(Rupees .....) payable as advance on signing of this agreement and the balance of Rs.....payable in equal installments.
4. That in the event of the audio-visual production being not complete within the stipulated period and the Producer still needing the services of the audio-visual worker to complete the audio-visual production, the producer agrees to pay and the audio-visual worker agrees to receive additional remuneration on pro-rata basis,

payable in the same manner as stated in Clause 3 above, till the completion of the production.

5. That in case the assignment of the audio-visual worker is completed earlier than the period stipulated in Clauses 1 and 4 above, the producer shall settle the account of the audio-visual worker and pay the remaining balance of the agreement amount in full before the commencement of re-recording work/censor of the production, whichever is earlier.

6. That the audio-visual worker shall, if so required,

(a) attend the studios, location or work-place, as the case may be, earlier than the a scheduled time of the shift, for preparatory work, and in that case, he/she shall be paid by the Producer extra wages at the rate of Rs per hour or part thereof for such early attendance.

(b) continue to work beyond the working day, with one hour break and in that case, he/she shall be paid by the Producer extra wages at the rate of Rs for the work during the extended hours and refreshments, and Transport facilities.

7. That the Producer shall provide transport and food or pay traveling allowances to and fro to report to duty and food allowance while on duty as are customary or fixed by bilateral arrangements between the Producer's and audio-visual worker's representative organizations.

8. That the Producer shall also pay for all travelling and accommodation expenses, fares, cost of food and such other allowances as are customary when the audio-visual worker is required to work on location outdoors.

9. That the Producer shall get the audio-visual worker insured for any injury or damage to his/her person including death caused by accident arising out of or in the course of his/her employment and/or during the period of his/her assignment under this agreement.

10. That where the Producer is prevented from proceeding with the production of the audio-visual by reason of fire, riot, natural calamity, order of the public

authority or any other reason beyond his control:-

(a) he shall be entitled to suspend the operation of this agreement during the period of suspension of production in case the production is suspended. The producer shall serve notice in writing of such suspension on the audio-visual worker and shall pay all his/her dues up to the date of service of such notice. Upon resumption of work on the film, this agreement shall revive and shall remain valid for the period stipulated in Clause I excluding the period of suspension therefrom ;or

(b) he shall be entitled to terminate this agreement as from the cessation of production, in case the production ceases completely. The producer shall serve a notice in writing of such cessation on the audio-visual worker and make payment of all the amount due to the audio-visual worker at the time of termination.

11. That in case if the Producer desires to terminate this agreement before the expiry of its term for reasons other than misconduct in relation to performance of the audio-visual worker's duties or of his/her unwillingness to perform the services required under this agreement, the producer shall be entitled to do so only upon payment of the balance of the stipulated amount of the agreement. Only after such payment to the audio-visual worker, the Producer shall be titled to employ another audio-visual worker in his/her place.

12. That the Producer shall have the right to terminate this agreement on ground of misconduct on the part of the audio-visual worker in relation to performance of his/her duties or his/her unwillingness to perform the service required under the agreement, upon payment to the audio-visual worker of the amount due at the time of termination, calculated taking into consideration the audio-visual worker's total work in the audio-visual and the work he/she has completed till the date of termination of this agreement. Termination under this clause shall not be made unless the charges of the Producer against the audio-visual worker are proved before a forum comprising equal number of representatives of the Producers' Organisation and the audio-visual worker's Organisation to which

the Producer and the audio-visual worker respectively may belong. The decision of the forum shall be binding on both the parties. The producer can engage another audio-visual worker for the job towards this agreement only after the forum has given a decision in favor of such termination and the audio-visual worker has been paid all his dues.

13. That in case of premature termination of this agreement, it shall be the option of the Producer whether or not to retain the work of the audio-visual worker in the audio-visual and at the same time, it shall be option of the audio-visual worker whether or not to allow his/her name to go on the credit titles of the film.

14. That the Producer shall have the right to decide the manner of representing the audio-visual worker's personality on the screen, his/her clothes, make-up and hair-style and the audio-visual worker shall fully and willingly comply with the direction of the Producer in this regard, provided that the requirements of the Producer in this respect have been notified to the audio-visual worker and accepted by him/her.

15. That the audio-visual worker agrees that he/she shall render his/her services to the best of his/her ability in such manner as the Producer or, at his instance, the Director of the audio-visual may direct and shall comply with all reasonable instructions that he may give for the production of the film.

16. That the Producer shall also pay for all traveling and accommodation expenses, fares, cost of food and such other allowances as are customary when the audio-visual worker is required to work on location out doors.

17. That the Producer shall get the audio-visual worker insured for any injury or damage to his/her person including death caused by accident arising out of or in the course of his/her employment and/or during the period of his/her assignment under this agreement.

18. That where the Producer is prevented from proceeding with the production of the audio-visual by reason of fire, riot, natural calamity, order of the public authority or any other reason beyond his control:-

a. he shall be entitled to suspend the operation of this agreement during the period of suspension of production in case the production is suspended. The producer shall serve notice in writing of such suspension on the audio-visual worker and shall pay all his/her dues up to the date of service of such notice. Upon resumption of work on the film, this agreement shall revive and shall remain valid for the period stipulated in Clause I excluding the period of suspension there from ;or

b. he shall be entitled to terminate this agreement as from the cessation of production, in case the production ceases completely. The producer shall serve a notice in writing of such cessation on the audio-visual worker and make payment of all the amount due to the audio-visual worker at the time of termination.

19. That in case if the Producer desires to terminate this agreement before the expiry of its term for reasons other than misconduct in relation to performance of the audio-visual worker's duties or of his/her unwillingness to perform the services required under this agreement the producer shall be entitled to do so only upon payment of the balance of the stipulated amount of the agreement. Only after such payment to the audio-visual worker, the Producer shall be entitled to employ another audio-visual worker in his/her place.

20. That the Producer shall have the right to terminate this agreement on ground of misconduct on the part of the audio-visual worker in relation to performance of his/her duties or his/her unwillingness to perform the service required under the agreement, upon payment to the audio-visual worker of the amount due at the time of termination, calculated taking into consideration the audio-visual worker's total work in the audio-visual and the work he/she has completed till the date of termination of this agreement. Termination under this clause shall not be made unless the charges of the Producer against the audio-visual worker are provide before a forum comprising equal number of representatives of the Producers' Organisation and the audio-visual worker's Organisation to which the Producer and the audio-visual worker respectively may belong. The decision

of the forum shall be binding on both the parties. The producer can engage another audio-visual worker for the job towards this agreement only after the forum has given a decision in favor of such termination and the audio-visual worker has been paid all his dues.

21. That in case of premature termination of this agreement, it shall be the option of the Producer whether or not to retain the work of the audio-visual worker in the audio-visual and at the same time, it shall be option of the audio-visual workers whether or not to allow his/her name to go on the credit titles of the film.

22. That the Producer shall have the right to decide the manner of representing the audio-visual worker's personality on the screen, his/her clothes, make-up and hair-style and the audio-visual worker shall fully and willingly comply with the direction of the Producer in this regard, provided that the requirements of the Producer in this respect have been notified to the audio-visual worker and accepted by him/her.

23. That the audio-visual worker agrees that he/she shall render his/her services to the best of his/her ability in such manner as the Producer or, at his instance, the Director of the audio-visual may direct and shall comply with all reasonable instructions that he may give for the production of the film.

24. That the audio-visual worker shall comply with all the regulations of the studio, location or work place as the case maybe.

25. That the Producer shall not without the consent in writing of the audio-visual worker, assign or transfer the benefit of this agreement to any other person.

26. That the provisions of the Employees' Provident Funds and Miscellaneous Provisions Act, 1952 shall be applicable to this agreement.

27. That the Producer shall not utilize the work of the audio-visual worker in any film, other than the audio-visual under this agreement, without prior permission of the audio-visual worker.

The parties have put their hands to this agreement on the date, month and year

said above in the presence of each other and in the presence of the witnesses.

1. Witness

Producer Name

Address

2. Witness

audio- visual worker Name

Address

FORM- XVIII*(see rule 41)***Online Application for grant or renewal of licence for the financial year commencing on.**

1. Full name of the industrial premises:-
2. (i) Full postal address and situation of the industrial premises :-
(ii) Full address to which communications relating to the Industrial premises should be sent.
(iv) The applicant :-
3. Maximum number of employees Proposed to be employed on any one Day during the financial year commencing on -----:-
4. Full name and residential address of the Person who shall be the employer for the purposes of the Act. :-
5. If the employer is a company within the meaning of the Explanation to section 109, state the full name of the Director, Partner or the person in charge of and Responsible to the Company. (See Note 1 at the end).
6. Financial resources of the employer e.g. Particulars and value of movable and Immovable properties, bank reference Income tax assessment.
7. Whether the employer is a trade mark Holder registered under the Trade and Merchandise Marks Act, 1958.
8. Value of beedies or cigars or both Manufactured at the industrial premises, during the preceding financial year ending on -----
9. Previous experience of the applicant in the industry.

10. Whether the proposed site of the In industrial premises amounts to the Alteration of the site, of any, existing Industrial premises and, if so, the Reasons for such alteration.
11. Whether any industrial premises was Closed by the applicant during the Period of twelve months immediately Preceding the date of the application And, if, so, the reasons therefor.
12. Source of obtaining tobacco
13. Whether the beedis or cigars or both Manufactured by the applicant will be Sodi and marked by himself or through a proprietor or a registered user of a trade Mark registered under the Trade and Merchandise Marks Act, 1958, or any other person.
14. Whether the plans of the premises are enclosed.

The application for licence may however be made either by the contractor or the employer.

Note 1 : Where an industrial premises is run or proposed to be run by a contractor for or on behalf of another person including a company aforesaid the said other person or company is under the Act the employer and particulars to be entered for Employer in the Form should be in regard to such person.

Note 2: If any person named against item 5 is a minor, the fact shall be stated clearly.

I hereby declare that the above particulars furnished by me are to the be of of my knowledge and belief accurate.

Date :

Signature of applicant.

FORM- XIX*(see rule 42(b))*

Date of renewal	For number of employees not exceeding	Fees paid for renewal	Date of expiry
(1)	(2)	(3)	(4)
1.			
2.			
3.			
4.			

Form- XX

(see rule 44(1))

Beedi and Cigar Licence

Licence No.

Fee Rs.

Registration No.

Licence is hereby granted to..... Valid only for the premises described below for use as an industrial premises employing not more than..... employees on any one day during the year commencing on ..... subject to the conditions specified in the Annexure.

The licence shall remain in force till the 31st Day of March.

Name of industrial premises: .....

Situation of the industrial premises. (The part of the industrial premises in which the manufacturing is carried on shall be specifically indicated): .....

Signature and Seal of the competent authority.

Date:

Signature and seal of the competent authority.

Date .....

Annexure

This licence is subject to the following conditions:-

1. The manufacturing process shall be carried on only in that part of the industrial premises specified for the purpose in the licence.
2. The maximum number of employees employed in the industrial premises shall not on any day exceed the number specified in the licence.
3. Power-driven machinery not specified in the licence shall not be used in the manufacturing process in the premises.
4. Except with the prior permission in writing of the competent authority, the industrial premises shall not be extended and except with the like permission, no structural alterations shall be made in any building on such premises.
5. The licence shall not be transferable.
6. The heirs or legal representatives of the licensee shall have no claim whatsoever to the continuance of this licence, and it shall be entirely within the discretion of the competent authority to permit or not (he heir or legal representative of the licensee in case of his death to have the benefit of the licence for the unexpired portion of the terms for which it is granted. If the heir or legal representative of the deceased licensee is permitted to have the benefit of the licence, such heir or legal representative shall get an endorsement from the competent authority made to that effect on his licence.

FORM- XXI
(see rule 47(1))

An application for permission to provide beedi leaves for the purpose of wetting or cutting of beedi leaves out side industrial premises

To,

The Additional Labour Commissioner/

The Deputy Labour Commissioner

..... Division, ...

Subject- An application for permission to provide beedi leaves for the purpose of waiting or cutting of beedi leaves out side industrial premises

Respected Sir,

I here by declared that, following employees mentioned in Annexure A are my employees to whom I will be giving beedi leaves for the purpose of waiting, cutting and making raw beedi outside my industrial premises I here by request to the authority that on behalf of my below mentioned employees, be permitted to take beedi leaves out side of my industrial premises. I will abide all the terms and condition lay down by the Government.

Signature of Employer.

FORM- XXII*(see rule 49)***Record of outside work****Number and date of permission to work outside industrial premises**

Sr. No.	Date	Name and Address of the Employee	Nature of work	Quantum of Beedi leaves given for wetting or cutting outside the industrial premises (Unit)	Place or Places where outside work was permitted	Remark

Annexure –A

(see rule-3(1)(ii))

Undertaking for Non engagement of contract labourers in core activity on
letterhead of Establishment

I _____ aged _____ yrs, holding post
_____ hereby on behalf of my Company /
Industry m/s _____ as I have been authorised to declare that,
in no case we shall be engaging contract labourers in our core manufacturing activity
where we are bound to engage permanent labourers.

We also know that if we engage contract labourers in our core
manufacturing activity, our Registration certificate will be revoked & we shall be
liable for penal action. Hence we give undertaking to the authority that we shall not
engage contract labourers in our core manufacturing activity knowingly or
unknowingly.

Date-

Place-

(Name)

Seal and Signature

Annexure –B

(see rules 3(1)(iii)(a) and 41(2)(b))

Self – Declaration

Applicant's photo

I _____ Son / Daughter of _____ aged _____, occupation _____ resident of _____ with UID NO. _____ hereby declare that the information provided above is true and correct to the best of my personal knowledge, information and belief. I fully understand the consequences of giving false information. If the information is found to be false, I shall be liable for prosecution and punishment under Indian Penal Code and / or any other law applicable thereto.

Place : _____

Applicant's Signature: _____

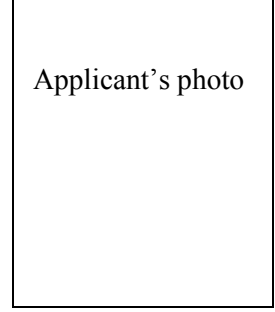
Date: _____

Applicant's Name: _____

Annexure – C

(see rules 3(1)(iii)(b) and 41(2)(c))

Self –Declaration for Self Attestation

I _____ Son / Daughter of _____ aged
_____, occupation _____ resident of
_____ with UID NO. _____ hereby declare
that the copies attested by me are true copies of original documents. I am well
aware of the fact that if the copies are found to be false, I shall be liable for
prosecution and punishment under Indian Penal Code and / or any other law
applicable thereto.

Place : _____

Applicant's Signature: _____

Date: _____

Applicant's Name: _____

Annexure - D

(see rule 47(2))

List of Employees seeking permission to provide beedi leavas for the purpose of wetting or cutting of beedi leaves out side industrial premises

Sr. No.	Name and Address of the Employee	Gender (Male/ Female/ Transgender)	Age of the Employee	Period of permission (month and year)	
				From	To

By order and in the name of the
Governor of Maharashtra,

Principal Secretary
to Government.